

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**GÖÇE BAĞLI OLARAK İLKÖĞRETİM
OKULLARINDA YAŞANAN İSTENMEYEN
ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
VE YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çiğdem PARLAKKAYA

Enstitü Ana Bilim Dalı : Eğitim Bilimleri

Enstitü Bilim Dalı : Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ

HAZİRAN 2010

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GÖÇE BAĞLI OLARAK İLKÖĞRETİM OKULLARINDA
YAŞANAN İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA
İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çiğdem PARLAKKAYA

Enstitü Ana Bilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Bu tez 30/06/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Aynur Bozkurt BOSTANCI

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. Mustafa BEKTAŞ

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Çiğdem PARLAKKAYA

01.06.2010

ÖNSÖZ

Kırdan kente göç ülkemizin durdurulamayan sorunların başında gelmektedir. İnsanlar ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi nedenlerden ötürü doğdukları yerleri bırakıp büyükşehirlere göç etmek zorunda kalmaktadır. Bu zorunluluk göç eden ailelerin ve çocukların çok boyutlu bir sorun haline gelmesini neden olmuştur.

Göç sonucu çocuklar ve aileler doğal ve toplumsal olarak yeni bir çevre ile karşılaşmaktadır. Bu çevreye uyum sağlayamama ailede ve çocuklarda psikolojik olarak sıkıntılar yaratmaktadır. Göç eden ailelerin ilk sorunun beslenme ve barınma ihtiyacını karşılamak olması eğitimi ikinci plana itmiştir. Ailelerin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik sıkıntılar ve psikolojik sıkıntılar çocukları da etkilemiştir. Göç alan bölgelerdeki ailelerin eğitimsiz olması, beslenme ve barınma ihtiyaçlarını karşılama derdine düşmeleri, çocuk sayısının fazlalığı, okulların yetersizliği, sosyal imkânların azlığı, düzenli bir yerleşimin olmaması göçün yoğun olarak yaşandığı bölgelerdeki olumsuzlukların başında gelmektedir.

Bütün bu olumsuzluklar çocukların davranışlarını da istenmedik yönde etkilemektedir. Her çocukta istenmeyen davranışlar görülür ancak göç alan bölgelerdeki çocukların buldukları ortam onlarda daha farklı sorunların çıkmasına neden olmaktadır. Bu araştırmada göçün çocukların davranışlarını nasıl etkilediğini, sıkça karşılaşılan istenmeyen davranışların neler olduğu, bu davranışların nedenleri, davranışların giderilmesi için kullanılan müdahale stratejileri ve bu davranışların en aza indirgenmesi için alınması gereken tedbirler öğretmenler ve yöneticilerin görüşleri esas alınarak araştırılmıştır.

Yapılan bu araştırmada öneri ve görüşleriyle araştırmama katılan Dilovası'ndaki okul yöneticilerine ve öğretmenlerine teşekkür ederim.

Ayrıca tez konumun belirlenmesinde ve araştırmanın yapılması safhasında görüş ve önerileriyle yardımcı olan Sayın Tez Danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ'e teşekkürlerimi sunarım. Son olarak beni bugünlere kadar getiren sevgili aileme tez dönemim boyunca bana verdikleri destekten ötürü teşekkür ederim.

Çiğdem PARLAKKAYA

01.06.2010

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	iv
ÖZET.....	vi
SUMMARY.....	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: GÖÇ.....	7
1.1. Göçün Tanımı	7
1.2. Göçe Neden Olan Faktörler	8
1.3. Türkiye’de Göç ve Kentleşme	8
1.4. Gecekondulaşma	10
1.5. Dilovasında Göç ve Nüfus Hareketleri.....	11
1.6. Göç ve Eğitim İlişkisi.....	15
1.7. Sınıf Yönetimi ve İstenmeyen Davranışlar.....	16
1.8. Disiplin ve İstenmeyen Davranışlar	18
1.9. İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkma Nedenleri	19
1.9.1. Sınıf İçi Nedenler.....	21
1.9.1.1. Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	21
1.9.1.2.Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	24
1.9.1.3. Sınıfın Yapısından Kaynaklı Nedenler	26
1.9.1.4. Eğitim Programından Kaynaklı Nedenler	27
1.9.1.5. Öğretim Yöntem ve Tekniklerinden Kaynaklı Nedenler	28
1.9.2. Sınıf Dışı Nedenler	29
1.10. İstenmeyen Davranışların Giderilmesinde Kullanılan Müdahale Stratejileri..	33

BÖLÜM 2 : İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	39
2.1.Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	39
2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	45
BÖLÜM 3: YÖNTEM	48
3.1. Arastırmanın Deseni / Modeli.....	48
3.2. Çalışma Grubu	48
3.3. Veri Toplama Aracı.....	49
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	50
BÖLÜM 4: BULGULAR VE YORUM.....	52
4.1. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Branş Öğretmenlerine ve Yöneticilerine Göre Göçe Bağlı Olarak Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri	52
4.2. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Branş Öğretmenlerine ve Yöneticilere Göre Göçe Bağlı Meydana Gelen İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....	62
4.2.1. Sınıf İçi Nedenler.....	62
4.2.2. Sınıf Dışı Nedenler	70
4.3. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Göçe Bağlı Meydana Gelen İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Gidermeye Yönelik Kullandıkları Müdahale Stratejilerine İlişkin Görüşleri	82
4.4. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Branş Öğretmenleri ve Yöneticilerin Öğrencilerin Göç Ettikleri Bölgelerle İstenmeyen Davranış Gösterme Eğilimi Arasındaki İlişki Hakkındaki Görüşleri.....	84

4.5. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Branş Öğretmenleri ve Yöneticilerin, Göçe Bağlı Meydana Gelen İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Giderilmesine Yönelik Öğretmen, İdareci ve Aileler Tarafından Alınması Gereken Tedbirlere İlişkin Görüşleri	87
4.6. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilere Göre İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemeye Yönelik Olarak İlköğretimde Disiplin Yönetmeliğinin Gerekliliğine İlişkin Görüşleri	91
SONUÇ VE ÖNERİLER	94
KAYNAKLAR	102
EKLER.....	114
ÖZGEÇMİŞ	119

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye'deki En Fazla Net Göç Alan İllerin Net Göç Hızı 1975-2000, (% olarak).....	10
Tablo 2: Dilovası'nın Nüfus Değişimi ve Yıllara Göre Nüfus Miktarı.....	12
Tablo 3: Öğretmen ve Yöneticilerin En Çok Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları	61

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Dilovası'nın 2007 Nüfus Sayım Sonuçları.....	12
Şekil 2: Hane Halkı Bireyleri Cinsiyet Durumu.....	13
Şekil 3: Hane Halkı Bireyleri Doğum Yerleri.....	14
Şekil 4: Hane Başkanlarının Eğitim Durumu.....	14

Tezin Başlığı: Göçe Bağlı Olarak İlköğretim Okullarında Yaşanan İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri

Tezin Yazarı: Çiğdem PARLAKKAYA **Danışman:** Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ

Kabul Tarihi: 30.06.2010

Sayfa Sayısı: vii (ön kısım)+ 113 (tez)+ 6 (ekler)

Anabilimsel Dalı: Eğitim Bilimleri

Bilimsel Dalı: Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Bu araştırmanın amacı göçe bağlı olarak ilköğretim okullarında yaşanan istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma sahası olan Kocaeli İli Dilovası İlçesi yoğun göç alan bir yerleşim yeridir. Göçün en önemli öncelikli nedeni ekonomik yetersizliklerdir. Aileler barınma ve beslenme ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken, çocuklarının eğitimlerini ikinci plana itmektedirler. Ailelerin ilgisizliği, çocuk sayısının fazla olması, küçük bir yerleşim yerinden büyük şehir yaşantısına uyum sağlayamama gibi nedenler çocuklarda istenmeyen davranışlara neden olabilmektedir.

Araştırmanın evrenini, 2008-2009 öğretim yılında Kocaeli ili Dilovası İlçesinde bulunan 8 İlköğretim okulundan 15 öğretmen, 8 yönetici oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak için araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Bu formlar yöneticilere ve öğretmenlere uygulanmış ve ses kayıt cihazıyla görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulara göre, en çok karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları, öğrencilerin birbirine karşı şiddet uygulaması, dil sorunu, ders araç gereçlerini getirmeme, küfürlü konuşma, ders araç gereçlerine zarar verme, devamsızlık, olarak belirlenmiştir. En fazla sorunlu davranış gösteren öğrencilerin ise Doğu bölgelerinden gelen öğrenciler olduğu saptanmıştır. İstenmeyen davranışların nedenleri sınıf içi nedenler ve sınıf dışı nedenler olarak iki grupta incelenmiştir. Sınıf içi nedenler öğretmen, çocukların okula verdikleri önem ve beklenti düzeyleri başlıklarında; sınıf dışı nedenler ise aile, yönetici, çalışan öğrenciler, okulların fiziksel yetersizlikleri, çevresel koşullar ve rehberlik hizmetlerinin yetersizliği başlıklarında gruplandırılmıştır.

Araştırma önerileri, öğrenciler arasında şiddeti önlemek için rehber öğretmenlerin sayısının artırılması, ilçeye rehberlik araştırma merkezi kurulması, öğretmenlerin aileleri tanınması için ilçe merkezinde ikamet etmelerinin sağlanması, öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri sosyal alanların oluşturulması, ailelere çocuk gelişimi hakkında seminerler verilmesi, okul aile birliklerinin daha etkin hale getirilmesi, okul bahçelerinin daha güvenli hale getirilmesi, aile içi şiddetin önlenmesi için velilerin bilinçlendirilmesi olarak belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Göç, İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Dilovası

Title of the Thesis: Teacher and Administrator Opinions on Student Misbehaviour in Elementary Schools Depending on Immigration

Author: Çiğdem PARLAKKAYA

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ

Date: 30.06.2010

Number of Pages: vii (p.t) +113 (m.b)+6 (a)

Department: The Sciences Of Education **Subfield:** The Education Administration and Inspection

The aim of this research is to identify the opinions of teachers and administrators on student misbehaviour in elementary schools depending on immigration. Dilovası, Kocaeli, where I have conducted my research, receives dense immigration. The major reason behind immigration to Dilovası is economic inadequacies. Children' education becomes as non-important, while the family struggles with survival needs of itself. This lack of interest to the children and high amount of children in family, not being able to adapt to the big city life cause to unwanted results.

Research group consisted 15 teachers and 8 administrators from 8 elementary in 2008-2009 educational season. In order to collect data for research, semi structured interview forms have been prepared by the researcher. These forms have been conducted to teachers and administrators and have been recorded with audio recorder. Results from these interviews have been analyzed with content analysis.

According to the results of interviews with the teachers and administrators, the major misbehaviour of the students are violence between students, lack of language quality, not bringing the course materials, usage of swearwords, damaging to course materials and absence. It is determined that the most problematic students are the ones who are coming from Eastern Region of Turkey. Reasons of misbehaviours' are examined in two factors as "among class" and "outside of class". "Among class" factors are determined as "teachers", "the attitude of students about school" and "expectation levels of students". "Outside of class" factors are determined as "family", "administrator", "the labouring of students", "physical disabilities of schools", "environmental conditions" and "inadequacy of guidance services".

Research's possible solutions are, increasing the rate of counselor teachers, establishing a counseling center, giving a living space to teachers to understand and meet with the families of the students, creating spaces for students to spend their free time, preparing presentations to families about children development, increasing activities of parent-teacher associations, increasing security precautions for school yards and giving counseling to families to decrease violence between family.

Keywords: Immigration, Student misbehaviour, Dilovası

GİRİŞ

Problem Durumu

Göç; ekonomik, sosyal ve siyasal sebepler sonucu fertlerin yer değiştirmesidir. Sosyo-ekonomik yapı itibariyle ülkemizin kırsal kesimi kentlerine göre daha az gelişmiştir. Bu sebeple, bu kesimde yaşamakta olan insanların yaşamlarını idame ettirmek ve biraz gelir elde etmek için başvurdukları temel unsurlardan biri, başka illere çalışmak için göç etmektir (Balcıoğlu, 2007: 15).

Göç olgusu Türkiye’de yaşanan hızlı değişim sürecinin en temel öğelerinden birisidir. Kırdan kente, doğudan batıya, yurt içine ve yurt dışına olan göç hem konu olan kitlelerin, hem de göçe hedef olan bölgelerin yaşamını, hem de Türk toplumunu yakından etkilemiştir (Apan, 2006: 33). Kırdan kente göç edenlerin kente uyum sağlayacak donanımları (eğitim, uzmanlaşma, işbölümü, barınma imkânı) olmadığı gibi, göç ettikleri yaşam alanlarını tanımamakta ve bir uyum sorunu yaşamaktadırlar (Kıray, 1998: 185).

Kırdan kente göç olgusunun meydana getirdiği en temel problemlerden biri hızlı gecekondulaşmadır. Gecekondular risk altındaki çocuk için çok uygun bir ortam oluşturmamaktadır. İşsizlik, konut problemi, çevre ve trafik gibi meseleler gecekondulaşmanın getirdikleridir. Bunlar uyumsuzluğun sebebi olmaktadır. Bu uyumsuzluk da, güç şartlardaki çocuklar için zemin oluşturmakta, davranış bozuklukları ortaya çıkartmaktadır (Balcıoğlu, 2007: 144).

Bu davranış bozuklukları okullarda istenmeyen davranışlara neden olmaktadır. İstenmeyen davranış, sınıf ortamında öğrencilerin öğrenmesini etkileyen ve öğrencilerin kasıtlı ya da kasıtsız olarak gösterdikleri davranışlardır (Celep, 2004: 258). Tertemiz (2004)’e göre de sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan, okulun ve öğretmenin kanuni beklenti ve kuralları ile ters düşen ya da sınıfta karışıklık yaratan türdeki davranışlardır (Küçükahmet, 2004: 73). Her çocukta sınıf içinde istenmeyen davranışlar görülür ancak göçe maruz kalmış ailelerin çocuklarında pek çok okul dışı nedenler bu tür olumsuz davranışlara neden olmaktadır.

Kente göç ile birlikte, ailenin çocuklar üzerindeki denetimi azalmaktadır. Ayrıca, aile içinde de yeni kent toplumun istediği kişiliği verecek şekilde otorite ve sevgi ilişkileri gelişmemiştir. Buna rağmen kentlerde çocukların sosyalizasyonunu sağlayan aile dışındaki kurumlardan, söz konusu küçükler yeterince yararlanamaz. Göç eden anne, baba köydeki davranış biçimlerini hemen değiştirememektedir (Balcıoğlu vd., 2000: 53).

Göç eden ailelerin birçoğunun göç önceliğini ekonomik problemler oluşturmaktadır. Bu aileler çocuklarının eğitimini ikinci planda düşünmektedir. Oysaki sık sık okul değiştiren bir çocuğun yeni gittiği her okulda, o çevrenin yaşamına uyabilmek için sıkıntı çektiği herkesçe bilinmektedir. Çocuğun maddi, manevi ve toplumsal çevresinin değişmesi, çocukta çok kez olumsuz etkiler bırakır (Binbaşoğlu, 2004: 130).

Ekonomik yoksulluk ve köyden kente göç sonucu oluşan kültürel çatışmayı da yaşayan aileler kent yaşamının dışına itilmektedir. Kırsal kesimde ailenin geleneksel olarak aldığı psikolojik, sosyal, ekonomik destek kentlerde toplumsal kurumlar tarafından sağlanamadığından büyük ümitlerle kente göçen ailelerin ilişkileri olumsuz etkilenmekte ve çocukları başıboşluğa sürüklenmektedir (Sokak Çocukları, 2008)

Göç yaşayan ailelerde ve bireylerde birçok psikiyatrik sorun ortaya çıktığı, özellikle; depresif bozukluklar ve uyum bozukluklarının sık görüldüğü belirtilmiştir. Göç nedeninin kişilerin kendi istekleri dışındaki sebeplerle ilişkili olmasının psikolojik sorunları arttırdığı bilinmektedir. Göç öncesi oturma yeri ile yeni yerin sosyal ve kültürel farklılığındaki fazlalığın psikolojik sorunları arttırdığı da saptanmıştır (Hastürk, 2007: 1). Göç eden çocuk ve ergenlerde en sık rastlanan sorunların davranış bozukluğu, kimlik karmaşası, düşük benlik saygısı, kaygı bozukluğu, depresyon, somatik bozukluklar, çift dillilikten kaynaklanan sorunlar, altını ıslatma, düşük akademik başarı ve kuşak çatışması olduğu belirtilmektedir (Gün ve Bayraktar, 2008: 168).

Araştırma sahası olan Kocaeli ile Dilovası İlçesi Doğu Anadolu ve Karadeniz'den yoğun göç almış bir yerleşim yeridir. İlçenin sanayi bölgesi olmasından ötürü aileler ekonomik nedenlerden ötürü buraya göç etmişlerdir. Fiziksel çevrenin değişimi köyden

kente göç eden ailelerde ve çocuklarda uyum problemleri yaşamalarına neden olmaktadır ve bu sorunlar okullarda istenmeyen davranışların oluşmasına neden olmuştur.

Bu araştırmada da göç olgusuna bağlı olarak meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu, bu davranışların oluşmasındaki etkenler, istenmeyen davranışların giderilmesinde kullanılan müdahale stratejileri ve alınması gereken tedbirler öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda araştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı İlköğretim okullarında meydana gelen göçe bağlı istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemesi için öğretmen ve yönetici görüşlerinin analiz edilerek yorumlanmasıdır. Bu araştırma da göçün öğrenci davranışlarını nasıl etkilediğini tespit etmek amaçlı yapılmıştır. Daha önce göç ve eğitim konulu araştırmalar incelenmiş ve bu konuyla ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırma özellikle yoğun göç alan bölgelerde öğrenci davranışlarında yaşanan sorunlar, bunların çıkış nedenleri konusunda eğitimcilere ve araştırmacılara yarar sağlayacağı açısından önem taşımaktadır.

Problem Cümlesi

Kocaeli İli Dilovası İlçesindeki 2008-2009 Öğretim yılında ilköğretim okullarında çalışan öğretmen ve yönetici görüşlerine göre ilköğretim okullarında göçe bağlı olarak yaşanan istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemek.

Alt Problemler

1. İlköğretim kurumlarında görev yapan branş öğretmenlerine göre;
 - a. göçe bağlı olarak karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
 - b. göçe bağlı meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri nelerdir?

- c. göçe bağlı meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik kullandıkları müdahale stratejileri nelerdir?
 - d. öğrencilerin göç ettikleri bölgelerle istenmeyen davranış gösterme eğilimi arasındaki nasıl bir ilişki vardır?
 - e. istenmeyen öğrenci davranışlarının gidermeye yönelik öğretmenler, idareciler ve aileler tarafından alınması gereken tedbirler nelerdir?
2. İlköğretim kurumlarında görev yapan yöneticilere göre;
- a. göçe bağlı olarak karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
 - b. göçe bağlı meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri nelerdir?
 - c. göçe bağlı meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik kullandıkları müdahale stratejileri nelerdir?
 - d. öğrencilerin göç ettikleri bölgelerle istenmeyen davranış gösterme eğilimi arasındaki nasıl bir ilişki vardır?
 - e. istenmeyen öğrenci davranışlarının gidermeye yönelik öğretmenler, idareciler ve aileler tarafından alınması gereken tedbirler nelerdir?
 - f. istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik olarak ilköğretimde disiplin yönetmeliğine ihtiyaç var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Göç ülkemizin en önemli sorunlarından biridir ve beraberinde pek çok sorunu da ortaya çıkartmaktadır. Göç kararının temelinde yatan düşünce ekonomik yetersizlikler, yaşam kalitesini arttırma, barınma ve beslenme ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu nedenle ailelerin işsizlik ve yoksulluk gibi ekonomik kaygılarının birincil problem haline gelmesi çocuklarının eğitim ihtiyaçlarını ikinci plana itmiştir. Ailelerin eğitim düzeyinin düşük olması, kırdan kente göçün artarak devam etmesi göç alan bölgelerdeki eğitim ve

öğretimin kalitesini de giderek düşürmektedir. Dolayısıyla bu çevredeki okullarda her geçen gün göçün artarak devam etmesi sebebiyle öğrenci sayısı artmakta, sınıflar kalabalıklaşmakta, araç gereç yetersizliği baş göstermekte, öğretmenlerin öğrenci üzerindeki hâkimiyeti azalmakta, öğrenci başarısı düşmekte, ailelerin ilgisizliği öğrencilerde başboşluk yaratmakta, öğretmenlerde ise bıkkınlık ve çaresizlik yaratmaktadır. Dolayısıyla tüm bu durumlar sınıf içi problemlerin artmasına neden olmakta ve öğrenci davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Göç olgusu üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Ancak göçün öğrenci davranışlarını nasıl etkilediği konusunda bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmada göçün öğrenci davranışlarını nasıl etkilediğini, göçün istenmeyen davranışların meydana gelmesinde ne derece etkili olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada göçün istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasında ne derecede etkili olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan olgubilim deseni kullanılmıştır.

Bu araştırma da görüşme yönteminin içerik analiz tekniği uygulanmıştır. Öğretmen ve yöneticilere ayrı formlar hazırlanmış olup, görüşme sırasında veri kaybını önlemek için görüşme yapılan kişilerden de izin alınarak ses kayıt cihazıyla görüşme kayıtları kaydedilmiştir. Görüşme formlarında hazırlanan sorularda öğretmen ve yöneticilere göçe bağlı olarak öğrencilerde karşılaştıkları istenmeyen davranışların neler olduğu, en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, bu davranışların nedenleri ve davranışları gidermeye yönelik olarak kullandıkları müdahale stratejileri, istenmeyen öğrenci davranışların giderilmesi için aileler, öğretmen ve yöneticilerin alması gereken tedbirler ve önerileri, öğrencilerin göç ettikleri bölgeler ile istenmeyen davranışların görülme sıklığı arasındaki ilişkiyle ilgili görüşleri istenmiştir. Bunun dışında okul müdürlerine ek olarak ilköğretim kurumlarında disiplin yönetmeliğinin gerekliliği hakkında ne düşündükleri de sorulmuştur. Öğretmenlerle ve okul yöneticileriyle elde edilen görüşme kayıtları dinlendikten sonra yazıya geçirilmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda ana başlıklar belirlenmiştir.

Araştırmanın evreninde Kocaeli ili Dilovası ilçesinde görev yapmakta olan en az 4 yıllık ve daha önce başka yerleşim yerlerinde çalışmış olan 15 branş öğretmeni ve 8 okul yöneticisiyle görüşülmüştür. Toplam 23 kişiyle yapılan görüşmelerin süresi 19 saat sürmüştür.

Sınırlılıklar

Araştırma 2008-2009 öğretim yılında Kocaeli İli, Dilovası İlçesinde çalışmakta olan yöneticiler ile mesleğinde en az 4 yıllık tecrübesi olan ve daha önce başka illerde görev yapmış branş öğretmenleriyle görüşmeler sonucunda elde edilen görüşme kayıtlarıyla sınırlıdır.

BÖLÜM 1: GÖÇ

1.1. Göçün Tanımı

Göç olgusu, ülkemizin her zaman gündeminde olan bir olgudur (Tezcan, 1994: 61). Göç, ekonomik, sosyal ve siyasal sebepler sonucu fertlerin yer değiştirmesidir. Sosyo-ekonomik yapı itibariyle ülkemizin kırsal kesimi kentlere göre daha az gelişmiştir. Bu sebeple, bu kesimde yaşamakta olan insanların yaşamlarını idame ettirmek ve biraz gelir elde etmek için başvurdukları temel unsurlardan biri, başka illere (veya ülkelere) çalışmak için göç etmektir (Balcıoğlu, 2007: 15).

Göç olayının temelinde bulunan ana faktör, “İnsanların geçimlerini sağlamak için daha uygun yerlere gitmek ve burada iş bulmak, çeşitli imkânlardan faydalanmak ve yerleşmektir” (Atalay, 1994: 295).

Göç kavramıyla ilgili pek çok tanım yapılmıştır. Bu tanımlar şu şekilde sıralanabilir:

Balcıoğlu (2007)’na göre göç, “ekonomik, sosyal ve siyasal sebepler sonucu fertlerin yer değiştirmesidir” (Balcıoğlu, 2007: 15).

Türk Dil Kurumu (1992) göçü “ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi” olarak tanımlamıştır.

Bir başka ifadeyle göç “Köy, kent gibi birimler arasında yerleşmek amacıyla gerçekleşen nüfus hareketleridir ” (Başol, 1995: 208).

Göç, insanların yaşadıkları çevreyi terk ederek bir başka yaşam alanına yerleşmeleridir (Güvenç, 1996: 21).

Karabulut ve Polat (2007)’a göre hangi tanım ya da tanımlar benimsenirse benimsensin, göç olgusunu genel olarak, bir ülke ya da toplumdaki ekonomik, sosyo-kültürel, politik, iç ve dış istikrar ile bağlantılı olarak yaşanan dinamik bir süreç olarak değerlendirmek mümkündür. Genel anlamda göç, insanların belirli bir zaman boyutu içinde bir yerleşim alanından başka bir yerleşim alanına genellikle sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi nedenlerle geçişi olarak tanımlanır (Özer, 2004: 11).

1.2. Göçe Neden Olan Faktörler

Göç, uzun bir süre için veya kalıcı olarak, belli bir kültürel ortamdan başka birine gitmek suretiyle yaşanan değişiktir. En çok rastlanan sebepleri arasında ekonomik mecburiyetler, politik zaruretler ve daha iyi eğitim imkanlarına kavuşma amacı sayılabilir (Balcıoğlu vd., 2001: 186).

Başaran (1982)'a göre kente göçmenin nedenleri,

- Tarıma elverişli toprağın artan nüfusa yetmemesi;
- Sanayileşmenin kentlerde olması sonucu iş gereksinmesi;
- Kasabaların iş olanaklarının sınırlı olması;
- Kırsal bölgelerin yaşama koşullarının zorluğu;
- Ailelerin çocuklarını okutmak için kentlere göçüdür (Başaran, 1982: 64).

Göç hareketlerinin çeşitli biçim ve nedenleri vardır. Genel tanımlama göçün “itici” ve “çekici” nedenlere sahip olduğu biçimindedir. Bireylerin doğdukları ve alışkın oldukları yaşam tarzını bırakarak göç kararı almasına neden olan etkenlere itici faktörler denilmektedir. Diğer taraftan göç etmek üzere karar verilen yerin cazibelerine ise çekici faktörler adı verilmektedir. Bireyler itici ve çekici faktörler arasında yaptıkları değerlendirme çekici faktörler lehine sonuçlandığında yaşadığı yerleri terk etmektedirler (Üçdoğruk, 2002: 159).

Karabulut ve Polat (2007)'ın Türkiye’de yaşanan göç olgusu üzerine bir alt bölge uygulaması adlı çalışmadan elde edilen verilere göre Ağrı Alt Bölgesinde göçün önem derecesine göre en önemli sebepleri sağlık hizmetlerinin yetersizliği, eğitim hizmetlerinin yetersizliği, sosyal faaliyetlerin azlığı, iklim şartlarının zorluğu, daha iyi iş bulma olanağı olarak sıralanmıştır (Karabulut ve Polat, 2007).

1.3. Türkiye’de Göç ve Kentleşme

Kentleşme, hem kırsal bir toplumun kente ait bir topluma dönüşüm süreci, hem de kente ait bir mekânın ve toplumsal pratiğin değişme ve evrimleşme sürecidir (Tolan, 1996: 161-162).

Türkiye’deki kentleşmenin nedenleri itici nedenler, iletici nedenler, çekici nedenler ve siyasal nedenler olmak üzere dört başlık altında ortaya konulmaktadır.

“Nüfusu kente iten etkenler şu şekilde ifade edilebilir: köyden kente artan nüfus baskısı, yetersiz ve kötü dağıtılmış toprak, düşük verimlilik, doğal afetler, kan davaları, toprağın mirasla parçalanması, tarımda makineleşme sonucu işsiz kalanların kente göçü, terör ve güvenlik. Nüfusu kente çeken etkenler ise köy kent gelir farklılıkları, daha iyi eğitim, kentin cazibesi, iş bulma ümidi, daha yüksek yaşam standardı, ulaşım olanakları, kentlerdeki sosyal ve kültürel olanaklardan faydalanma isteğidir (Sezal, 1992: 35-36).

İletici nedenler arasında ise haberleşme ve ulaşım olanaklarındaki gelişmeler, köyden kente göçü etkilemiştir. Mal ve hizmet üretiminin ve değişiminin belli merkezlerde toplanma süreci, ulaşım teknolojisindeki gelişmelerle hızlanmıştır. Böylece nüfusun da belli merkezlerde toplanması zorunlu olmuştur. İş olanakları sağlayan sanayi ve hizmet kuruluşlarının da genelde kentlerde ya da onların çevresinde kurulması kentleşmenin çekici nedenleri arasında sayılmaktadır. Bu kuruluşlar nereye yerleşirse nüfusta oraya akmaktadır. Ayrıca kentlerde elde edilen gelirin görece olarak köydekinden fazla olması, kent yaşamının canlılığı çekici öğeler olarak kabul edilmektedir. İlk göç edenlerin akraba ve hemşerilerine verdikleri bilgi ve desteklerde kimi toplumbilimciler tarafında çekici faktörler arasında sayılmaktadır. Son olarak kentleşmenin nedenleri arasında siyasal nedenler bulunmaktadır. Bir ülkede “Çeşitli düzeylerde verilen kararlar, yönetim yapısının özellikleri, hukuk kurumlarından bazıları ve uluslararası ilişkiler de kentleşmeyi özendirici nitelik taşıyabilir. Ülkelerin sahip oldukları siyasal rejimler kentleşmeyi olumlu ya da olumsuz yönlerde etkileyebilir. (Kartal, 1978: 6-9, Tekşen, 2003: 42, İşbir, 1986: 32).

Kentleşme beraberinde göçüde getirmektedir. Kocaman ve S. Bayazıt (1993), sanayileşen İstanbul, İzmir, Bursa ve Kocaeli gibi kentlerin yoğun bir şekilde göç aldıklarını belirtmişlerdir. Özellikle araştırma sahamız olan Dilovası ilçesi Kocaeli iline bağlı bir yerleşim yeridir. Bu nedenle aşağıdaki tablo bize Dilovası’nın da içinde bulunduğu Kocaeli ilinin 1975-2000 yılları arasındaki net göç hızını göstermektedir. Bunlardan göç oranı yüksek olanlar, aşağıda tablo ve grafik şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 1: Türkiye’deki En Fazla Net Göç Alan İllerin net Göç Hızı 1975-2000, (% olarak)

İLLER	1975-1980	1980-1985	1985-1990	1995-2000
KOCAELİ	112,9	67,0	108,2	0,2
İZMİR	73,7	41,9	63,8	39,9
İSTANBUL	73,4	60,5	107,6	46,1
İÇEL	57,5	56,5	68,3	12,4
ANTALYA	26,5	32,8	89,7	64,3
ANKARA	20,6	13,0	24,9	25,6

Not: İller 1975-1980 Yıllarındaki göç oranlarına göre sıralanmıştır.

Kaynak: TÜİK (http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=38&ust_id=11, 20.01.2009)

Bugün Türkiye’de kentleşmeyi kentleşmemek olarak tespit ve tarif etmek gerekir. Süreçler açısından kentlerimiz, gelişmenin bir ekonomik, siyasal yapıya sahip, köy kültürü baskın kent kültürüne sahip görünmektedir (Sezal, 1997:147). Kente kentlileşmemiş olarak gelen kent göçmenleri, göçü toplumsal bir bağlamda gerçekleştirmektedirler. Bu olgu, kent göçmenlerinin kırsal özelliklerini korumalarında önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kent göçmenleri kır ile ilişkilerini uzunca bir süre devam ettirmektedirler (Heper, 1983: 51). Bu anlamda kentleşmenin önündeki en büyük engellerden biri de kente gelenlerin kırdaki davranış kalıplarını devam ettirmesidir. (Tekeli, 1998: 8).

1.4. Gecekondulaşma

Kırdan kente göç olgusunun meydana getirdiği temel problemlerden biri hızlı gecekondulaşmadır (Balcıoğlu vd., 2000: 53). Gecekondu, köylerden kentlere göç eden

nüfusun kentlerdeki konut arzının eksikliği nedeniyle en ucuz yoldan konut edinmek için buldukları çözümdür (Torlak, 2003: 64).

Şenyapalı (1979)'a göre gecekondular, kentin planlanmamış, alt yapısı tamamlanmamış kesimlerinde yerleşebilmeye, geliri hiçbir biçimde yeterli olmayanlarca kent çevresindeki ya da kente yakın ve imara açılmamış, mücavir bölgeleri içine alan topraklar üzerinde barınma gereksinimlerini gidermek amacıyla, kendi olanaklarıyla kurdukları konutlar biçiminde'' tanımlanmaktadır (Şenyapalı, 1979: 55). İngiliz Geoffrey K. Payne, gecekondular türü barınakları, "Birinci Dünya'nın konut sorunlarına Üçüncü Dünya ülkelerinin bulduğu çözüm" olarak nitelemiştir (Keleş, 1998: 53).

Gecekondulaşma, kentleşme süreci içinde çoğu kez onunla özdeş tutulan, ancak çok daha sınırlı bir olguyu ifade etmektedir. Özellikle 1950'lerden itibaren hızlanan kentleşme süreci, kentsel yerleşmelerin nüfus artışının planlanandan daha fazlaya çıkmasıyla, kentler bu kadar hızlı nüfus artışını özümseyecek potansiyele sahip olmadığı için, her şeyden önce bu insanların kentsel mekânlara yerleşmeleri Batı ülkelerinden farklı olmuştur. Aynı zamanda bu insanların, toplumsal –ekonomik açıdan kent tarafından tam anlamıyla içirilmediklerinden, ne tamamıyla kırsala özgü ne de gelişmiş çağdaş kentlere özgü olan bazı "ara tipler" (tampon mekanizmalar) geliştirmişlerdir (Gökçe, 1976: 123).

Gecekondular olgusu, ortaya çıkmaya başladığı ilk dönemlerde salt 'konut sorunu' olarak algılanmış olsa da süreç içindeki gelişimi ve ulaştığı boyut itibarıyla daha geniş sosyo-ekonomik bir anlam ifade ettiği ve üzerinde önemle durulması gerektiği fark edilmiştir (Mutlu, 2007: 4).

1.5. Dilovası'nda Göç ve Nüfus Hareketleri

Cumhuriyet'in ilk yıllarında küçük bir köy görünümündeydi. 1965 yılından sonra teşvik tedbirlerinden faydalanan Dilovası'na sanayi ağırlıklı iş gücü akmaya başladı. 1980 yılındaki serbest piyasa düzenlemesi ve özel sektör yatırımlarıyla birlikte İstanbul'a göç etmek için yola çıkan insanların ilk durağı olarak kalıp yerleştirdikleri yer olmuştur.

Tablo 2: Dilovası'nın Nüfus Değişimi ve Yıllara Göre Nüfus Miktarı.

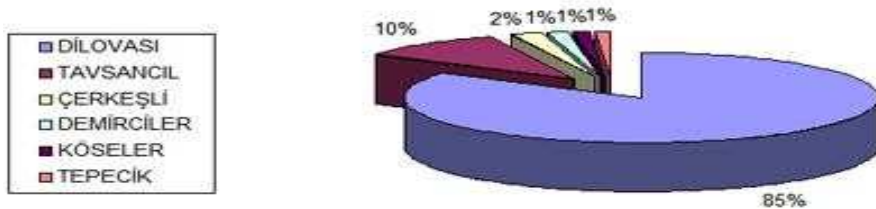
DİLOVASI	1985	1990	1985-1990 Nüfus değişim hızı (%)	1997	1990-1997 Nüfus değişim hızı (%)	2000
Kişi Sayısı	10.600	19.780	87	36.267	83.34	50.000

Kaynak: (www.dilovasi.bel.tr, 15.02.2008)

Dilovası'nın 1985 Yılında 10.600 olan nüfusu, 1990 Yılında 19.780 ulaşmıştır. 1985 – 1990 yılları arasında nüfus artış hızı %87 ye varmıştır. 1997 yılı sayımına göre ise Dilovası'nın nüfusu 36.267 ulaşmıştır. 1990 – 1997 yılları arasında nüfus artış hızı %83.34'ü varmıştır. 10.711 nüfusa sahip olan köylerle birlikte bu rakam 46.978'e ulaşmıştır. 2000'li yıllarda ise nüfus hızla artarak 50.000 'e ulaşmıştır.

Dilovası, sanayi ağırlıklı bir insan kaynağına sahip olarak hızla göç almaya devam ederken, limanların ve diğer sanayi oluşumlarının bitirilmesiyle nüfus artışı daha da artacaktır. Dilovası'nın İstanbul, Kocaeli ve Gebze'ye yakın ve ulaşım kolaylıklarından da iyi yararlanması nedeniyle, gününbirlik nüfus hareketi yaşamaktadır. Bu nedenle işverenin büyük bir kısmının ve çalışanların da bir kısmının İstanbul, Gebze ve İzmit'te ikamet ettiği görülmektedir.

Şekil 1: Dilovası'nın 2007 nüfus sayım sonuçları

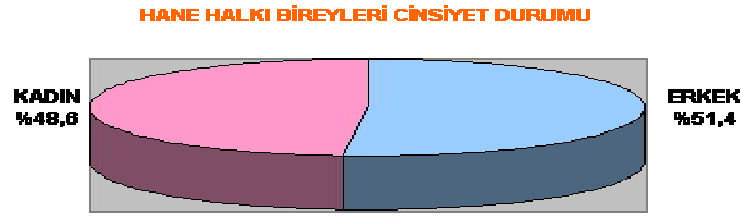
Kaynak: (http://www.dilovasi.bel.tr/dilovasi/nufus.asp, 10.02.2009)

2007 yılında yapılan nüfus sayımlarına göre nüfusun % 85'inin Dilovası'nın merkezinde oturduğu, %10'nun Tavşancıl'da oturduğu, %2'sinin Çerkeşli'de, %1'inin Demirciler'de, %1'inin Köseler'de, %1'inin Tepecik'te oturduğu görülmektedir.

1.5.1. Nüfusa Yönelik İstatistiksel Veriler

Analitik çalışma sonucunda Dilovası'nın % 51.4'ü erkek % 48.6'sı kadın nüfustur. Türkiye ortalaması ile bu yönde paralellik gözlenirken 1990 nüfus sayımına göre erkek nüfus oranı % 50.4 kadın nüfus oranı % 49.6'dır.

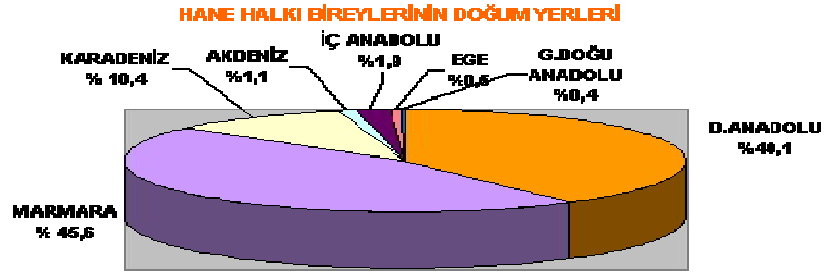
Şekil 2: Hane Halkı Bireyleri Cinsiyet Durumu

Kaynak: (<http://www.dilovasi.org>, 15.05.2009)

Hane başkanlarının ise % 5.5'i kadın % 94.5'i erkektir. Ataerkil aile yapısına sahip bir toplum olmamız hane başkanlığı görevini erkek bireylerin üstlenmesi sonucunu doğurmaktadır. Genç bir toplum olmamız Dilovası'nda da kendini göstermektedir. Yaş grupları dağılımı Türkiye 1990 yılı ortalaması ile paralel durumdadır. Türkiye ortalaması 0-14 yaş grubu %35, 15-65 yaş grubu % 61, 65 yaş ve üstü grup % 4 iken Dilovası'nda bu oranlar 0-14 yaş %34.5, 15-65 yaş arası %64.1, 65 yaş ve üstü %1.4 oranındadır.

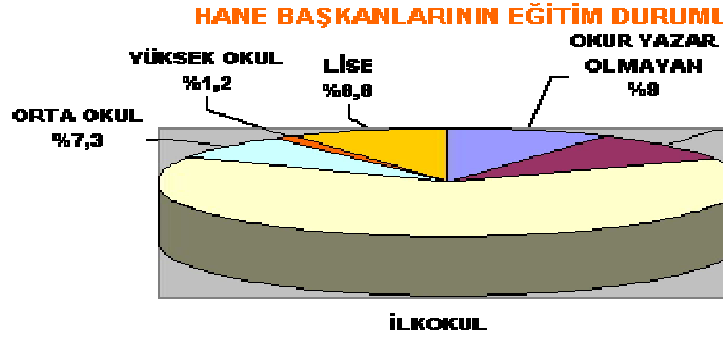
Şekil 3: Hane Halkı Bireyleri Doğum Yerleri

Kaynak: (<http://www.dilovasi.org>, 15.05.2009)

Hane halkı doğum yerlerine bakıldığında hane başkanlarına oranla bu bölgede doğan nüfus daha yüksektir. Göçlerin eski dönemlere ait olması (Hızlı göç dönemi 1975 - 1990 arası) aile büyüklerinin buraya yerleşip çocukların bu bölgede doğması sonucunu doğurmuştur. Hane halkı bireylerinin % 10.4'i Karadeniz Bölgesi, %45,6'sı Marmara Bölgesi, %40,1'i Doğu Anadolu Bölgesi doğumludur.

Şekil 4: Hane Başkanlarının Eğitim Durumu

Kaynak: (<http://www.dilovasi.org>, 15.05.2009)

Hane başkanlarının çoğunlukla İlkokul mezunu oldukları liseye devam edenlerin sayısının az olduğunu ve çoğunluğunun okuryazar olmadığı görülmektedir. Hane başkanlarının eğitim durumlarına bakıldığında Doğu yerlerindeki durum ile paralellik göstermektedir. Diğer tablolarda da olduğu gibi Dilovası halkının yeterince geldiği bölgenin etkisinden kurtulamadığı görülmektedir. Hane başkanlarının % 63.5'i ilkokul mezunudur, % 10.2 'si okula gitmeden okuma yazma öğrenirken % 9 'unun okur yazarlığı bulunmamaktadır.

1.6. Göç ve Eğitim İlişkisi

Göç eden aileler bakımından olaya olumlu bakmak mümkündür. Kente göç nedenlerinden biri de ailelerin çocuklarını okutma istediğidir (Başaran, 1982: 64). Çünkü kırsal kesimde ilkokul ötesi öğrenim olanakları ya yok ya da çok sınırlı düzeydedir. Böylece aileler kente gelince çocuklarını temel eğitim ötesi okullara gönderebilmek olanağına kavuşmaktadırlar. Esasen kente göç nedenleri arasında çocukların okutulması isteği de yer almaktadır. Gecekonduardaki çocukların özellikle yüksek öğrenim yapmalarını istemektedirler (Alpar ve Yener, 1991: 79).

Gecekondu bölgelerinde yaşayan ailelerin çocuklarının öğrenim görme oranı kırsal orana yüksektir. Göçten sonraki ilk yıllarda ailenin çocuğunu okutması, çoğunlukla bir sosyal güvenlik yatırımı olarak düşünülmektedir. Okuyarak daha nitelikli bir iş sahibi olacak çocuk, ailesine yardım edecektir. Ailenin kentte kalış süresi arttıkça ve elbette ailenin kentlileşme sürecinde geldiği yere de bağlı olarak çocuğun okutulmasındaki ekonomik beklenti düzeyi gerilemekte ve topluma daha nitelikli insan yetiştirme istediği öne çıkmaktadır (Kartal, 1983: 235).

Olayın İkinci bir yönü de olumsuzdur. Çünkü iç göçler eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir. Kalabalık sınıflarda eğitimin niteliği düşmektedir. Göçlerden önce kırsal kesimdeki okullar eğitimin yükünü paylaşmakta idiler. Oysa bugün hızlı göçler nedeniyle kırsal kesimdeki çocukların yükünü de kent okulları üzerine almış durumdadırlar. Bu durum okul, öğretmen, araç-gereç sayısının yetersizliğine ve öğrenci başarısızlığına yol açmaktadır (Tezcan, 1994: 62).

Bayraktar (1999)'ın köyden kente göç olgusuna bağlı olarak Diyarbakır il merkezindeki ilköğretim okullarında ortaya çıkan sorunlara ilişkin öğretmen algılarını incelediği çalışmasında sorunların üç boyutta yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Fiziksel koşullarla ilgili boyutta temel olarak, sınıfların göçle birlikte öğrenci sayısının arttığı ve bu nedenle okulların alt yapısının yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Buna bağlı olarak, öğretmenlerin her öğrenciye ayırdığı zaman azalmış, eğitim araç ve gereçleri daha da yetersizleşmiş, oyun alanları azalmış, hastalık ve hastalanma sayısı artmış ve okullarda temizlik sorunu artmıştır (İçbay, 2005: 283). Ayrıca öğretmenlerin dile getirdiği en önemli sorunlar; göçle gelen ailelerin ekonomik olanaksızlıklar nedeni ile çocuklarına ders çalışma koşullarını sağlayamamaları ve eğitim gereksinimlerini karşılayamıyor

olmaları, velilerin eğitim düzeylerinin düşük olması, çocukların Türkçe'yi iyi kullanamıyor olmaları, çoğu çocuğun okul dışındaki zamanda bir işte çalışmaları, okula aç ve yorgun gelmeleri, yüksek devamsızlık oranları, kalabalıklaşan sınıflar ve bu sınıflarda demokratik koşulları sağlayamamak da eğitimin kalitesini düşürmektedir (Çuhadar ve Sarı, 2007).

Yapılan çalışmalar göçün demografik, ekonomik ve sosyal ve kültürel alanlarda önemli değişikliklere yol açtığını göstermektedir. Kırdan kente ve kentten kente gerçekleşen göç, mekânsal düzeyde (bölgesel ve kır-kent dengesi açısından) yerleşim birimlerinin nüfus yapısını ve kompozisyonunu değiştirmekte, göç veren birimlerin kaynaklarını atıl duruma getirirken, göç alan birimlerde kaynakları yetersiz duruma getirmektedir. Bunun yanında, nüfusun terk ettiği yerlerde ekonomik gerileme ve iller arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik farkının ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Kır-kent ve bölgeler arası nüfus akışkanlığının, başka bir ifadeyle yerleşim birimlerinin nüfus azalması ya da artması pek çok süreci olduğu gibi, eğitim sistemini de etkilemektedir (Mısırlı vd., 2005: 278).

1.7. Sınıf Yönetimi ve İstenmeyen Davranışlar

Sınıf yönetimi, eğitim yönetimi sıra dizininin ilk ve temel basamağıdır. Eğitim yönetiminin kalitesi, büyük ölçüde, sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır. Eğitimin hedefi olan öğrenci davranışının oluşması burada başlar (Çalık, 2004: 3; Demirtaş, 2008: 9 ; Başar, 2003: 4). Eğitim yönetiminin en temel basamağı olan sınıf yönetimi, sınıfta bulunan tüm madde ve insan kaynaklarının en etkili ve verimli bir biçimde kullanılmasının bilgi ve becerisi anlamına gelmektedir (Başar, 1999: 13). Bu nedenle etkili bir sınıf yönetimin gerekliliği, kaçınılmaz olarak karşımıza çıkmaktadır (Yeşilyurt ve Çankaya, 2008: 275).

Literatürde sorun davranış olarak da adlandırılan istenmeyen davranış Seidman'a göre açığa çıktığı durum veya ortam için uygunsuz olduğu düşünülen davranış olarak tanımlanabilir (Seidman 2005, 41). Başar (2001)'a göre eğitsel çabaları engelleyen her tür davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır (Başar, 2001: 149). Sınıfta istenmeyen davranış öğrencilerin öğretmenlerin ortak haklarını istismar eden ihmal eden

eğitimsel amaç plan ve etkinlikleri olumsuz etkileyen, eğitsel çabaları engelleyen davranışlar olarak da tanımlanmıştır (Küçükahmet, 2003: 17; Başar, 1999: 117).

Tüm bu tanımlara göre istenmeyen davranış sınıfa, derse, zamana ve duruma göre değişebilmektedir. O halde herkesin üzerinde anlaştığı istenmeyen davranışı listelemek ve tanımlamak oldukça zordur. Ancak öğrencilerin sınıf içerisindeki davranışları istenmeyen davranış olarak adlandırabilmek için dört temel ölçütümüz vardır (Kaya, 2002: 175; Akçadağ, 2005: 279).

1. Davranışın öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşların öğrenmesini engellemesi.
2. Davranışın öğrencini kendisini ya da arkadaşlarının güvenliğini tehlikeye sokması.
3. Davranışın okulun araç ve gereçlerine ya da arkadaşlarının eşyalarına zarar vermesi.
4. Davranışın öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini engellemesi.

İstenmeyen davranışların sağlıklı bir biçimde tanımlanması bu tür davranışların değiştirilmesi açısından belirleyici öneme sahiptir. Gerçekte istenmeyen davranışların sınırlarının çizilmesi zordur. Hemen hemen her sınıfta önemli ya da önemsiz pek çok istenmeyen öğrenci davranışı gözlemek mümkündür. İstenmeyen davranışlar, davranışı yapana, karşısındaki kişiye, kültürün özelliklerine göre değişebilir. Dolayısıyla istenmeyen davranışların her durum ve her koşul için genel geçerliliği olan katı sınırlamalarla belirlenmesi, yaşamın gerçekliği ile örtüşmez (İpşir, 2002: 5; Aydın 2000, 149-150).

Okullarda en sık görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının başında gizli konuşma, uygunsuz hareketler, sınıf materyallerinin uygunsuz kullanımı, öğretmene karşı direnç, başkasına ait olan bir şeyi izinsiz alma, başkalarının dersi izlemesini engelleme, söz almadan konuşmayı alışkanlık haline getirme, fısıldaşma, başkalarının dikkatini dağıtma verilen görevi yerine getirmeme, kavga, aşırı şekilde bozucu konuşma şeklinde ortaya koymuştur (Erdoğan, 2002: 92).

Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları sadece eğitim öğretimi engellemez, bununla birlikte bazı fiziksel ve psikolojik huzursuzlukları da beraberinde getirir. İstenmeyen davranışlardan bazıları, en büyük etkisini davranışı yapan üzerinde gösterir ama bir kısmı bunun ötesinde öğretmeni, sınıfın tümünü ve dersi olumsuz etkiler (Başar, 1999: 95). Bu nedenle istenmeyen davranışların ortaya çıkması, hem kaçınılmaz nitelikte doğal bir olaydır hem de uygun eğitim yaşantılarını kazandırmak için iyi bir fırsattır (Aydın, 1998: 138).

1.8. Disiplin ve İstenmeyen Davranışlar

Disiplin kavramı, en çok kabul gören anlamı ile mevcut yasa, kural, ilke ve düzenlemelere uygun davranma olarak tanımlanabilir (Yiğit, 2006: 156). Humphreys'e göre disiplin başkalarının bireyi kontrol etmesi değil, bireyin kendi kendini kontrol edebilmesidir (akt; Celep, 2000: 108-109).

Cambridge sözlüğünde disiplin, itaat veya kendini kontrol etmeyi sağlayan, çoğunlukla kurallar formunda ve bu kurallar çiğnendiği takdirde cezaları olan ve kişiye itaat etmesini ve kendini kontrol etmesini sağlayan durumdur (Cambridge sözlük).

Eğitimde disiplin; öğrenciye hangi davranışların istenilir olduğunu gösterip öğretmek, bu davranışı sergileyip sergilemediğini izlemek, davranışı beklenenden daha iyi sergilediğinde onu ödüllendirmek, iyi sergilemediğinde ise cezalandırmaktır. Bu anlamda disiplin, istenen davranışı öğrenciye öğretmek ve yerleştirmektir ve eğitimle eş anlamlı kullanılmaktadır (Sarıtaş, 2000: 54).

Litaratürde disiplin ve istenmeyen davranışlarla ilgili yapılan araştırmalarda bu iki kavram sürekli birbiriyle ilişkilendirilmiş. Disiplin kelimesi farklı şekillerde tanımlanmış, fakat öğretmenlerin, okulda öğrencilerin kabul edilebilir bir şekilde davranmalarına yardım etmeleri anlamındadır. Disiplin doğrudan doğruya istenmeyen davranışla ilişkilidir. İstenmeyen davranışın olmadığı yerde disiplinine gereksinim yoktur (Aydın, 2001: 13).

“Disiplini bozan” ya da “sınıf düzenini bozan” davranışlar olarak da adlandırılan istenmeyen davranışlar, sınıf içinde öğretmeni ve diğer öğrencileri rahatsız eden, öğrencinin sınıf arkadaşları ve öğretmeni ile ilişkilerini ve iletişimini olumsuz yönde etkileyen, eğitimsel amaç, plan ve çalışmalarını engelleyen, öğretmenin beklentileri ve

sınıf kurallarına ters düşen, sınıfta karışıklık yaşanmasına neden olan davranışlardır (Tertemiz, 2003: 54).

İlköğretim okullarında öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları bir anlamda önemli bir disiplin sorunu ve eğitim öğretim etkinliğinin yürütülmesinde büyük bir problem oluşturmuştur. Okulda ve sınıfta, eğitsel çabalara engel olan davranışların tümü istenmeyen davranış olarak nitelendirilir. Dersin akışını bozan, hedef davranışlara ulaşmayı zorlaştıran veya engelleyen her davranış, istenmeyen davranıştır (İlgar, 2000: 167). Disiplinde önemli olan, istenmeyen davranışı yapma ihtiyacını azaltmaktır (Durukan, 2004: 42-43).

1.9. İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkma Nedenleri

Sınıf bir örgüttür ve nasıl örgütleneceği sınıf içinde yaşanabilecek sorunlarla ilişkilidir. Öğretmen ise sınıf denilen bu örgütün yönetim ve düzenlenmesinden sorumludur (Akçadağ, 2008: 280). Bu da öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin, öğrencilerin öğrenme başarısında birincil öneme sahip olduğunu göstermektedir. Öğretmen eğitim öğretim faaliyetleri sırasında bir takım istenmeyen davranışlarla karşılaşabilir. Hiç bir davranış kendiliğinden oluşmaz ve ortaya çıkmaz bu nedenle istenmeyen davranışları engellemenin ya da değiştirmenin yolu, o davranışın nedenlerini tanımaktan geçer (Yiğit, 2004: 157).

Öztürk (2005) istenmeyen davranışların görülmesinin temelinde dört ana nedenin rol oynadığını ifade etmiştir. Bunlar; (1) öğretilenlerin önemsiz ve sıkıcı olması ve öğretim esnasında iyi yapılandırılmaması, öğrencinin akademik çalışmaya güdülenmesini engellemektedir, (2) sınıfta otoriter fikir ve kuralların hakim olmasının yarattığı sınırlamalara öğrenciler karşı çıkmaktadır, (3) öğretmenlerin akademik ve psikolojik açıdan kendine güvenlerinin zayıf olması dolayısıyla sınıfı kontrol etmede başarısız olmaktadır ve (4) öğrenciler akranlarının dikkatini çekmek için ihtiyaç duyduğu bazı davranışları (istenmeyen davranışlar) gösterme arzusu içindedirler (Öztürk, 2005: 158).

Aksoy, (1999), tarafından yapılan araştırmada öğretmenlere öğrencilerdeki istenmeyen davranışların en önemli beş nedenini; ailevi sorunlar, çocukların eğitimlerine annelerin ve babaların ilgisiz kalması, anne ve babaların çocuklarına yönelik olumsuz tutum ve

davranışları, olumsuz televizyon yayınları ve diğer medyada gösterilen şiddet ile aşırı kalabalık sınıflar şeklinde sıralanmışlardır (Balay, 2003: 113-114).

Korkmaz (2003: 174), sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların nedenlerini,

- a. Sınıfın fiziksel düzenlemesi,
- b. Öğrencilere sorumluluk verme biçimi,
- c. Öğretmenin sınıf yönetimi becerisi,
- d. Öğrencilerin birbirleriyle ilişkisine bağlıdır.

Yiğit (2004: 165) ise, öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların nedenlerini sınıf içi ve sınıf dışı olmak üzere iki başlıkta toplamıştır. Erdoğan ise; olumsuz davranışlara yol açan nedenleri şu başlıklar altında toplamaktadır: Olumsuz bir başlangıç yapma, kural ve ilkelere uymama, olumsuz öğretmen davranışları, uygulanan öğretim yöntemlerinin yetersizliği, okul çevresi, aile, öğrencilerin kişiliği, uyarıcılar, ödül eksikliği, ihtiyaçların karşılanmayışı, zamanın etkili yönetilememesi ile yetersiz iletişim (akt. Ekşi, 2004: 320).

Sınıftaki istenmeyen öğrenci davranışlarının önüne geçilebilmesi bu davranışların ortaya çıkmasında etkili olan nedenlerin bilinmesine bağlıdır. Ancak gerçekte istenmeyen davranışların sınırlarının çizilmesi zordur. Çünkü davranışın istenmeyen nitelikte olmasını belirleyen etmenler duruma, koşullara, mekâna vb. bir dizi değişkene bağlıdır (Aydın, 1998: 117–118). O halde herkesin üzerinde anlaştığı istenmeyen davranışları listelemek ve tanımlamak oldukça zordur (Korkmaz, 2002: 175).

Sonuç olarak öğrencinin yetişme biçimi, kişisel eğilimleri, sınıfın kalabalık oluşu, değer ve düşünce farklılıkları, bireysel ve toplumsal gereksinimler, ailenin ya da okul yönetiminin disiplin anlayışı, öğretmenin mesleki ve akademik yeterliliği, öğretim etkinliği ve eğitim modelinin öğrencinin gereksinimlerine ve ilgisine uygun olup olmaması, öğretimde amacın ve amaçlananın öğretmenler tarafından tam olarak bilinmemesi, ailede baş gösteren sorunlar, öğrencinin öğretmenini sevmemesi, öğretmeninde öğrenciye ilgi duymaması, öğretmenin konu anlatımındaki eksikleri ve bunun sonunda öğrencinin dikkatini başka yerlere verebileceği ölü zaman bırakması,

sınıf içi kuralların belirlenememesi gibi sorunlar istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilir (Kaya, 2002: 199).

Aşağıda istenmeyen davranışların etkenlerini sınıf içi etkenler ve sınıf dışı etkenler olmak üzere iki ana grupta incelenmiştir (Başar, 2003: 126-147; Akçadağ, 2005: 280-295; Yiğit, 2004: 165; Sarıtaş, 2000: 73).

1.9.1. Sınıf İçi Nedenler

Sınıf içi etkenler öğrenciden kaynaklı nedenler, öğretmenden kaynaklı nedenler, sınıfın yapısından kaynaklı nedenler, eğitim programı ve öğretim yöntem ve tekniklerinden kaynaklı nedenler olmak üzere 5 grupta incelenmiştir.

1.9.1.1. Öğrenciden Kaynaklı Nedenler

Öğretmenler ve okul yönetimi çoğunlukla davranış problemlerin kaynağı olarak öğrenciyi suçlamaktadır. Onlara göre, öğrenciler kendi okul veya sınıflarına gelmeden önce veya okul ve sınıfın önemli bir etkisi olmaksızın davranış problemi göstermektedir. Dolayısıyla bunu düzeltmenin ve normal davranmalarını sağlamanın kendilerini aşan bir boyut teşkil ettiğini ve kendilerinin de görevi olmadığını, bunu ailenin katkılarıyla uzmanlarca düzeltilebileceği iddia etmektedirler (Öztürk, 2005: 164).

İstenmeyen davranışların nedenlerinden biri de bozucu davranmaya eğilimli öğrencilerdir. Bu çocuklar arasında duygusal ve davranışsal sorumlu öğrenciler olduğu gibi, sınıfın kendisinden beklediği rolü yerine getiren çocuklarda bulunabilir (Balay, 2003: 127). Akademik yeterliliği, sosyal becerileri, öğretmen ve arkadaşlarıyla etkileşimi düşük, sosyal açıdan yalnızlık duygusu yaşayan, arkadaşı olmayan, sosyal doyumsuzluk yaşayan, okulu sevmeyen, daha çok, olumsuz davranışları olan çocuklarla arkadaşlık kuran, okula uyumda güçlük çeken öğrencilerin istenmeyen davranışlara daha fazla yönelindikleri görülmüştür (Başar, 2003: 131).

Okula her çevreden, her yaşam biçiminden, çeşitli davranış alışkanlıklarına sahip öğrenciler gelir. Bu farklar onların davranışlarına yansır. Öğrenci farklılıkları, algıların farklılığına, farklı algılar farklı düşüncelere ve farklı düşünceler farklı davranışlara neden olurlar. Öğrencilerin farklı geçmiş yaşantıları, farklı ilgi ve yetenekleri, değerleri, tutumları, inançları ve farklı kişilik yapıları öncelikle öğretmen tarafından kabul edilmeli ve farklılıkların değeri sınıf içinde hissettirilmelidir. Öğretmen bu farklılıkların

bilincinden olmalı, tanınmalı, okulda istenmeyen ama öğrencilerin geldikleri çevrede kabul edilebilen davranışları tahmin edebilmelidir (Akçadağ, 2008: 288; Başar, 2003: 131).

Öğrenciden kaynaklanan problemleri; (1) Öğrencinin kişilik özelliklerinden, (2) Bireyin geçmiş yaşantısından edindiği değer ve davranış kalıplarından, (3) Başarı durumundan ve (4) Gelişim döneminin özelliğinden kaynaklanabilir.

1.9.1.1.1. Öğrencinin Kişilik Özelliklerinden Kaynaklanan Problemler

Sınıf ortamında bulunan bütün öğrenciler diğerlerinden farklı kişilik özelliklerine sahiptir ve sınıf içerisinde gösterdikleri davranışların büyük bir kısmı bu özelliklerden etkilenir. Birey sınıf içerisinde kendine bir rol çizer ve bu role uygun davranmaya başlar. Bu rolün çizilmesini etkileyen faktörler hem bireyin okul öncesi aile ve sosyal çevresinin ve hem de öğretmenin ona karşı davranışları ve onu algılama biçimi olarak görülebilir (Öztürk, 2005: 164).

Kendine güveni zayıf olan ve kendi yeterliliğini düşük algılayan bireyler, sorumluluk yüklenmekten korkar, kendini sınıf içerisinde önemli bir birey olarak algılamaz. Başarısız olmaktan ve alay edilmekten korktuğu için faaliyetlere katılmaktan kaçınır. Hatta öğretmen sınıfta kendisine bir rol verdiği zaman heyecanlanır, rolü üstlenmemeye çabalar ve bunun için çeşitli mazeretler öne sürer. Öğretmenler bu çocukları anlamak yerine, çoğunlukla sorumsuzlukla ve görevden kaçmakla suçlarlar. Bunun giderilmesi için, bireyler sınıfın önemli bir üyesi olduklarını ve başarı duygusunu tadabilecekleri uygun ortamları yaratmak gerekir (Öztürk, 2005: 164). Ayrıca öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışların en önemli nedeni öğrencilerin kendileri ile ilgili geliştirdikleri tutumdur. Öğrenciler kendilerini sevgisiz ya da yetersiz gördüklerinde, bu kişiliklere uygun hareket edeceklerdir (Tertemiz, 2003: 74).

1.9.1.1.2. Bireyin Geçmiş Yaşantısından Edindiği Değer Ve Davranış Kalıplarından Kaynaklanan Problemler

Sınıfta en fazla karşılaşılan problemlerden biri, bireyin aile ve sosyal çevresinden edindiği değerler ve davranış kalıplarının öğrenme öğretme ortamında kazandırılanlarla uyuşmaması ve çatışmasıdır. Bu durumda çocuk ikileme düşer ve nasıl davranacağına, hangi davranış kalıplarının etkin olması gerektiğine karar veremez. Ancak okul

yaşantısının ilk dönemlerinde ailede kazanılan davranışlar daha etkin olur ve öğrenci bir süre okul yaşantısında bocalamalar gösterir. Bu geçiş kısa zamanda ve duygusal problemler yaşanmadan gerçekleşmesi önemli problemlerin çıkmasını engeller. Eğer bu çatışma uzun sürerse çocuğun duygusal yapısında ve öğrenme yaşantısında önemli deformasyonlar gözlenebilir (Öztürk, 2005: 166-167).

Aile, çevre ve okul üçgeni içerisinde davranış kazanan öğrencinin, resmi denetim dışında kalan yaşadığı çevrede bazı istenmeyen davranışlar kazanması kaçınılmazdır. Bu tür davranışların okula taşınması ve okul ortamında sürdürülme istediği, öğrencilerde görülen davranışlar arasında sayılabilir. Sınıfın öğrenmenin gerçekleşebilmesi açısından özel bir çevre olduğu ve birtakım düzenleme ve kısıtlamaların kaçınılmaz olduğu konusunda öğrencilere bilgi verilemeli, aileleri ile ilişki kurularak eşgüdüm içerisinde bu tür alışkanlıkların sınıfa taşınması önlenmelidir (Yiğit, 2004: 163).

1.9.1.1.3. Başarı Durumundan Kaynaklanan Problemler

Öğrencinin başarı düzeyi sınıf içinde problem davranışa neden olabilen bir diğer etkidir. Öğrenme güçlükleri davranış problemlere yol açabileceği gibi problem davranışlarda öğrenmeyi ve başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir. Her öğrenciden aynı başarıyı beklemek, bireysel başarının imkansız, standartların ulaşılmaz olarak algılanmasına yol açarak ; “öğrencileri derse karşı ilgisizliğe” , “derse katılmamaya”, “derse gelmemeye” yöneltebilir (Hull , 1990 ; Akt Başar, 1997).

Sınıfta problem davranışlar gösteren çocuklar çoğunlukla başarısız çocuklardır. Bilişsel giriş davranışlarının eksikliği uygun öğrenme ve çalışma stratejilerinin yeterli kullanamamaları, öğretmenin programı yetiştirmek için dersi hızlı işleme çabası ve çoğunlukla başarılı öğrencileri hedefleyerek onlarla iletişim kurması, başarısız çocukların öğrenmelerini etkilemekte ve derste kazandırılmaya çalışılan bilgileri zihinsel yapılarında yeterince anlamlandırarak işleyememekte ve anlamlı bir şekilde depolayamamaktadır (Öztürk, 2005: 168).

Öğrencinin özellikleri ve başarısı öğretmen beklentisini etkilerken, öğretmenin beklentileri de öğrenci davranışını ve başarısını etkilemektedir. Öğretmen beklentisi ile

öğrenci davranışı arasında çift yönlü bir etkileşim vardır. Öğretmenlerin başarılı öğrencilerden beklentileri ve onlara karşı tutum ve davranışları ile düşük başarı gösteren öğrencilere karşı tutum ve davranışları arasında büyük ölçüde farklılıklar vardır (Kısaç, 2003: 109).

1.9.1.1.4. Gelişim Döneminin Özelliğinden Kaynaklanan Problemler

Öğrencilerin istenmeyen davranışlarından birçoğu gelişimsel özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Ergenlik dönemi çok önemli değişmelerin ve gelişmelerin yaşandığı fırtınalı bir dönemdir. Ergenin, yetişkinlik ve yaşlılıkta sahip olacağı biyolojik, zihinsel ve psikososyal özellikler bu dönemde kazanılmaya başlar. Ben kimim, kim olacağım, bende ne olup ne bitiyor gibi pek çok soruya ergenlik döneminde cevap aranır (Arı, 2003: 88). Ergenlik dönemindeki hızlı gelişimle vücut oranlarının değişmesi, üzüntü, şaşkınlık, yavaşlık, uyumsuzluk, becerisizlik, düşürme-dökme davranışlarını artırır. Gençler bu dönemde, düşünsel anlamda bağımsızlığa yönelir, kişiliğini arar (Başar, 2003: 132).

Cinsel gelişim bu dönemin en belirgin özelliklerindedir. Bu dönemde bireylerin karşı cinse ilgisi artar. Davranışlarının birçoğunda kendini karşı cinse kabul ettirme ve popüler kılma eğilimi ağır basar. Bu çerçevede, oldukça fazla olumsuz davranışlar ortaya çıkar ve bireyler bu davranışları ısrarla gösterme eğilimde olurlar (Öztürk, 2005: 168). Bu öğrencilerin istenmeyen davranışları, öğretmenlerin ya da arkadaşlarının dikkatini çekme amacıyla çıkar (Erden ve Akman, 1998 : 253).

1.9.1.2.Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler

Eğitim; bireyin davranışlarında yaşantıları yoluyla istendik ve kasıtlı değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1982: 12). Bu değişim sürecinin yaşandığı yer okul, programı da uygulayan öğretmendir. Öğretmenler, kendilerine verilen olanakları belli ölçüde planlayarak, ülke hedefleri doğrultusunda öğrenciye istendik davranışları kazandırma gibi önemli bir görevi yerine getirmekle yükümlüdür (Budak, 1997: 18). Sınıftaki eğitim amaçlarının gerçekleşmesinden öncelikli öğretmen sorumludur. Dolayısıyla belirlenmiş olan bu amaçların gerçekleştirilmesi için yaşantıların düzenlenmesi ve yönetilmesi öğretmenin işidir. Öğretmenin amaçları gerçekleştirirken, sınıfta hangi yönetim

anlayışıyla bulunduğu öğrencilerde oluşabilecek sorun davranışlar açısından ele alınması gereken bir durumdur (Akçadağ, 2008: 281).

Araştırmalara göre, öğretmenden kaynaklanan istenmeyen davranışların nedenlerinin kökeninde çocuğu yeterince tanıyamama ve gerçek durumuna uygun tepkiler ortaya koyamama eğilimi yatmaktadır (Balay, 2003: 125). Öğrenme ve öğretme, doğası gereği birlikte çalışmayı gerektiren bir ekip işidir. Bu ekibi oluşturan öğretmen ve öğrencilerin her şeyden önce birbirlerini iyi tanımaları, uyumlu, birbirlerinin istek ve beklentilerini karşılayan bir tutum içinde olması gerekir. Öğrenciye yönelik öğretmen beklentileri çok yüksekse öğrenci yoğun bir baskı altında kaldığını hissedebilir ve bunun sonucunda da başarısızlık yaşayabilir. Çok düşük beklenti düzeyi de öğrencilerde dersten sıkılma, ödev yapmama, rahatsızlık ve huzursuzluk davranışlarının sergilenmesine neden olabilir (Yiğit, 2004: 167).

İstenmeyen davranışların önlenmesi, öğretmenin yönetim becerilerine bağlıdır. Öğretmen davranış yönetimi konusundaki bilgi ve becerisi ile, istenmeyen davranışı gözden kaçırmamalı, öğrenciden daha iyi davranış beklediğini, bunun için yardıma hazır olduğunu hissettirmelidir. Öğrenci, öğretmenin kendini dinlediğini, gördüğünü, ona dikkat ettiğini fark etmelidir. Örneğin başarısız bir öğrenci, öğretmenin ilgisinden uzak kalmamalı, öğretmen daha yüksek başarı için öğrenciye gereken desteği sağlamalıdır (Başar, 2003: 144).

Humphreys, öğretmenlerin kontrolsüz ve aşırı kontrollü davranışlarının öğrencide disiplinsiz davranışlara yol açtığını belirtmiştir. Öğretmenin kontrolsüz davranışları: öğrencilere bağırarak, emretmek, hükmetmek ve kontrol etmek, alaycılık ve küçümsemeyi, kontrol aracı olarak kullanmak, dalga geçmek, azarlamak, şiddetli eleştirmek, öğrencileri “donuk”, “zayıf”, “tembel” vb. olarak nitelenmek, öğrencileri fiziksel olarak tehdit etmek, öğrencinin üzerine yürümek ve onları itelemek, öğrencilere ceza olarak fazladan okul çalışması ödev yaptırmak, yaptığı hatalar için asla özür dilememek gibi davranışlardır (Humphreys, 1999: 63).

Lewis (2001) Sınıf öğretmenleri ve ortaokul öğretmenlerinin sınıf içindeki davranışlarla nasıl ilgilendiği konusundaki araştırmasında sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin sınıf kurallarına uyması konusunda onları sık sık teşvik ettikleri, davranışların

iyileştirilmesinde tavsiyelerde buldukları ve uygun davranışı övdükleri ve ödüllendirdikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin çoğu kez istenmeyen davranış gösteren öğrencilerle münakaşa girmekte, istenmeyen davranışların tekrarında ya da öğrencini öğretmeniyle münakaşa girmesiyle bu davranışları gösteren öğrencileri cezalandırmaktadır. Ortaokul öğretmenlerin ise sınıf kurallarına uyma konusunda sık sık ima ettikleri ve ceza uyguladıkları görülmüştür (Lewis, 2009: 16).

İstenmeyen davranışların oluşmasında öğretmen yetersizlikleri de büyük rol oynamaktadır. Öğretmenin öğrenci ile alay etmesi, öğrencilere kaba davranması, öğrenciler arasında ayırım yapması, gerekli iletişimi kuramaması, öğrencilerin toplumsal beceri eksikliği istenmeyen davranışların oluşmasına zemin hazırlar. Öğretmenin kişisel özellikleri, özgüven, tükenmişlik, başarısızlık korkusu vb durumlar, çocuklardan hoşlanmama ve özel sorunlar (evlilik vb) sınıf içi disiplin sorunlarının kaynağını oluşturabilir (Tertemiz, 2001: 58).

Öğretmen öğrenme ortamında istenmeyen bir davranışla karşılaştığında önce sorunu doğru anlamalı, soruna doğru teşhis koyabilmelidir. Bunun için öğrenci davranışının doğru tanımlaması, doğru yorumlaması gerekir. Bunun için davranış hangi ortamda ortaya çıkmıştır; olaya karışanlar kimlerdir; olayın ortaya çıkmasına yol açan etkenler nelerdir; davranışın o öğrenci ya da öğrenci grubu arasında ortaya çıkma sıklığı nedir; İstenmedik davranışın diğer öğrencileri etkileme gücü nedir; bu davranışın yol açabileceği yeni sorunlar nelerdir. Öğretmen tüm bu sorulara objektif yanıtlar bulabildiği ölçüde sorunu doğru algılayabilecek, anlayabilecektir (Korkmaz vd., 2008: 122).

1.9.1.3. Sınıfın Yapısından Kaynaklı Nedenler

Sınıfın yapısı denildiğinde yönetim ve eğitim görevleri, sınıfın kuralları, sınıfın ilişki düzeni, iletişim, sınıfın görüntüsü, sıraların düzeni ve oturmaya uygunluğu, ısı ve ışık durumu anlaşılmaktadır (Akçadağ, 2005: 281; Öztürk, 2003: 162).

Sınıfta davranış problemlerinin ortaya çıkmasında en önemli etkenlerden biri sınıftaki fiziksel ortamıdır (Aydın, 1998: 34). Sınıfın fiziksel yapısı denildiğinde, sınıfın görüntüsü, sıraların düzeni ve oturmaya uygunluğu, ısı ve ışık durumu anlaşılmaktadır.

Bu öğelerin istenilen nitelikte olmaması sınıf etkileşimini olumsuz yönde etkiler ve problem davranışların meydana gelmesine yol açar (Öztürk, 2005: 162). Araştırmalar, eğitsel çabaları kolaylaştıran, fazla sınırlayıcı olmayan, kaygıyı azaltan, öğrencilerin zevk alarak çalıştıkları, işe güdülendikleri, sorumluluk aldıkları, güvenli ve rahat ortamlarda istenmeyen davranışlara pek fazla yönelmedikleri ve sınıf dengesinin sürekli korunduğunu ortaya koymaktadır (Balay, 2003: 123).

Bu nedenle sınıf ortamı öğrenmeye uygun olarak düzenlenmelidir. Öğretmenin sınıf içindeki etkinliklerinin yürütülmesinde, öğrencilerin bu etkinliklere katılımının sağlanması ve öğrencilerin öğrenmeye güdülenmesinde, sınıf ortamının öğrenmeye uygun bir biçimde düzenlenmesinde ve araç gereçlerin kullanılmasında, öğrenmenin yönlendirilmesi ve yönetilmesinde öğretmenin rolü büyüktür (Demirtaş, 2008: 5).

Sınıfta uygulanması gereken kuralların belirlenmesi ve niteliği, sorun davranışlar açısından bir başka üzerinde durulması gereken konudur. Eğer kurallar öğrencilerle birlikte oluşturulur, geliştirilir ve uyma kararı alınır, bu konuda sorun davranışların oranı azalacaktır. Çünkü öğrenciler sınıf içi disiplin kurallarında neleri yapacaklarını ya da yapmayacaklarını öğrenirken bunların gerekçelerini de kavramış olurlar (Akçadağ, 2005: 282-283; Korkmaz, 2003: 176).

Sorun davranışların nedenleri arasında yer alan bir diğer konuda iletişimdir. İletişim insan etkinliklerinin tamamlayıcı bir parçasıdır (Erdoğan ve Alemdar, 1990: 170). Öğrenme-öğretme süreci, bir nevi iletişim ve etkileşim sürecidir ve öğretmenlerin öğrenciler ile iletişimde bulunmaksızın öğretim işini gerçekleştirmeleri imkânsızdır. (Gündoğdu, 2007: 105-106). Genel olarak öğretmenin sınıf hâkimiyetinin güçlü olması ve öğrencilerle iyi iletişim içinde bulunması olumsuz davranışların henüz daha oluşmadan önlenmesinde veya en aza indirilmesinde kullanılan en etkili yollar olarak görülebilir (Öztürk, 2003: 175).

1.9.1.4. Eğitim Programından Kaynaklı Nedenler

Öğrencilerin gelişim durumlarına, ilgi ve gereksinimlerine uygunluğu düşük olan bir eğitim programı, pratik yararlılığı az olan içerik ve iyi bir kurgu ile sürekliliği sağlanmamış program uygulanması, sınıf içindeki istenmeyen davranışların kaynaklarından başlıcasıdır (Başar, 2003: 138).

Amaç, içerik, uygulama, değerlendirme öğeleri arasında iyi bir eşgüdüm sağlayamayan, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermeyen, işlevselliğinden uzak, esnek olmayan, uygulayıcılara yol göstermeyen, uygulanması güç ve bilimsellikten uzak eğitim programı, öğrencileri istenene değil, istenmeyen davranışlara yönlendirir (Sarıtaş, 2000: 76).

Öte yandan, belleği zorlayan, belirli kalıpları ezberlemeye koşullandıran, araştırma, bilimsel düşünme, yorumlama, karşılaştırma ve sentez yapma yeteneğinden yoksun bırakan, bilgi üretme yollarını göstermezken, sürekli bilgi yüklemeyi amaçlayan eğitim programları istenmeyen davranışların hazırlayıcısı durumundadır (Balay, 2003: 130).

Sınıf içerisinde oluşan istenmeyen davranışlar, müfredattan kaynaklanıyorsa, programın içeriği, öğrencilerin yetenek, beceri ve gereksinimlerine uygun olarak, yine müfredat çerçevesi içinde kalmak kaydıyla öğretmen tarafından esnetilebilir ya da değişik uygulamalarla çekici hale getirilebilir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına büyük ölçüde yanıt veren müfredatı izlemek, öğrencilerde istenmeyen davranışların azalmasına yol açacaktır (Yiğit, 2004: 166).

1.9.1.5. Öğretim Yöntem ve Tekniklerinden Kaynaklı Nedenler

Yöntem, saptanmış amaçlara ulaşmada bir tür araç rolüne sahip bulunan, içeriğin en etkili bir biçimde öğrencilere kazandırılma biçimidir (Gürol, 1994: 125), ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünü olarak ele alınabilir. Yöntemi bir tasarım, tekniği de bir uygulama olarak görebiliriz (Akçadağ, 2005: 284-285).

Her yöntem her dersin amaçlarına uygun olmayabilir. Bir ders için ideal olan bir yöntem, başka bir derse uygun gelmeyebilir (Sarıtaş, 2000: 77). Hep aynı yöntemlerin kullanılması, tekdüzelik yoluyla sıkıntı yaratır, iş dışı davranışlara zorlar. Kırk beş dakikalık bir derste bile, birkaç yöntemin kullanılması çoğu kez amaçlar ve konu da gerektirir (Başar, 2003: 138).

Ancak ideal bir yöntem ve tekniklerin seçiminin de olanaklara bağlı olduğu unutulmamalıdır. Öğrencinin etkin, öğretmenin istekli olduğu durumlarda sınıfta sorun davranışlara daha az rastlanır (Akçadağ, 2005: 284).

1.9.2. Sınıf Dışı Nedenler

Sınıfın içinde görülen çoğu sorun davranışların kökü gerçekte sınıfın dışındadır. Öğrenci sınıfın içinde ona etki eden dış etmenlerin yarattığı farklılıklarla yer alır. Bu etmenler, aşağıdaki gibi gruplandırılabilir:

- Aileden kaynaklı nedenler,
- Oyun ve arkadaş çevresinden kaynaklı nedenler,
- Yaşantı ve kültürden kaynaklı nedenler,
- Medya ve diğer iletişim araçlarından kaynaklı nedenler,
- Okul yönetiminden kaynaklı nedenler,
- Okul yerleşimi ve ulaşımından kaynaklı nedenler,
- Veli, okul, öğretmen ilişkilerinden kaynaklı nedenler,
- Ekonomik yetersizliklerden kaynaklı nedenler,
- Araç, gereç yetersizliğinden kaynaklı nedenler,
- Rehberlik hizmetlerinin yetersizliğinden kaynaklanan nedenler, (Akçadağ, 2005: 289-290).
- Göç

Aile öğrenci davranışlarının şekillenmeye başladığı, örnek aldığı temel bir çevredir (Başar, 2003: 128). Çocuğun bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve duyuşsal yönlerden gelişmesini ve sosyalleşmesini sağlayan ilk ve en önemli kurum ailedir (Yavuzer, 1993: 139). Çocukların yaşadıkları aile ortamının onların davranışları üzerinde doğrudan etkileri vardır. Uygun olmayan aile ortamı, öğrencilerin kişilik gelişimi için gerekli duygusal desteği çok az sağlamakta ya da hiç sağlamamaktadır. Bu durum çocukların okuldaki başarısını ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Edwards, 2000: 5).

Sınıfta en fazla karşılaşılan problemlerden biri bireyin aile ve sosyal çevresinden edindiği değerler ve davranış kalıplarının öğrenme ortamında kazandırılanlarla uyumsuzluğu ve çatışmasıdır. Bu durumda çocuk ikileme düşer ve nasıl davranacağına

karar veremez (Öztürk, 2005: 166). Aile çocuğun toplumsallaşmasını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemesi nedeniyle eğitimin başarısında da rolü ve etkisi olan önemli bir çevredir. Aile içinde çocuğa gösterilen davranışlar onun sosyal ve zihinsel gelişimini yaşamının her aşamasında etkiler (Yiğit, 2004: 159).

Aileden sonra çocuğun sorun ve sorun olmayan davranışlarında oyun ve arkadaş çevresinin de büyük etkileri vardır. Çocuk her gün birlikte oynadığı ve ya ara sıra birlikte bulunduğu akranlarının sevdiği kimselerin davranışlarından büyük oranda etkilenir ve onların davranışlarını taklit eder. Hatta onların onayını almak, grubun saygısını kazanmak için belki de o grup üyelerinin gösterdikleri davranışları yapmaya çalışır. Eğer bu çevre bozuk, uyumsuz davranışlar gösteren kişilerden oluşmuş ise çocuk çevresinin değerlerini ve davranışlarını alışkanlık haline getirebilir (Akçadağ, 2005: 290-291).

Çocuğun sorun davranışlarına neden olan diğer bir etkende okuldur. Okul, eğitimin amaçlarını gerçekleştirilmesi beklenen kişilerin işleri ve birbirleriyle olan etkileşim biçimleri tarafından nitelenen toplumsal bir sistemdir (Demirtaş, 2008: 3). Okul hazırladığı eğitim ortamında çocuğa bilgi, beceri ve tutumlar kazandırmakla görevlidir. Okul, bu hizmeti, sınırları toplumsal değerlerle çizilmiş bazı davranış kuralları çerçevesinde takdim eder (Gözütok, 1991: 704).

Okulun fiziksel özellikleri, durumu, öğrenci sayısı, kuralları, yönetim yapısı gibi birçok değişken sınıf içine yansiyarak öğrencilerin tutum ve davranışlarını etkiler. Eğitim-öğretim için gerekli olan materyal, araç, gereç ve kaynakların yokluğu ya da yetersizliği öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk eden diğer bir nedendir (Başar, 1999: 106).

Okul yöneticisi tarafından biçimlendirilen okulun yönetim anlayışı doğrudan öğrenci davranışını etkiler. Sınıf yönetimi de büyük ölçüde okul yönetiminden etkilenmektedir (Çelik, 2003: 31). Okul yönetiminin demokratik bir hoşgörü düzeyi tutturması, öğrencileri sıkı koşullarla sınırlandırmak yerine, esnek bir düzen kurması, bu düzenin belirlenmesinde öğrencilerin görüşlerini alması, onların istek ve gereksinim ve beklentilerini okul amaçlarına zarar vermeden gerçekleştirmelerine yardım etmesi, okul yönetimi kökenli istenmeyen davranışları azaltacaktır (Başar, 2003: 129).

Eğitim 6đretim için gerekli olan materyal, araç, gereç ve kaynakların yokluğu ya da yetersizliği 6đrenciyi istenmeyen davranışa sevk eden diğer bir nedendir. 6đrenci, materyal, araç, gereç ve kaynakların yokluğu ya da yetersizliği nedeniyle başarı çabalarının engellendiğini hissettiği anda sınıf içinde veya dışında olumsuz davranışlara y6nelebilir (Y6ksel, 2005: 15).

Çocuğun yakın çevresindeki yalnız ilişki kurduğu insanlar değil, televizyon, bilgisayar, sinema, gazete, dergi, resimli hik6ye, roman, afiş vb. yayınlarda çocuğun davranışlarını etkilemektedir (Akçadağ, 2005: 191). Televizyonun bu kadar g6nl6k yaşam içerisine girmesi bir takım problemleri de ortaya çıkarmaya başlamıştır. Bunlardan en 6nemlisi ise televizyonlarda yer alan şiddet içeren programlardır (Akt. Bulu, 2005). Televizyon her g6n y6zlerce suç ve cinayet sahnesini ekrana taşırken uzun vadede suç sayılan davranışları olağanlaştırmakta, cinayet ve ter6r sahnelerini, ses, g6r6nt6 ve m6zik eşliğinde çekici ve estetik hale getirmektedir. Sprafkin, Kelly ve Gadow (1987) ocukların televizyon programlarında ve reklamlarda gerçekle kurguyu en az d6zeyde ayırt edebilmeyi 6đrendikleri sonucuna ulaşmışlardır (Curwin ve Mendler, 1999: 5).

İstenmeyen davranışların oluşmasında belirttiğimiz nedenlere ek olarak, tezin konusuyla da bağlantılı olması gerekçesiyle g6 olgusunun da sınıf dışı nedenler arasında olduğu g6sterilebilir.

G6 eden insanlar zamanla ya şehirle b6t6nleşme s6recine girerler, ya şehre uyum sağlarlar ya da şehir k6lt6r6n6 k6yleştirirler. T6rkiye’de şehre g6 edenlerin uyum sağladıklarını s6ylemek pek m6mk6n değildir. 6zellikle g6 eden ailelerin ocuk sayısının fazla olmasından 6t6r6 çocukları daha b6y6k tehlikeler beklemektedir. Bu durumda uygun çevreyi bulamayan çocuklar kimseye inanmaz g6venmez. B6y6klerin ilgisini çekmek için gereksiz davranışlar yaparlar. Bu t6r bozuklukların başında s6rekli hırçınlık, sinirlilik, geçimsizlik, yalancılık, kavgacılık, s6z dinlememe, kaygı ve korku hali gelişir. Ayrıca g6men çocuklar ana dilleriyle ilgili hen6z yeterli bilgi sahibi olmadan g6 eden çocuklar, yeni dil vasıtasıyla etraflarında doğru bir iletişim kuramadıkları için kendi ilerine kapanabilirler. Yaş b6y6d6ke, bunlar çevreye ve topluma uyum bozukluğu şekline d6n6ř6r (Balcıoğlu, 2007: 83-148).

Bir başka sorun, okul ve aile arasındaki çatışma sonucu çocukların güçlük çekmeleridir. Okul çevresinde çocuklar, buldukları toplumun davranış normlarına uyum sağlamaya çalışırken aile çevresinden tamamen farklı etnik grubun kültürel değerlerini ve normlarını özümsemeye zorlanmaktadır. Bu çelişkili durumlar çocuklarda kimlik bunalımına neden olmaktadır (Tezcan, 1994: 66).

Göçün eğitime olan etkileri üzerilerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bunlardan Nar (2008)'in "Göçün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkileri" adlı Dilovası'nda yaptığı çalışmada öğrencilerin derslere karşı ilgisiz olmasından dolayı öğretmenlerin sınıf yönetiminde zorlandıkları, öğrencilerin birbirleriyle şiddet içerikli oyunlar oynadıkları okula ve birbirlerine zarar verdikleri, aile içinde çocuğa şiddet uygulandığı bu yüzden ailede yaptıkları yaramazlık sonrasında dayak yedikleri için okulda yaptıkları yanlış davranışlar sonrasında öğrenciler dayak beklentisine girmektedirler, sınıfların kalabalık olmasından öteri sınıf yönetiminde zorlukların yaşandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Dilovası'nda bir başka çalışma daha olan Koparal (2007) tarafından okul müdür ve müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunlar üzerine yapılan çalışmada öğrencilerin kendi aralarında kavga etmelerini ilk sırada göstermişlerdir. Arkasından gelen sorun ise öğretmenlerin öğrencilerle yaşadıkları sorunlar, öğretmene karşı gelme ve verilen görevi yerine getirmeme de sık karşılaşılan disiplin problemleri arasında gösterilmiştir.

Doğan (1990)'ın Ümraniye ilçesinde yaptığı Türkiye'de Gecekondu Meselesi ve Ümraniye Mustafa Kemal Paşa Gecekondu Bölgesinde Bir Saha Araştırması adlı doktora tezinde çocukların dikkat çekmek için ya çok huysuz ve hırçın oldukları ya da derslerde çok pasif kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca sınıfların öğretmenlerin kontrol edemeyeceği kadar kalabalık olması, çocukların sürekli gürültü yapmaları dolayısıyla öğretmeni sınıf içinde takip etmenin mümkün olmadığını ve çocukların öğretmenin konuşmasını duymadıklarını gözlenmiştir.

Yapılan tüm bu araştırmalar göçün sınıf yönetiminde ve öğrenci davranışları üzerindeki etkisini göstermesi açısından önem arz etmektedir.

1.10. İstenmeyen Davranışların Giderilmesinde Kullanılan Müdahale Stratejileri

Sınıf-içi istenmeyen öğrenci davranışlarının giderilmesinde kullanılan baş etme yolları şu şekilde sıralanmıştır :

1. Sorunu Anlamak,
2. Sorun Davranışı Göz Ardı Etmek,
3. Derste Değişiklik Yapmak,
4. Göz Kontağı Kurmak,
5. Beden Dili İle Uyarma,
6. Dokunmak,
7. Yerini Değiştirme,
8. Sözel Olarak Uyarma,
9. Öğrenciyle Konuşmak,
10. Okul Yönetimi, Rehberlik Servisi ve Aile İle İlişki Kurmak,
11. Ceza Vermek.

1.10.1. Sorunu Anlamak

İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında, öğretmenin yapması gereken ilk iş, sorunu anlamak olmalıdır. Sorunun doğru bir biçimde anlaşılması, doğru bir yaklaşımla çözülmesi için ön koşuldur. Davranışı anlamak, mevcut sorunların nedenlerini tanımlamanın ötesinde, gelecekte ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışların kestirilmesi açısından da gereklidir (Aydın, 1998: 118).

Davranışın o öğrenci ve sınıfça yapılma sıklığı, ne kadar çok kişiyi rahatsız ettiği de belirlenmelidir. Yanlış davranıştan hemen önceki olayın bilinmesi, yanlıştan kaçınmayı, onu önlemeyi kolaylaştırabilir. Bu davranış az sonra şu davranışa yol açabilir düşüncesiyle, o davranışa karşı önlem alınabilir. Örneğin öğrencinin, sınıfta öğretmenin çözülmesini istediği bir problemi çözmeye çalışmaması, biraz sonra, problemi çözmeye çalışan bir arkadaşını rahatsız edebileceğinin ve ya kendisi gibi davranan başka bir arkadaşıyla ders dışı eylemlere girişebileceğinin göstergesi olabilir (Başar, 2003: 163-164).

1.10.2. Sorun Davranışı Göz Ardı Etmek

Sorun davranış, diğer önemli sorun davranışlara kaynaklık etmiyorsa veya yanlışlıkla yapılmışsa görmezlikten gelinebilir. Bu teknikte öğretmen, istenmeyen davranışa karşı doğrudan tepki ortaya koymak yerine, onu görmezden gelir. Çünkü davranış masumdur ve kasıtlı yapılmamıştır. Bu davranış, o anın etkisiyle kendiliğinden veya duruma bağlı olarak gelişebilir. Dikkat edilmesi gereken nokta sorun davranışın göz ardı edilerek sönmesini sağlamaktır. Söndürme, istenmeyen bir davranışı zaman içinde zayıflatma anlamında kullanılan bir terimdir (Akçadağ, 2005: 298; Balay, 2003: 135).

İstenmeyen davranışı görmezlikten gelmenin bir riski, öğrencinin öğretmenin sınıf hâkimiyeti konusunda şüpheye düşmesidir. Görmezlikten gelme davranışının sıklıkla kullanılması durumunda, öğrenci de öğretmenin bu davranışı görmediği şeklinde bir düşünce ortaya çıkabilir. O halde, eğer öğretmen sınıfta oluşan davranışları görmüyor ve sınıfa hakim değilse, öğrenciler sınıfta istediği davranışta bulunabilir görüşü ağır basar. Öğretmen bunu fark ettiği zaman, hemen önlemini almalı ve diğer stratejileri ortama sokmalıdır (Öztürk, 2003: 192).

1.10.3. Derste Değişiklik Yapmak

İstenmeyen davranış, derse ilginin azaldığını, koptuğunu gösterir. Ders öğrenci için ilginç olmaktan çıkmıştır, öğretmenin sınıfı ilginç bir yer yapması gerekir. Dersin düzeni, akış hızı ve yönetsel başarı ile ilgili kararsızlık ve gecikme, ders dışı davranışı artırmaktadır. Böyle durumlarda ortam, araçlar, yöntem ve öğretmen davranışlarından birinde ve ya birkaçında değişiklik yapmak gerekir (Başar, 2003: 169). Bu bağlamda öğretmen, ilginç, dikkat çekici bir aktivite, küçük bir yoklama, ya da işlenen konuların adımlarında bir değişiklik yapabilir (Akçadağ, 2005: 299). Aksi takdirde öğrenciler, dersten kaçmanın başka bir yolunu öğrenmiş olurlar ve alternatif etkinliği karmaşanın bir ödülü olarak görülebilir. Etkinliği değiştirme, sınıf çalışmasında verimin düştüğü ya da öğrencilerin derse yönelik ilgilerinin zayıfladığı zamanlarda başvurulacak bir yöntemdir (Balay, 2003: 139).

1.10.4. Göz Konağı Kurmak

Devam eden bir davranışı, dersin akışını bozmadan durdurmanın etkili yollarından biri davranışı yapan bireyle göz konağı kurmaktır. Göz konağı kurmak sadece göz göze gelmek anlamında değildir. Öğretmen zaten, öğrencilerin dikkatini çekmek için onlarla göz konağı kurmaktadır. Burada kastedilen, göz iletişimini davranışı yapan bireyle bir sürü devam ettirmek ve aynı zamanda “bu davranıştan rahatsız olduğunu ve hemen sona erdirilmesi arzusunu duyduğunu” belirten bir yüz ifadesini de bu iletişime eklemektir. Bu göz iletişiminde öğrencinin gönderilen mesajı alması beklenir. Dolayısıyla bu sözlü olmayan mesaj alışverişi, sadece öğrenci ile öğretmen arasında oluşacağından, diğer öğrenciler bunun farkında olmayacak ve dersin akışını bozmayacaktır (Öztürk, 2003: 193). Ara sıra öğretmenler o anda müdahale etmeden dersin sonunu bekleyerek öğrenci ile dersin sonunda konuşmayı tercih etmektedir. Bu durum sakıncalıdır. Çünkü diğer öğrenciler sorunun farkına vardıklarında istenmeyen sonuçlar ve yorumlar çıkarabilir (Korkmaz, 2003: 183).

1.10.5. Beden Dili İle Uyarma

Hangi yaklaşımın benimseneceği, istenmeyen davranışın önem derecesine ve dersin akışının engelleme düzeyine bağlıdır. Bu konuda öğretmen öncelikle beden dilini kullanmalı, sonuç almaksızın koşullara göre farklı yaklaşımlar geliştirmelidir (Aydın, 2000: 157). İşaretler öğrenciye, eylemlerinin farkında olduğunu, dinlediğini, anlaşıldığını da anlatır. Vücut dili işaret vermede, sınıftaki eşyalardan yararlanarak da kullanılabilir. Sınıfın ışıklarını yakmak-söndürmek, perdeleri açıp kapamak, masaya parmak veya bir cisimle vurmak, toplu uyarma işaretleri olarak kullanılabilir (Başar, 2003: 167).

1.10.6. Dokunmak

Sorun davranışın devam etmesi halinde öğretmenin sorun davranışı gerçekleştiren öğrencinin omzuna veya başına hafifçe dokunarak dersi bölmeden işlemeye devam etmesidir. Örneğin kitaptan takip edilmesi gereken yere öğrenci ilgi göstermiyorsa öğretmen hafifçe omzuna dokunarak ilgili yere gösterilebilir. Ancak bu teknik bazı yanlış anlamalara veya başka sorunlara neden olabilir. Öğrenci çok kızgın ve sinirli ise

bu teknik istenmeyen durumlar doğurabilir; böyle bir durumda öğrenciye dokunulması bir meydan okumaya dönüşebilir. Yetişkin öğrencilerde de dokunma rahatsızlık verebilir (Akçadağ, 2005: 301).

1.10.7. Yerini Değiştirme

İstenmeyen davranışı gösteren çocuğun yerini değiştirmek ve onu başka bir yere almaktır. Öğrenci, sınıfın arka taraflarına, diğer öğrencilerle göz teması olmayan, mümkünse etrafı çevrili bir kabine alınır (Celep, 2004: 263). Derse hazır olduğunda da yeniden eski yerine dönebilir. Bu teknik, istenmeyen davranışı gösteren bir çocuğa, kendisini yeniden toparlaması için bir şans vermektir. Ancak dikkatli kullanılmalıdır. Çünkü karar verildiğinde çocuğun gidebileceği uygun bir yerin olduğunu önceden gerekir (Balay, 2003: 141).

1.10.8. Sözel Olarak Uyarma

Sözel olmayan yollarla yapılan uyarılar işe yaramıyorsa veya öğrenci tarafından dikkate alınamıyorsa, istenmeyen davranışı durdurmak için kullanılması gereken diğer bir yöntem, sözel olarak uyarıdır. Sözel olarak uyarma çeşitli formlarda sunulabilir:

(1) Soru sorma, (2) İsmiyle uyarma, (3) Kuralları Hatırlatma (Öztürk, 2003: 195).

Soru Sorma: Soru sorma veya söz hakkı verme, diğer bir sözel uyarı yöntemidir. “Şimdi söz sırası Ali’de”denerek, öğrencinin istenmeyen davranışı bırakması sağlanabilir. “Bu konuda sen ne düşünüyorsun” denilebilir, konuyla ilgili bir soru sorulabilir. Bu süreçlerde öğrencinin istenmeyen davranışına dikkat çekilmez, doğal davranır (Başar, 2003: 168).

İsmiyle uyarma: Öğretmenin bir faaliyet veya öğrenciyle ilgilendiği durumlarda, kendisine uzak konumda bulunan öğrencilerin gözetimden uzaklaştıkları düşüncesiyle bazı istenmeyen davranışlara girmesi durumunda, öğretmenin konumunu değiştirmeden uyarması sınıfa “Benim hangi faaliyet veya konumda olduğum önemli değil, her zaman sınıftaki bütün faaliyetlerin farkındayım ve şu anda istenmeyen bir davranışta bulunuyorsun, hemen bu davranışını durdurmanı istiyorum.” mesajını verir (Öztürk, 2003: 195).

Kuralları Hatırlatma: Yapılması gereken bir işin hatırlatılması veya olması gerekene davet, öğrencide veya bir grupta meydana gelen sorun davranışı yok edici sözlü müdahaledir. Sözlü müdahaleler, kısa, öz ve konuyla ilişkili olmaları bakımından avantaj sağlar. Sözlü müdahaleler, hatırlatma ve soru biçiminde olabilir. Öğretmenin bunları kullanmada dikkat edeceği noktalardan birisi görmek istediği davranışı ön plana çıkarmasıdır (Akçadağ, 2005: 301).

1.10.9. Öğrenciyle Konuşmak

Öğretmenle öğrenci arasında işaretler dışında, sorun dolaylı yollarla çözüme girişimleri istenen sonucu vermezse veya sorunun önemi nedeniyle veremeyeceği baştan belli olursa, sorunu konuşarak çözmeye çalışmak gerekir. Konuşmanın amacı, diğer yöntemlerle yanlışığını anlamayan öğrencinin bu anlayışa ulaşmasını, öğretmenin kararlılığını bilmesini sağlamak, davranışının düzelmesini yardım etmektedir (Başar, 2003: 170).

1.10.10. Okul Yönetimi, Rehberlik Servisi ve Aile İle İlişki Kurmak

Öğretmen, sınıf içinde sıkıntı yaratan durumlarla yalnız başına uğraşmak yerine, gerektiğinde okul yönetimi ve aile ile yardımlaşarak sorunu çözüme yoluna gitmeyi tercih edebilir. Öğretmen, okul yönetimi ve aileyi, zor durumda kaldığında, onların desteğine gereksinim duyduğunda, sorun okul veya aileden kaynaklandığında ya da çözüm, onların katkılarına gerektiğinde başvurabilmelidir (Balay, 2003: 162). Ayrıca devamsızlık, yalancılık, okuldan kaçma, sosyal uyum güçlükleri, saldırganlık gibi istenmeyen davranışların yönetiminde, öğretmenin kurumsal destekten yararlanması gerekir. Bu amaçla öğretmen gözlediği davranış sorunlarını raporlaştırarak, okul yönetimine iletmeli ve bu kanalla rehberlik servisini bilgilendirmelidir (Aydın, 1998: 132).

Davranış sorunlarının çözümü kollektif bir iş birliğini gerektirir. Öğretmenin rehberlik servisi ile çalışma alışkanlığı kazanması, öncelikle kendisini işbirliği için harekete geçmesine bağlıdır. Öğretmen, rehberlik servisi ve ailenin dayanışma içinde hareket etmesi sorunların çözümünü kolaylaştırır. Taraflar arasında güven duygusunun

gelişmesi ve işbirliğinin sağlanması için öğretmen, gerekli bilgilenmeyi sağlamalı ve sorunu taraflara nesnel bir şekilde aktarmalıdır (Aydın, 2000: 163–164).

1.10.11.Ceza Vermek

Ceza, disiplin sorunu karşısında diğer yöntemlerin başarısız olması sonucu başvurulan bir yöntemdir (Yavuzer, 2000: 138). Ceza; öğretmenin, öğrencinin istenmeyen davranışına karşılık öğrenciye hoşuna giden şeylerden alıkoyması ya da öğrencinin hoşuna gitmeyen işler yaptırmasıdır. Kısacası, ceza alan öğrenci, bazı haklarından, boş zamanından, sevdiği etkinliklerden vazgeçmek ya da notunu kaybetmek durumundadır. Kabul etsek de etmesek de öğretmenlerin sınıf kontrolü ve yönetiminde ceza kullanmaları bir gerçektir (Korkmaz, 2003: 186).Ceza davranışla orantılı olarak, o davranışın yenilenmesini engelleyecek şekilde uygulanmalı, bunun içinde öğrenci neyi nasıl yaptığı için ceza aldığını bilmelidir. Zor ve zevksiz işlerde görevlendirilmek, bir isteğini yapmamak, gruptan, oyundan dersten ayırmak, arkadaşlarına sırtı dönük olarak bir süre oturtmak, okulda alıkoymak, cezalara örnek olarak verilebilir (Başar, 2003: 174-175). İyi bir eğitimci, en son çare olarak cezalandırma yöntemini kullanmalıdır. Öğretmen cezayı uygularken zevk almamalı, aksine bunu yaptığı için üzüntü duymalıdır (Ertuğrul, 2004: 144).

Duman (2004) ‘a göre davranış bozukluklarını cezalandırarak düzeltme yönteminin birkaç olumsuz tarafı vardır. Ceza öğrenciye ileride kullanacağı uygun davranışı öğretmezken, çekingen bir kimlik almasına yol açmaktadır (Duman, 2004: 185). Cezanın diğer olumsuz işlevleri olarak öğrenmeyi engelleme, ilişkileri bozma, okuldan soğutma, suçluluk ve korku duyurma, diğer öğrenciler için öğretmenin olumsuz bir model olması, okuldan kaçma, aşırı kaygı kırıp dökme şeklinde istenmeyen davranışlar sayılmaktadır (Başar, 2003: 176).

BÖLÜM 2: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Çelikkaleli ve diğ. (2009) “Teacher Views On The Sources Of Students’ Misbehaviours At Primary Schools”, adlı çalışmalarında “öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu özellikler”, “öğrencinin bireysel özellikleri”, “göç ve kentleşme” ile “ülkenin sosyo-ekonomik koşulları” gibi nedenlerin ilköğretim öğretmenleri tarafından öğrencilerin istenmeyen davranışlarının en önemli nedenleri arasında algılandığı göze çarpmaktadır. Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu özelliklerin öğrencilerin bireysel özellikleri üzerinde belirleyici durumunda olduğu ve ilköğretim I. kademedeki çalışan öğretmenlerin “öğrencinin bireysel özelliklerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına neden olduğu yönündeki görüşlerinin ortalamalarının II. kademedeki çalışan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca göç ve kentleşme gibi bir nedenin istenmeyen öğrenci davranışlarına yol açtığına yönelik olarak, II. kademedeki çalışan öğretmenlerin I. kademedeki çalışan öğretmenlere göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olması araştırmanın diğer bir bulgusudur. Bu araştırmanın çalışma sahası olan Mersin’de yaşanan önemli toplumsal gelişmelerden biri olan göç ve kentleşmenin beraberinde birçok sorunu da beraberinde getirmesidir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının toplumun gerçekliklerinden ve yaşanan çevrenin olumsuzluklarından bağımsız olarak düşünülmesi çok güç görünmektedir. Yoğun göç alan bir il olan Mersin’de sürekli olarak yeni okulların yapılmasının gerekli olduğu, ancak, temelde ekonomik nedenlerden kaynaklanmak üzere okul binalarının gerekli donanıma sahip olamaması olumlu öğrenme ortamlarının geliştirilmesini güçleştirmektedir. Ayrıca okulun bulunduğu çevrenin öğrencilerde daha az istenmeyen davranışlar oluşturmada etkili olduğunu ifade etmiştir.

Nar (2008)’ın “Göçün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkileri” adlı Yüksek Lisans tezinde 2007-2008 eğitim öğretim yılında Kocaeli ili Gebze ilçesi Dilovası beldesindeki eğitim görmekte olan son beş yıl içinde göç yaşamış çocukların eğitimsel sorunlarını ve okudukları okulların yaşadığı eğitimsel, yönetsel sorunlarını araştırmak için öğretmen, öğrenci ve yönetici görüşleri olarak bir araştırma yapmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda öğrencilerin derslere karşı ilgisiz olmasından dolayı öğretmenlerin sınıf yönetiminde zorlandıkları, öğrencilerin birbirleriyle şiddet içerikli oyunlar oynadıkları okula ve birbirlerine zarar verdikleri, aile içinde çocuğa şiddet uygulandığı bu yüzden ailede yaptıkları yaramazlık sonrasında dayak yedikleri için okulda yaptıkları yanlış davranışlar sonrasında öğrenciler dayak beklentisine girdiklerini belirtmişlerdir. Sınıfların kalabalık olmasından öteri sınıf yönetiminde zorlukların yaşandığı, göç alan bölgelerde yaşayan ailelerin kadına olan bakış açısından ötürü bayanlar ikinci sınıf konumda oldukları için sınıf yönetiminde özellikle bayan öğretmenler çok zorluk yaşadığı, eğitim öğretim programından kaynaklanan nedenler arasında öğrencilerin kendini ifade etme düzeylerinin sınırlı olduğu ancak yürürlükteki programın daha çok kendini ifade etmeye yönelik olması sınıf yönetimini zorlaştırdığı söylenmiştir. Ayrıca öğrencilerin ailelerinden gelen gelenekleri okulda ve sınıfta devam ettirmesi çeteleşme ve gruplaşmalara neden olmaktadır. Öğrenciler daha çok kendi hemşerisini tutuyor bu da okulda kavgalara ve disiplin sorunlarına neden olmaktadır, bu nedenle öğrenciler arasında ayrımcılıkta söz konusudur. Yöneticilerin görüşlerine göre de öğrencilerin okul kurallarına uymadıkları sonucuna da ulaşılmıştır.

Gökdoğan (2007) “Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Resmi İlköğretim Okulları ve Özel İlköğretim Okullarında Mukayeseli İncelenmesi” adlı çalışmada en fazla gözlemlenen davranışlar açısından her iki okul türüne göre genel olarak benzerlik bulunmaktadır. Okullarda en fazla karşılaşılan davranışlar “Arkadaşlarını sürekli şikâyet etme”, “İzin almadan konuşma”, “Planlı ve düzenli çalışmama”, “Ders dinlememe”, “Derste başka şeylerle uğraşma”, “Arkadaşlarıyla kavga etme” olarak belirlenmiştir.

Her iki okul açısından belirgin bir anlamlı farklılık olmamasına rağmen resmi ilköğretim okullarında elde edilen veri değerleri bütün davranışlar için özel ilköğretim okullarına göre daha yüksek bir ortalama değere sahiptir. Yani bütün davranışların gözlenme sıklığı özel ilköğretim okullarına göre yüksektir. Davranışların özel ilköğretim okullarında daha düşük oranda olmasının sebeplerinden bazıları özel okullara giden çocukların ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerinin iyi olması, ailelerin çocuğun eğitiminin gerekliliğinin bilincinde olmaları ve bu şekilde hareket etmeleridir. Ayrıca

özel okullardaki fiziki şartların daha iyi olması ve sınıf mevcutlarının resmi okullara göre daha az olması da bu oranların daha düşük çıkmasında etkilidir.

Koparal (2007) ‘‘Gecekondu Bölgelerinden Biri Olan Dilovası’ndaki İlköğretim Okullarında Görev Yapan Okul Müdür Ve Müdür Yardımcılarının Karşılaştıkları Sorunlar’’ adlı çalışmasında bu bölgede çalışan 9 yönetici ile görüşmeler yapılmış ve görüşmeler sonucunda okullarda meydana gelen disiplin olayların başında tüm yöneticiler öğrencilerin kendi aralarında kavga etmelerini ilk sırada göstermişlerdir. Arkasında gelen sorun ise öğretmenlerin öğrencilerle yaşadıkları sorunlar, öğretmene karşı gelme ve verilen görevi yerine getirmeme de sık karşılaşılan disiplin problemleri arasında gösterilmiştir.

Özbebit (2007) ‘‘İngilizce Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Kullandıkları Sınıf Yönetimi Teknikleri ve Kullanma Sıklıkları’’ araştırmasında Kayseri’deki ilköğretim okullarında görev yapan İngilizce öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar, kullandıkları sınıf yönetim teknikleri ve bu tekniklerin kullanım sıklıkları belirlenmiştir. Bu çalışmada davranışlar sorun olarak algılanmayan davranışlar, küçük sorunlar ve önemli sorunlar olarak gruplandırılmıştır. Bu üç tür boyutta sorunla karşılaşan öğretmenlerin meslekteki kıdemleri 1-5 yıl arasında olup ikinci kademede çalışan İngilizce öğretmenleridir. Tüm sorunlar boyutunda kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Ayrıca çalışmada sorun olarak algılanmayan davranışlara en çok ilköğretim 2. Kademede karşılaşıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf yönetimi teknikleri açısından da küçük müdahale stratejileri, orta vadeli müdahale stratejileri ve uzun vadeli müdahale stratejileri olmak üzere 3 grupta toplanmıştır. Küçük vadeli ve orta vadeli müdahale stratejilerinin kullanılma sıklığı açısından kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Uzun vadeli etkin müdahale stratejilerini erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla daha sık kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır ama her iki cins içinde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Korkmaz (2007) “İlköğretim Okullarında Etkili Sınıf Yönetiminde Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi” adlı araştırmasında öğrencilerin sınıf içinde olumsuz davranış göstermelerini engellemek için öğrencilerin her yönü ile tanınması, rehberlik servisleri ile işbirliği içinde olunarak var olan sorunlarının çözümü yoluna gidilmesi, bireysel farklılıkları öğrenildiği zaman ve öğretmen de ona göre davrandığı zaman sorunlar büyük ölçüde azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Kazu (2007) “Öğretmenlerin Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesinde Ve Değiştirilmesine Yönelik Stratejileri Uygulama Durumları” adlı çalışmada öğretmenlerin küçük bir disiplin problemi olduğunda görmezlikten gelme; gerektiğinde dersin büyük bir bölümünü öğüt vermeye ayırma; öğrenciyle konuşup sorunu çözmeye çalışma; beden diliyle öğrenciyi uyarma; öğrencinin yerini değiştirme; ciddi disiplin sorunlarında okul yönetimi ile görüşme stratejilerine “orta” derecede başvurdukları belirlenmiştir. Bazen bir öğrencinin yaptığı olumsuz bir davranıştan dolayı tüm sınıfı cezalandırma stratejisinin “çok az”, öğrencilerle göz teması kurma stratejisinin “fazla” derecede uygulamaları bu araştırma sonucunda elde edilen en olumlu bulgular olarak değerlendirilebilir. Araştırmaya katılan öğretmenler tarafından “öğrenciye dokunarak onu uyarma” stratejisine ‘az’ başvurulduğu belirlenmiştir.

Karakuş (2006) “Göç Olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri (Sultanbeyli Örneği)” araştırmasında ihtiyaçları karşılanamayan çocuğun fakir olmaktan utandığı ve sınıfta eziklik hissettiğini bundan ötürü de daha sonraları çocuğun sınıf arkadaşlarıyla arasına mesafe koyduğu ve kendini göstermek adına küçük gruplar kurarak disiplin bozucu hareketler sergilediği ifade etmiştir. Ayrıca göç bölgelerindeki okullarda disiplin sorunlarının çokça görülmesinden ötürü öğretimden çok eğitim üzerinde durulduğu da görülmektedir.

İçbay (2005) “ Türkiye’de Göç Alan Kentlerdeki Eğitim Sorunları: Bir Karşılaştırmalı Durum Çalışması” adlı araştırmasında Türkiye’de göç alan ve veren illerdeki eğitim sorunları incelemek üzere Gaziantep’te görev yapan 2 öğretmen ve Ankara’da görev yapan 2 öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin sonucunda öğretmenlerin yanıtlarına göre öğrenciler arasında aşırı şiddetin olduğu ve şiddete bağlı kıskançlık ve hırsızlığın da meydana geldiği bunun yanı sıra öğrenciler arasındaki husumetlerden

doğan aşırı ispiyonculuğunda olduğu saptanmıştır. Ayrıca Öğretmenlerin yanıtlarına göre sınıflardaki sorunlar öğrencilerin devamsızlığından, öğrenciler arasındaki aşırı şiddetten ve sınıfların kalabalığından kaynaklanmaktadır.

Yüksel (2005) İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmek için en çok hangi yolları kullandığını belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Öğretmenlerin belirlediği istenmeyen öğrenci davranışlarının başında “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak”, “Bir yerde uzun süreli oturamamak” ve “Derste sıraların arasında dolaşmak” davranışları gelmektedir. Bunun yanında “Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak”, “Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak”, “Kavga etmek” ve “Sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek” gibi davranışlar da öğretmenlerin en çok şikâyet ettiği davranışlardır.

Özdayı (2004) “Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış” adlı araştırmasında 2002-2003 yılı İstanbul ili sınırları içerisinde 17 genel lisede öğrenim gören öğrenciler ile çalışan öğretmenler katılmıştır. Bu araştırmayla öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre amacı sınıf yönetimini bozan davranışları neler olduğu saptanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrenciler en fazla derslerin sıkıcı ve monoton olması, ders süresinin uzunluğu dolayısıyla derse ilgi duymamakta ve sınıf düzenini bozan davranışlara yönelmektedir. Derste sıkıldıkları için cep telefonu ile konuşmakta, volkmen dinlemekte, gülmekte ve etrafını rahatsız etmektedir. Araştırma bulgularına göre öğrenciler bu davranışları yapmanın en doğal hakları olduğunu, yaşları gereği deşarj olmaya ihtiyaçları olduğu, engellenirse yine yapacaklarını belirtmişlerdir.

En çok çiğnedikleri kural olarak; gürültü, konuşma, dersi kaynatma, kılık kıyafet kurallarına uygun giyinmeme olarak sıralanmıştır. Öğretmenlerin sınıf kurallarını çiğneyen öğrencilere en fazla yaptıkları davranış olarak; bağırma, hakaret etme, aşağılama ve notla tehdit etme gibi davranışlardır. Öğretmenler ilgisiz, düzeni bozan, derse katılmayan, başarısız, disiplin kurallarına uymayan öğrencileri sorunlu olarak nitelendirmiştir.

Demir (2003) ”Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaşılan Problem Davranışlara Karşı Başetme Stratejileri” yüksek lisans tezinde ise istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı

öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri belirlemektedir. Her bir davranışa öğretmenlerin ne şekilde müdahalede bulunduğu tespit edilmektedir. Öğretmenler bu müdahaleleri sınıf kuralları hatırlatma, sözel uyarı, bakışlarla uyarma, öğüt verme, olumlu davranışlara dikkat çekme, olumsuz davranışı açıkça tanımlamayı yaparak gerçekleştirdikleri belirlenmiştir.

Aydın (2001) tarafından yapılandırılmış görüşme ve gözlem yapılarak gerçekleştirilen "İlköğretim Okullarında Sınıf Disiplininin Sağlanması" adlı nitel araştırmayla 8. sınıflarda yaşanan disiplin sorunlarını, sorunların nedenlerini ve uygulanan çözüm yöntemlerini saptamak amaçlanmıştır. Bu araştırmaya göre, sadece disiplin sağlamada güçlük çeken değil, başarılı olan öğretmen de disiplin sorunlarıyla karşılaşmaktadır. En önemli disiplin sorunları, öğrencilerin kendi aralarında konuşmaları ve derse ilgisizlikleridir. Disiplin sorunlarıyla baş etme olarak yapılan kızma, dövme ve küçük düşürme gibi yöntemlerin disiplin sorunlarını çözemedikleri, hatta bazı durumlarda daha da arttırdıkları belirlenmiştir. Öğretmenler sorunların nedeni olarak öğrencileri gösterirken, öğrenciler ise öğretmenleri göstermektedir. Disiplin sağlamada başarılı öğretmenlerin, ders işleme yöntemlerinde de başarılı oldukları, disiplin sorunlarının çözümünde olumlu öğretmen tepkileri, rehberlik servislerinin öğretmen ve öğrencilerle bireysel ve toplu görüşmelerinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayraktar (1999) "Köyden Kente Göç Olgusuna Bağlı Olarak İlköğretim Okullarında Ortaya Çıkan Sorunları" adlı çalışmasında Diyarbakır ilindeki ilköğretim okullarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre göç alan bölgelerdeki okulların alt yapı sorunlarının olduğu, öğretmenlerin göç alan yerlerde çalışma zorluğu, sınıf kalabalıklığı gibi nedenlerden dolayı çalışmaktan rahatsız oldukları, bu okullarda daha çok stajyer öğretmenlerin görev yaptığı ve köyden kente göç alan bölgelerdeki okullarda bulunan öğrencilerde disiplin sorunu yaşandığı görülmüştür.

Turanlı (1995)'nin "Students' Expectations and Perceptions of Teachers' Classroom Management Behaviors" isimli yüksek lisans tezinde sınıf yönetimine yönelik öğretmen davranışlarına dair, öğrencilerin beklentileri ve algıları arasındaki ilişkileri benzerlikler ve farklılıklar açısından ele alınmıştır.

Doğan (1990) ‘‘Türkiye’de Gecekondu Meselesi Ve Ümraniye Mustafa Kemal Paşa Gecekondu Bölgesinde Bir Saha Araştırması’’ adlı doktora tezinde Mustafa Kemal Paşa gecekondu bölgesinde öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerin çoğunun ailelerindeki problemleri okula yansıttıklarını söylemişlerdir. Çocukların dikkat çekmek için ya çok huysuz ve hırçın oldukları ya da derslerde çok pasif kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca sınıfların öğretmenlerin kontrol edemeyeceği kadar kalabalık olması, çocukların sürekli gürültü yapmaları dolayısıyla öğretmeni sınıf içinde takip etmenin mümkün olmadığını ve çocukların öğretmenin konuşmasını duymadıklarını gözlenmiştir.

2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Shen ve diğerleri (2009) ‘‘Çinli Ortaokullar Öğretmenlerinin Algılarına Göre Sınıf İçindeki İstenmeyen Öğrencilerin Davranışları’’ adlı çalışmalarında Çin’deki 5 ilde çalışan 527 öğretmen üzerinde yapılan çalışmada öğretmenlerin % 45’inin ders sırasında istenmeyen davranışları engellemek için çok fazla zaman harcadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ramon Lewis ve diğer., (2005) Avustralya, Çin ve İsrail’deki öğretmenlerin sınıf içi disiplinleri adlı araştırmasında İsrail, Çin ve Avustralya’daki öğretmenlerin sınıf içi disiplin stratejileri öğrencilerin algılarına göre belirlenmiştir. Bu araştırmaya katılan 748 öğretmen, 7 – 12 yaş arası 5521 öğrenci öğretmenlerin ne derecede sınıf içi disiplin stratejileri kullandıklarını, öğrenci ve öğretmenlerin yaş, cinsiyet ve farklı ülkelerdeki durumlarına göre karşılaştırılması yapılmıştır. Genel olarak öğrencilerin verdiği cevaplara göre Çinli öğretmenlerin İsraili ve Avustralyalı öğretmenlere göre daha az cezalandırıcı, saldırgan ve daha fazla destekleyici olduklarına sonucuna varılmıştır. Ayrıca her üç ülkedeki öğretmenlerin istenmeyen davranışları algılama düzeyi açısından kayda değer istatistiksel farklılıklar görülmemiştir. Ancak İsrail’deki öğretmenlerin Avustralyalı ve Çinli öğretmenlere göre istenmeyen davranışlara karşı daha fazla endişe taşıdıkları görülmüştür.

Pyzalski (2005) ‘‘Öğretmen Görüşlerine Göre Disiplin ve İstenmeyen Davranışlarla Başaçıkma’’adlı araştırmasında rastgele seçilen 143 öğretmenle sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı yaklaşım tarzları incelenmiştir. Araştırmaya göre

öğretmenlerin çoğunluğu istenmeyen davranışlarla başetme konusunda kendilerini çok iyi ve iyi bulduklarını, mesleki kariyerlerinin başlangıcından itibaren istenmeyen davranışlarla başetme konusunda büyük bir çoğunluğunun kendini bu konuda geliştirdiğini, öğretmenlerin tamamına yakını, günümüzde okullarda disiplinin ciddi bir problem olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ders esnasında en çok sınıf içinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları gürültü çıkarma, derse geç kalma, sınav esnasında kopya çekme, ders esnasında sakız çiğneme ve yemek yeme, küfür, kavga etme, öğretmenin talimatlarını aldirmamak ya da reddetmek, arkadaşlarını sözlü olarak tehdit etme, sınıftan izinsiz ayrılma, okul eşyalarına zarar verme, sınıf içindeki eşyaları düşürme, ilaç (uyuşturucu) ya da alkollü gibi davranması, öğretmeni sözlü olarak tehdit etme, ders esnasında uyuma ve öğretmen eşyalarının parçalanması sonuçlarına ulaşılmıştır.

Arbuckle ve Little (2004) “Öğretmen algılarına göre orta yaş grubu (5-9 yaş) öğrencilerin istenmeyen davranışlarının yönetimi” adlı çalışmalarında Avustralya’da çalışan 96 sınıf öğretmeni ve ortaokul öğretmenlerine sınıf içinde öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışlar ve bu davranışların yönetimiyle ilgili görüşleri alınmıştır. Erkek öğretmenlerin en fazla rahatsız edici öğrenci davranışları sınıf içerisindeki aktiviteleri engelleme, derse dikkatini verememe, öğretmenle münakaşaya girme, verilen görevleri yerine getirmemek. Bayan öğretmenlerde en fazla rahatsız edici öğrenci davranışları sınıf içerisindeki aktiviteleri engelleme, derse dikkatini verememe ve başkalarının ne hissettiğini önemsememe gibi davranışlar bulunmuştur. Erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre disiplin stratejilerinde cezalandırmayı daha çok kullandıkları görülmüştür.

Kyriacou ve Chien (2004) Tayvan’da ilkokullarda çalışan 203 öğretmenin stres kaynakları araştırılmış ve en fazla stres yaratan durumların başında öğrencilerde görülen istenmeyen öğrenci davranışları olduğu ayrıca 10 yılın üstündeki deneyimli öğretmenlerin istenmeyen davranışlar konusunda diğer öğretmenlere göre daha az stres yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Türnüklü (2000) “ Türk ve İngiliz Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başa çıkma stratejilerinin karşılaştırması” adlı bir araştırma yapmıştır. Her iki ülke sınıflarında da en sık gözlenen davranışlar, gizli ya da yüksek sesle konuşma, arkadaşlarını rahatsız etme, ders araç ve gereçlerini uygunsuzca kullanma ile sınıfta amaçsızca dolaşmadır. İstenmeyen davranışların görülme sıklığında her iki ülkenin sınıfları bazında karşılaştırıldığında çarpıcı bir farklılık görülmemiştir. Her iki ülkenin sınıflarında da okul araç ve gereğine zarar verme, öğretmene hakaret etme davranışları hiç gözlenmemiştir.

Türkiye’deki ve İngiltere’deki öğrenciler arasında istenmeyen davranış bakımından en önemli fark ders araç ve gereçlerinin uygunsuzca kullanılmasıdır. Bunun bir nedeni olarak, Türkiye’deki sınıflarda sınırlı ders araç gereciyle dersin işlenmesi gösterilebilir. Türkiye’deki ve İngiltere’deki öğretmenlerin davranış yönetimi stratejileri karşılaştırıldığında en sık başvurdukları davranış stratejisi sözel, daha sonra sözel olmayan ve en seyrek olarak da cezalandırmadır.

Hutcinson ve Beadle (1992), Öğretmenlerin iletişim tarzlarının öğrenci katılımını nasıl etkilediğini belirlemeyi amaçladıkları araştırmalarında öğretmenlerin iletişim tarzları ile sınıf iklimini rahatlatabilecekleri; öğrenci katılım oranlarının öğretmenlerin iletişim tarzlarından etkilendiği, cinsiyete yönelik beklenti farklılıklarının öğretimde öğretmenlerin demokratik davranışlarını olumsuz etkilediği ve bunun da öğrencinin derse katılımını azalttığı; öğretmenlerin öğrencilerin kendilerini grup sürecinde daha rahat, öğrenme-öğretme sürecine katkı getirenler olarak daha değerli hissetmelerine, kendilerine daha fazla güven duymalarına olanak sağlamalarının ve iletişim tarzlarını öğrencileri ile uyumlu duruma getirmelerinin, eşitliğe dayana bir öğrenme çevresi ile olası kılınabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır (akt. Çetin, 2001: 36).

BÖLÜM 3: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni / Modeli

Araştırma Dilovası'nda öğrenim görmekte olan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin göçe bağlı olarak meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğunu, bu davranışların nedenlerini, uygulanan çözüm yöntemlerini, sorunların çözümünde neler yapılabileceğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik olarak nitel araştırma deseni kullanılmıştır.

Bu araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın içeriğini oluşturan veriler, nitel araştırma yöntemlerinde en sık kullanılan teknik olan görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Araştırmanın temel yaklaşımı nitel araştırma yönteminin tümevarım yaklaşımıdır. Tümevarım yaklaşımı, parçaların incelenmesini ve bu incelemelere dayanılarak bütünü tanımlanmasını amaçlayan bir yaklaşımdır (İslamoğlu, 2002: 36). Nitel araştırmada, kişilerin belirli bir konu hakkında ne düşündüklerini, neden öyle düşündükleri esas alınır. Nitel araştırma ölçüm yapmaz, içebakış sağlayarak araştırma konusu ile ilgili bireylerce açıklanan bakış açılarının entegrasyonunu ve analizini gerçekleştirir (Akgül, 2004: 132–133).

Nitel araştırmada verilerin toplanması genellikle insanlar ya da gruplarla doğrudan bir etkileşimi gerektirmektedir. Nitel araştırmada veriler, anket yöntemi gibi nicel yöntemlerden daha zaman alıcı ve genellikle daha az sayıda insanlardan ya da gruplardan elde edilebilmektedir (Hancock, 1998).

Bu araştırma nitel araştırma deseni olan olgu bilim deseninde yapılmıştır. Bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarma olgu bilim araştırma deseninin amacıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 72). Burada incelenecek olgu istenmeyen davranışların oluşmasında göçün etkisidir.

3.2. Çalışma Grubu

Olgu bilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır. Araştırma

problemimizde ele aldığımız göç olgusuna bağlı meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışları için göçün yoğun olarak yaşandığı bir bölge olan Kocaeli ili Dilovası ilçesinde çalışan en az 4 yıllık ve başka bölgelerde öğretmenlik yapmış olan 15 branş öğretmeni ve 8 okul yöneticisi seçilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 7'si bayan; 8'i erkektir. Yöneticilerin ise 8'i de erkektir. Toplam 23 kişi görüşülmüştür. Örneklem büyüklüğünün 23 kişi olması nitel araştırmanın özelliğinin bir sonucudur. Nicel araştırmada seçilen örneklemin büyüklüğü önem kazanırken, nitel araştırmada örneklemin büyüklüğü daha sınırlı olabilmektedir.

Görüşme sırasında öğretmenlerin ve yöneticilerinin görüşlerini samimi bir şekilde belirtmesi için adları gizli tutulmuştur ve görüşmelerden alıntılar yapılırken kodlama sistemi kullanılmıştır. K: Kadın, E: Erkek, ÖĞR: Öğretmen, YÖN: Yönetici olarak kodlanmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Olgu bilim deseninde en çok kullanılan veri toplama aracı görüşmedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 119). Bu tez çalışmasında veri toplama yöntemi olarak, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir yöntem olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yöntemi; önceden belirlenmiş bilimsel bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir bilgi toplama yöntemidir (Batı, 2004: 46). Bu yöntemler, araştırılan konuyu, ilgili bireylerin bakış açısından görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve sosyal süreçleri ortaya koymaya olanak vermesi açısından avantaj sağlamaktadırlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006 : 120).

Görüşme, “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci” olarak tanımlanmaktadır (Giray, 2005: 5). Görüşmede amaç; somut veriler elde etmektir (Rummel, 1968: 57). Genel olarak görüşmenin üç temel amacı vardır. Bu amaçlar şu şekilde sıralanabilir (Karasar, 2005: 166):

1. İşbirliği sağlamak ya da sürdürmek.
2. Sağaltım (tedavi, kendine güveni artırmak).
3. Araştırma verisi toplamaktır.

Bu araştırmada görüşme yönteminin kullanılmasının sebebi verilerini doğruluğunu ve araştırmanın geçerliğini arttırmaktır. Birebir görüşme esnasında, görüşme yapılan kişilerin tepkilerini, duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edebilmelerine olanak tanınmıştır.

Araştırma sorularının hazırlanması aşamasında önce ilçede çalışan öğretmenlerle ön görüşmeler yapılmış, toplanan veriler doğrultusunda sorular hazırlanmıştır. Araştırmadaki görüşme soruları araştırmacı tarafından hazırlandıktan sonra danışman öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ tarafından geçerliliği gözden geçirilmiş sorulardan oluşturulmuştur. Yöneticilere ve öğretmenlere sorulmak üzere 2 ayrı form hazırlanmış ve elde edilen sorular öğretmenlere ve yöneticilere sorulurken alınan cevaplar dijital ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiştir (Bakınız Ek:A). Daha sonra kaydedilen ses kayıtları dinlenerek hiç bir değişiklik yapılmadan yazıya geçirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler öğretmenler odasında, müdürlerle yapılan görüşmeler ise müdür odasında gerçekleştirilmiş ve tüm görüşmelerin toplam süresi 19 saat sürmüştür.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

İçerik analizi, metinden çıkarılan geçerli yorumların bir dizi işlem sonucu ortaya konulduğu bir araştırma tekniğidir. Bu yorumlar, mesajın göndereni, mesajın kendisi ve mesajın alıcısı hakkındadır (Weber, 1989: 5). İçerik analizi yazılı ve sözlü materyallerin sistemli bir analizidir. Ayrıca içerik analizi insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi-sayısallaştırılması süreci olarakta tanımlanabilir (Balcı, 2004: 184).

Açık uçlu sorular yardımıyla elde edilen veriler ise içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve

temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimsek, 2006: 227).

Araştırma sürecinde yapılan görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Kaydedilen verilerin yazıya aktarılmasında Mayring'in gösterdiği betimsel kayıt sistemi esas alınmıştır (Bakınız Ek-B). Ses kayıtları, herhangi, bir ifadeyi ya da kelimeyi tekrar dinlemede ve alıntı yapmada oldukça kullanışlıdır. Ayrıca içerik analizinde kategorilerin tanımlamasına ve değişik biçimlerinin oluşturulmasına yardımcı olur (Bell, 1999). İçerik analizinde fikir, konu ve kavramları belirtmek üzere alıntılara yer verilir (Patton, 1987).

Araştırmamızın veri işleme sürecinde kodlama, daha önceden belirlenmiş kavramların yan sıra verilerin işlenmesi esnasında ortaya çıkan kavramlara göre yapılmıştır. Ardından kodlar genel düzeyde açıklayan kategoriler (temalar) belirlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır. Kategoriler ve onların bağlantılı olduğu alt kategorileri oluşturma, araştırmacıya verileri yeniden inceleme imkân verir (Yaman, 2007: 140).

Bu araştırmada nitel araştırma modelinin içerik analizi çözümlemesi kullanılmıştır. Görüşme kayıtları dinlendikten sonra benzer konu başlıklarında gruplandırılmış, görüşmeler kodlanmıştır. Birinci alt problemde göçe bağlı olarak öğretmenlerin ve yöneticilerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili olarak öğrenciler arası şiddet, okul araç gereçlerine zarar verme, devamsızlık, dil sorunu, ders araç gereci getirmeme, hırsızlık, küfürlü konuşma gibi temalara ulaşılmıştır. İkinci alt problemde göçe bağlı olarak öğretmen ve yöneticilerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri sınıf içi ve sınıf dışı nedenler olarak iki başlık altında incelenmiştir. Sınıf içi nedenler olarak öğretmen ve çocukların geleceğe yönelik beklentileri incelenmiştir. Sınıf dışı nedenler olarak aile, yönetici, çalışan öğrenciler, çevresel koşullar, okulların fiziksel durumları, rehberlik hizmetlerinin yetersizliği, görüşmeler sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda bu temalara ulaşılmıştır.

BÖLÜM 4: BULGULAR VE YORUM

Görüşmeler sonucunda öğretmenlerden ve yöneticilerden elde edilen bulgular doğrultusunda, görüşme sonuçları gruplandırılarak incelenmiştir.

4.1. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Branş Öğretmenlerine ve Yöneticilerine Göre Göçe Bağlı Olarak Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri

İlköğretim kurumlarında görev yapan branş öğretmenleri ve yöneticilere göre göçe bağlı olarak karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları öğrenciler arası şiddet, okul araç gereçlerine zarar verme, devamsızlık, dil sorunu, ders araç gereci getirmeme, hırsızlık, küfürlü konuşma olarak alt başlıklara ayrılmıştır.

4.1.1. Öğrenciler Arası Şiddet

Öğretmenler ve yöneticiler öğrencilerin birbirlerine karşı şiddet uyguladıklarını ve sorunlarını kavga ederek çözdüklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler arası şiddetle ilgili olarak 2 erkek, 3 bayan öğretmen ve 5 erkek yönetici görüşlerini belirtmiştir.

... Öğrenciler arasında karşılıklı konuşarak sorun çözdüklerini çok nadir görüyoruz, özellikle erkek öğrencilerin çoğu sorunlarını kavgayla çözmeye çalışıyor (ÖĞR 8, E).

... Ben bu okula geldiğimde bahçede gözlemliyordum, çocukların %80'i problemlerini kavga ile çözmeye çalışıyordu (YÖN 1, E).

... İstenmeyen öğrenci davranışlarının başında şiddet geliyor. Gerek okul içinde gerekse de okul dışında olsun, öğrenciler arasında şiddet eğilimi çok fazla. Öğrenciler arasında küfürleşmeler ve lakap takmaların sonundaki anlaşmazlıklar hemen şiddete dönüşüyor (ÖĞR 9, B).

... Buraya kendilerini ait hissetmediklerinden ötürü çocuklarda bir yabancılaşma var. Buraya ait hissetmedikleri gibi de dışlanıyorlardı. Bunun getirdiği öfke, kendilerini burada kabul ettirebilmek, hâkimiyet kurmak için çocuklar şiddete yönelebiliyorlar (ÖĞR 12, B).

... Çocukların birbirlerine karşı şiddet uygulamaları, birbirleriyle sürekli kavga etmeleri çok sık rastladığımız istenmeyen davranışlar olarak görüyorum. Çocuklar sorunlarını bize söylemek yerine, kendi aralarında şiddete başvurarak çözmeye çalışıyorlar (YÖN 7, E).

Daha önce başka illerde görev yapmış olan öğretmenler Dilovası'ndaki öğrencilerde daha fazla şiddet eğilimi olduğunu belirtmişlerdir.

... Daha önce görev yaptığım Gölcük'te Dilovası'nda karşılaştığım problemlerle karşılaşmadım. Devamsızlık, öğrenciler arası şiddet, okula karşı ilgisizlik, ailenin ilgisizliği gibi sorunlar yok orada (ÖĞR 3, E).

... İlk görev yerim olan Hakkari Yüksekova Doğu'da bir yerleşim yeri. Ancak buradaki çocuklar gibi sorunları şiddetle çözmüyorlardı. Bence oradan buraya gelen çocuklar bir kültür çatışması yaşadıkları için davranışları daha problemlili hala geldi (ÖĞR 1, B).

Araştırmaya katılan öğretmenler ve yöneticiler öğrencilerin birbirlerine karşı fiziksel ve sözel olarak şiddet uyguladıklarını, aralarında oluşan sorunları kavga ederek çözmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden elde edilen görüşlere göre Dilovası'ndaki öğrencilerde şiddet eğiliminin daha fazla olduğunu belirtmişlerdir.

Nar (2008)'in "Göç'ün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkisi" adlı araştırmasında şiddet ile ilgili bulgulardan elde edilen sonuçlara göre Dilovası'ndaki öğrencilerin kavgaya ve küfre eğilimli oldukları ve aralarındaki sorunlarını kavga ederek çözmeye çalıştıkları sonucuna ulaşmıştır.

Ayrıca öğretmenler şiddetin öğrencilerin oyunlarına da yansıdığını ve birbirlerine karşı zarar verdiklerini de belirtmişlerdir.

... Oynadıkları oyunlar hep kendilerine zarar verecek nitelikte. Ben adını tam bilmiyorum ama birbirlerine tekme atarak oyunlar oynuyorlar, küçük paket lastiklerle birbirlerini vuruyorlar. Hep şiddet içerikli oyunlar oynuyorlar (ÖĞR 3, E).

... Öğrencilerin oyunlarında ve birbirleriyle şakalaşmalarında sürekli bir şiddet var. Buradaki çocukların böyle çocukça oyunları yok (ÖĞR 9, B).

... Okul bahçesine çıktığımızda bile ip atlayan, top oynayan çocuk sayısı çok azdır (ÖĞR 14, B).

... Şiddet çocukların oyunlarına da yansıyor. Özellikle 2. kademedeki erkek öğrencilerin fiziksel güç üzerinden oyun kurma isteği çok fazla var. İşte kemerleriyle birbirlerini dövmeleri, ebe olan kişiyi cezalandırma yoluyla şiddete dayalı oyun oynamaları (ÖĞR 12, B).

Öğretmenlerin çoğu şiddetin çocukların oyunlarına da yansıdığını, birbirlerine zarar verici oyunlar oynadıklarını belirtmişlerdir.

4.1.2. Okul Araç Gereçlerine Zarar Verme

Görüş bildiren 3 erkek yönetici ve 3 bayan öğretmene göre öğrencilerin okul eşyalarına saldırganca davrandıklarını ve okul eşyalarına zarar verdiklerini ifade etmişlerdir.

... Okulumuzun camları sürekli kırık. Sene başından beri 1-2 milyarlık cam parası verildi. Sınıf kapıları defalarca kırıldı (ÖĞR 7, B).

... Okul bankları ilk zamanlar sürekli öğrenciler tarafından sükülüyordu, bizde sürekli tamir etmek zorunda kalıyorduk. Tuvaletlerde sıvı sabun kullanmaya başladığımızda sıvı sabun kutuları sürekli kırılıyordu (YÖN 4, E).

... Okul eşyalarını kesinlikle çok saldırganca kullanıyorlar. Onlara kendi eşyaları gibi görmüyorlar. Üstelik zarar veriyorlar ve bu zarardan ötürü en ufak bir üzüntü bile duymuyorlar (ÖĞR 11, B).

... Bu öğrenciler sürekli kırıp dökme eğilimi içindeler. Geçenlerde öğrencilerden bir kaçı okul bittikten sonra okula gelip, okulun içindeki camları kırıyor, öğretmen dolaplarını dökmüşler, klasörleri indirmişler birkaç sınıfa birden zarar vermişler. Ortama uyum sağlayana kadar okula büyük tahribat veriyorlar (YÖN 5, E).

... Haftasonu müdür yardımcısının odasının camına taş atılıp, kırılmış. Bu çocuklar niçin okul mallarına zarar veriyorlar anlamıyorum, nasıl bir can sıkıntısıdır ki bunu yaptıran anlam verebilmiş değilim (ÖĞR 15, B).

... Şu okul benimdir düşüncesi yok. Okulun malzemesi benim malzememdir demiyor çocuk. Sırayı çiziyor, araç gereci kırıyor. Bunun sebebi de çocukların bencil düşünmesinden kaynaklanıyor, hep ben hep ben diyorlar (YÖN 6, E).

Yöneticiler ve öğretmenler öğrencilerin sürekli okul eşyalarına zarar verdiklerini, okul eşyalarını kendi eşyaları gibi benimseyip korumadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca yöneticiler bölgeye yeni göç etmiş ve uyum problemi yaşayan öğrencilerde tahribatın daha fazla olduğunu belirtmişlerdir.

4.1.3. Devamsızlık

Görüş bildiren 2 bayan, 1 erkek öğretmen ve 2 erkek yönetici öğrencilerin yaptığı devamsızlık ile ilgili görüşleri şu şekilde ifade etmişlerdir.

1 erkek öğretmen öğrencilerin derse girmek yerine okul bahçesinde başı boş gezdiklerini ve devamsızlık yaptıklarını belirtmişlerdir.

... Okula gelip, okulun çevresinde, bahçesinde dolanan derse girmeyen öğrencilerde var (ÖĞR 3, E).

Bir bayan öğretmen devamsız öğrencilerle okul idaresinin de ilgilenmediğini belirtmiştir.

... Burada çocuklar istedikleri derse girip, istemediklerine girmiyorlar. Burasını üniversite gibi yaptılar. Okul bahçesinde bir sürü boşa gezen çocuk var, okul idaresi buna hiç ses çıkarmıyor (ÖĞR 7, B).

Bir bayan öğretmen öğrencilerin dersi anlamadığı için ya da bir işte çalışıyor olmasından ötürü devamsızlık yaptıklarını söylemiştir.

... Devamsızlık yapan öğrencilerimizin niye devamsızlık yaptıklarını belirlemeye çalıştım. Bir kısmı çalıştığı için okul saatini oyun saati olarak kullanıyor ve okula gelmiyor. Ayrıca dersi anlamıyorum, çok sıkılıyorum diyen öğrencilerde devamsızlık yapıyor (ÖĞR 15, B).

Görüş bildiren 2 erkek yönetici öğrencilerin bazı derslere girip bazılarını girmediklerini, başarısız oldukları derslere katılmadıklarından ötürü devamsızlık yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu durum karşısında ailenin de ilgisiz olmasının devam takibini zorlaştırdığını belirtmişlerdir.

... Bu devamsızlıklar öğrencinin istediği derslere girip istemediklerine girmemesi boyutunda. Yani öğrenci bir üniversite sistemi gibi istediği öğretmene ve istediği derse giriyor. Takibi yapılmıyor mu yapılıyor ama o kadar çok ki işin içinden çıkamıyorsun. Bu çocukların velilerini okula çağırıyoruz, bir gün iki gün ilgileniyorlar sonra bırakıyorlar (YÖN 2, E).

... Genelde istenmeyen davranışlar zor olan fen, matematik gibi derslerde daha fazla görülüyor. Çocuk bu derslerde zorlanınca anlamıyor, anlamayınca da ödevini de yapmıyor. Veliyi okula çağırdığımızda öğrencisinin gelmediği günleri söylediğimizde veli bile hayretler içinde kalabiliyor (YÖN 3, E).

Öğretmenler ve yöneticiler öğrencilerin istedikleri derslere girip istemediklerine girmediklerini, bir işte çalıştıkları için ya da bazı derslerde zorlandıkları için devamsızlık yaptıklarını ve okuldan kaçtıklarını, yöneticiler velilerin bu duruma karşı çok fazla ilgili olmadıklarını, hatta bir kısmının da bu durumdan habersiz olduklarını belirtmişlerdir.

4.1.4. Dil Sorunu

Öğrencilerdeki dil sorunundan kaynaklı istenmeyen davranışlar konusunda 3 bayan, 1 erkek öğretmen görüşlerini belirtmiştir. Okul yöneticileri ise istenmeyen davranış olarak dil sorunu hakkında fikir beyan etmemişlerdir.

Öğretmenler bu bölgede Türkçe dışında başka dillerinde kullanılmasından kaynaklı çocukların Türkçe'yi iyi kullanamadığını, evde ve okulda iki ayrı dilin konuşulmasından ötürü çocukların kendilerini ifade etmede zorlandıklarını belirtmişlerdir.

... Bazı öğrencilerimizin anadillerinin Kürtçe olmasında ötürü bazı kelimeleri algılamakta zorluk çekiyorlar. Bundan ötürü çocuklarda derse karşı ilgisizlik ve sıkılmalar olabiliyor (ÖĞR 3, E).

... Çocukların evde kullandıkları dille okulda kullandıkları dil birbirinden farklı. Doğal olarak çocuklar iki dil arasında kalıyorlar. Dil kurallarını öğrenirken diğer konuştukları dile göre de dilin kurallarını adapte etmeye çalışıyorlar. Evde, ailede, sokakta konuşulan dille okulda eğitim gördükleri dil farklılığı ikilem yaratıyor (ÖĞR 9, B).

... Bazı öğrencilerimizde ana dilinin farklı bir dil olmasından ötürü zorluk yaşıyoruz. Bu çocuklar genel olarak Türkçe dersinde cümle kurmaktan, konuşmaktan çekiniyorlar (ÖĞR 12, B).

... Özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu'dan gelen ve ana dili Türkçe olmayan Kürtçe konuşan çocuklarımız da daha çok problemler yaşıyoruz. Öğretmenin

derste anlattığı konuyu bile anlayamıyorlar. Türkçe olarak kendi ifade etme yeterliliğine sahip değiller (ÖĞR 15, B).

Bazı öğrencilerin okulda ve evde iki dili birden kullanmalarından kaynaklı dil problemi yaşamaktadırlar. Bu sorun özellikle Türkçe dersi başta olmak üzere diğer derslerde de öğrencilerin kendini ifade etmek ve ders esnasında öğretmenin anlattıklarını anlama konusunda zorluk yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durum öğrencinin kendisini yetersiz hissetmesine neden olduğu için ders başarısı düşmekte ve derse karşı ilgisi azalmaktadır.

4.1.5. Ders Araç Gereci Getirmeme

Görüş bildiren 2 bayan, 2 erkek öğretmen öğrencilerin ders araç gereçlerini getirmediklerini ve bu durumun dersin akışını güçleştirdiğini ve sınıf yönetiminde zorluklar çıkardığını belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili olarak sadece öğretmen görüşleri alınmıştır.

... Öğrencinin araç gereç getirmemesi sınıf içinde sorunlar yaratıyor. Ben ayrıca bu okulda teknoloji tasarım dersine de giriyorum. Öğrenci araç gereç getirmeyince ders duruyor (ÖĞR 1, B).

... Bu bölgede görsel sanatlar ve teknoloji tasarım öğretmenleri sıkıntı yaşıyorlar. Çünkü bu dersler araç gereç getirmeden yapılamıyor. Öğretmenler sürekli öğrencilerin okula malzemesiz gelmelerinden şikayetçiler (ÖĞR 3, E).

... Derslerde etkinlikler yapıyoruz, her öğrencinin etkinlikle ilgili malzeme getirmesi gerekiyor, bazı öğrencilerimizin ekonomik düzeyi yetersiz olduğu için alamıyorlar. Bu yüzden malzeme getirmeyen çocuklar dersle ilgileri olmuyor ve sınıfta istenmeyen davranışlar sergileyebiliyorlar (ÖĞR 6, E).

... Ekonomik yetersizliklerden ötürü çocukların kırtasiye ihtiyaçları, beslenme ihtiyaçları velilerden tarafından karşılanamıyor. Özellikle görsel sanatlar, tasarım

dersleri yani materyal gerektiren derslerde öğretmenler malzeme konusunda sıkıntı yaşıyorlar (ÖĞR 11, B).

Öğretmenler velilerin ekonomik yetersizliklerinden ötürü öğrencilerin ders araç gereçlerini getirmediklerini, özellikle görsel sanatlar ve teknoloji tasarım alanında ders araç gereç eksikliğinden ötürü sıkıntılar yaşandığı, araç gereç getirmeyen öğrencilerin ders esnasında dersin akışını bozduklarını, derse katılmadıklarını ve çevrelerine rahatsızlık verdiklerini belirtmişlerdir.

4.1.6. Hırsızlık

Görüş bildiren 1 erkek, 1 bayan öğretmen ve 3 erkek yönetici okullarında hırsızlık olaylarının görüldüğünü belirtmişlerdir. Öğretmen ve yöneticilerin okullardaki hırsızlıkla ilgili görüşleri şu şekildedir:

... Hırsızlık oluyor. Çocuklar en basitinden bir kalem dahi olsun izinsiz alıyorlar, gerçi alınan şey büyük değil ama hırsızlık zaman zaman görülüyor (ÖĞR 1, B).

... Ufak tefek hırsızlık olayları oluyor, ailede çok çocuk olduğu için baba harçlık vermiyor, çocuk ihtiyaçlarını karşılayamıyor dolayısıyla kendisine ait olmasını istediği şeyi nasıl elde edecek hırsızlık yaparak (YÖN 1, E).

... Arkadaşlarının eşyalarını çalma, öğretmen çantalarını karıştırma gibi durumlarla karşılaşabiliyoruz. Tören sırasında, öğretmen odasına girilip eşyalarımızın karıştırıldığı durumlar olabiliyor (ÖĞR 3, E).

... Hırsızlık olayı yaşandı, bir öğretmenimizin ve anasınıfımızın parası çalındı ama bütün çocukları genelleyecek kadar rahatsız edici boyutlarda değil (YÖN 2, E).

... Okulda hırsızlık hat safhada. Bir kalemi bir yerde unuttun mu o kalem den haber alamazsın. Geçen yıl idaredeki çekmecemden okulun parası çalındı. Gece saat 24:00'de, 01:00'de çocuk dışardan demir çalıyor. Çaldıkları demirleri

hurducuya verip para alıyorlar. Bu çocukları polis yakaladı, suçlarını itiraf ettiler, ifadeleri alındı, savcılığa verdiler savcılık bıraktı (YÖN 5, E).

Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre küçükte olsa hırsızlık olaylarının yaşandığını, ancak bunun rahatsız edici boyutta olmadığını belirtmişlerdir. Yalnızca bir yönetici okullarında hırsızlık olaylarının sıkça yaşandığını ifade etmiştir.

4.1.7. Küfürlü Konuşma

Görüş bildiren 3 bayan öğretmen ve 3 erkek öğretmen öğrenciler arasında küfürlü konuşmanın çok fazla olduğunu ifade etmişlerdir.

... Öğrenciler arasında küfür çok fazla. Öğrenciler arasında küfürleşmeler normal konuşma diline yerleşmiş gibi. Çocuklarda küfürün ayıp olduğu kavranmamış (ÖĞR 1, B).

... Çocuklarda en çok gördüğümüz istenmeyen davranışların başında birbirlerine kötü davranmaları ve küfürlü konuşmaları geliyor (YÖN 2, E).

... Karşımdaki küfrederse ben de küfredirim tarzında birbirlerine yaklaşıyorlar. Üstelik küfür sadece çocuklar arasında değil, aile içinde de, sokakta da konuşuluyor. Onlar için küfürleşmek olağan bir konuşma gibi görülüyor (ÖĞR 9, B).

... Küfür desen küfür hat safhada, hem birbirlerine hem öğretmenlere karşı (YÖN 5, E).

... Çocuklarda küfürlü konuşmada çok fazla, çocuk öğretmenin yanında değil öğretmen geçtikten sonra ya da arkadaşlarıyla kavga ediyorsa küfürü kullanıyor (ÖĞR 15, B).

... Okulda rehber öğretmenimize gelen en çok şikâyet genelde öğrencilerin küfürlü konuşması oluyor (YÖN 6, E).

Araştırmaya katılan öğretmenler ve yöneticiler küfürlü ve argo konuşmaların çocukların günlük dillerinde sıkça kullandıkları ve normal konuşma diline yerleşmiş olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenlere ve yöneticilere okullarda en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı sıralamaları istenmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen sonuçlar en çoktan en aza göre sıralanmıştır.

Tablo 3: Öğretmen ve Yöneticilerin En Çok Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları

	Öğretmen Görüşleri	Yönetici Görüşleri
1	Öğrencilerin birbirine karşı şiddet uygulaması	Öğrencilerin birbirine karşı şiddet uygulaması
2	Dil sorunu	Okul araç gereçlerine zarar verme
3	Ders araç gereçlerini getirmeme	Hırsızlık
4	Küfürlü konuşma	Devamsızlık
5	Okul araç gereçlerine zarar verme	Öğrencilerin birbirlerine karşı saygısızca davranmaları
6	Devamsızlık	Küfürlü konuşma

Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre her iki grupta öğrencilerin birbirine karşı şiddet uygulamasını en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı olarak belirtmişlerdir. Ayrıca her iki grupta da devamsızlık, okul araç gereçlerine zarar verme ve küfürlü konuşma istenmeyen davranış olarak ifade edilmiştir.

Balcıoğlu (2007) göç eden ailelerin çocuklarındaki uyum zorlukları ve davranış bozuklukları olarak sürekli hırçınlık, sinirlilik, geçimsizlik, kavgacılık, okuldan kaçma, çalma, sürekli başkaldırı, kuralları çiğneme, saldırganlık, hırsızlık, kavga, tahrip gibi davranış bozuklukları görüldüğünü belirtmiştir (Balcıoğlu, 2007: 148).

Yine Koparal (2007)'ın Dilovasın'da yöneticilerle yaptığı çalışmasında da okulda öğrencilerde karşılaştıkları en önemli problemlerin öğrencilerin kendi aralarında kavga

etmeleri, kaba kuvvet kullanmaları, okul araç gereçlerine zarar verme gibi sorunlar görüldüğünü belirtmişlerdir. Yöneticilerinde ifadeleri bir bütün halinde incelendiğinde en fazla karşılaştıkları sorun davranış olarak öğrenciler arası şiddet ve araç gereçlere zarar verme olarak belirtilmiştir.

4.2. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Branş Öğretmenlerine ve Yöneticilere Göre Göçe Bağlı Meydana Gelen İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenlerine İlişkin Görüşleri.

İlköğretim kurumlarında görev yapan branş öğretmenlerine ve yöneticilere göre göçe bağlı olarak karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri sınıf içi nedenler ve sınıf dışı nedenler olarak iki ayrı grupta incelenmiştir. Sınıf içi nedenler olarak öğretmen, çocukların okula verdikleri önem ve geleceğe yönelik beklenti düzeyleri başlıkları altında gruplandırılmıştır. Sınıf dışı nedenler olarak da aile, yönetici, çalışan öğrenciler, okulların fiziksel yetersizlikleri, çevresel koşullar, rehberlik hizmetlerinin yetersizliği olarak gruplandırılmıştır.

4.2.1. Sınıf İçi Nedenler

Bu bölümde göçe bağlı istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf içi nedenlerinden öğretmen ve çocukların okula verdikleri önem ve geleceğe yönelik beklenti düzeyleri başlıkları altında alt bölümlere ayrılmıştır.

4.2.1.1.Öğretmen

Bu bölümde göçe bağlı istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerinden biri olarak öğretmen ele alınmıştır ve bu başlık özellikle göç alan bölgelerdeki yaşanan öğretmen değişiminin öğrenci davranışlarına etkisini orta koymak için gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu bölüm sürekli öğretmen değişimi, öğretmenlerin tecrübesiz olması, öğretmenlerin Dilovası'nda oturmaması gibi alt bölümlere ayrılıp, incelenmiştir.

4.2.1.1.1. Sürekli Öğretmen Değişimi

Görüş bildiren 2 erkek, 4 bayan öğretmen ve 4 erkek yönetici bu bölgede öğrencilerin sık sık öğretmen değiştirdiğini belirtmişlerdir. Sürekli öğretmen değişiminin öğrencileri

olumsuz etkilediğini ve sınıf düzenini bozduğunu, öğrenci başarısını olumsuz etkilediğini ve öğrencilerde olumsuz davranışların oluşmasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Yöneticilerde öğretmenlerin bu bölgede çalışmak istemediklerini, bir an önce tayin olup gitme isteği içinde olduklarını belirtmişlerdir.

... Burada bir sınıfımız 10 tane öğretmen değiştirmiş, çocuk bir öğretmene tam alışmışken, yeni gelen birine alışması zor oluyor ve inanılmaz sorunlu bir sınıf. Bir öğretmenle devam eden bir sınıfla, bir kaç öğretmen değiştiren sınıf arasında dağlar kadar fark var (ÖĞR 1, B).

... Sürekli öğretmen değişimi okuldaki düzeni bozuyor, öğrencinin öğretmenle bağlantısını koparıyor. Bu kadar öğretmen değişimi çocuklarda sanki bizi kimse istemiyormuş gibi bir duygu yaratabilir. Bu çocukların olmayan okul motivasyonunu daha çok bozuyor. Okulu sevmeyip de sırf öğretmeni için okula gelen öğrencilerde olabiliyor (ÖĞR 2, E).

... Öğrencilerin devamlı bir öğretmenin olmaması, bazı sınıflarda öğrencilerin senede 3, 4 öğretmen değiştirmesi sınıf içinde düzensizliğe neden oluyor (ÖĞR 9, B).

... Okullarımızda öğretmenler kalıcı olmuyor, sürekli gelen ve giden öğretmen sayısı çok fazla. Öğretmen kalıcı olmadığı için öğrencide okulu çok ciddiye almıyor. Ayrıca şu da var ki biz 5 yıl içinde 200 tane öğretmenin stajyerliğini kaldırmışız. (YÖN 6, E)

... Sürekli öğretmen değişiminden ötürü öğrenciler hangi öğretmene nasıl tepki vereceklerini bilmedikleri için ve her öğretmeninde sınıf yönetimi anlayışı farklı olduğunda çocukların davranışları da bu durumdan olumsuz yönde etkilendi ve çok sorunlu bir sınıf haline geldiler (ÖĞR 11, B).

Bir öğretmen ve bir yönetici öğretmenlerin ilgisizliğinden ve istenmeyen davranışlara göz yummasından yakınmıştır.

... Kendi okulumdan örnek vereyim, öğretmen dersten çıkmış koridordan geçiyor öğretmenler odasına gidiyor, çocuklar koridorda birbirlerine küfrediyorlar, kavga ediyorlar, birbirlerinin gözünü çıkartacak ama öğretmen ne yapıyorsun deyip çocuklara nasihatte bulunmuyor. (YÖN 1, E).

... Öğretmenler nasıl olsa burada uzun süre çalışmayacağım diyerek istenmeyen davranışların bir kısmına göz yumabiliyor (ÖĞR 8, E).

Bir öğretmende yöneticilerin istenmeyen davranışlara tepkisiz kaldığını belirtmiştir.

... Okul yönetiminin ve öğretmenlerin farklı tavır takınması öğrencilerde başboşluk yaratıyor. Şurada öğrenci benden korktuğu kadar, müdürden korkmuyor. Çünkü müdür gördüğünde kafasını çeviriyor. Ben gördüğümde kafamı çevirmiyorum. Müdür okulda odasında çıkmadığı için hiç bir şeyi görmüyor (ÖĞR 7, B).

Bir yönetici Dilovası'nın mecburi hizmet kapsamına alınmasıyla öğretmen değişiminin azaldığını bu sayede öğrencilerde sorunlu davranışlarının da azaldığını ifade etmiştir.

... Son 4 yıldır buranın zorunlu hizmet kapsamına alınmasından ötürü öğretmen değişimi biraz azaldı. Ondan öncesine baktığımızda öğretmen değişiminin fazla olmasından ötürü öğrenci davranışları çok sorunluydu (YÖN 8, E).

İki yönetici ve bir öğretmen Dilovası'nın kötü imajının hala silinemediğini, buraya yeni tayin olmuş öğretmenlere Dilovası'nın kötü anlatıldığı için gelen öğretmenin de bir an önce gitmek istediğini ve sürgün personellerin Dilovası'na gönderildiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca yöneticiler Dilovası'nın kötü imajı ve yöneticilerin ilgisizliğinden ötürü bıktıklarını söylemişlerdir.

... Dilovası sistem tarafından, eski yöneticiler tarafından, basın tarafından burada çalıştığım 7 yıl boyunca ürkütücü bir yer olarak gösterilmiş. Dışarıdan buraya ataması olmuş ilk gelen memura söylenen şey “Allah kurtarsın” oluyor. Ben bu

okula geldiğimde 7 tane sürgün personel vardı bu okulda. Akıl hastanesinden geçen sene öğretmen geldi. Şizofreni hastası olduğuna dair raporu var ama maalesef sistemde çalışmasına müsaade ediliyor. Ben bile bazen kendimi idealist olarak gördüğüm halde bıkmaya noktasına geliyorum. Bunun sebebi de üstümdeki insanların bakış açısından ötürü bıkmaya noktasına geliyorum. Bir şey değişmeyecek düşüncesi bazen ben de oluşuyor (YÖN 1, E).

... Buraya tayinimi istediğim zaman internetten Dilovası'nı araştırdığımda karşıma hep olumsuz şeyler çıktı, hiç olumlu bir haber okumadım diyebilirim. O yüzden buraya tedirgin bir şekilde geldim (ÖĞR 1, B).

... Dilovası'nın ilden destek gördüğünü düşünmüyorum. Gebze, Dilovası buralar hep sürgün yeri olarak görülüyor. Dilovası denildiği zaman, ilden gelen yeni atanmış öğretmenlere Dilovası'na mı gidiyorsun öldün, bittin sen diyorlar. Gelen de bir an önce gitmenin yollarını arıyor (YÖN 5, E).

Öğretmenler ve yöneticiler sürekli öğretmen değişimiyle ilgili genel görüşleri tayinlerin sık olmasında ötürü okullarda sürekli öğretmen değişimi yaşandığı, bu değişimin öğrencilerin ders başarısını etkilediği ve daha fazla sorun davranışlar sergilemelerine neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Dilovası'na yeni tayin olan öğretmenlere Dilovası'nın kötü tanıtıldığını ve ilden sürgün gelen personellerin de Dilovası'nda çalıştırıldığını belirtmişlerdir.

4.2.1.1.2. Öğretmenlerin Tecrübesiz Olması

Görüş bildiren 2 erkek öğretmen ve 3 erkek yönetici göreve başlayan öğretmenlerin genelde ilk atamayla gelen genç ve tecrübesiz kişiler olduklarını belirtmişlerdir.

... Okulumuzda kadro eksikliği var, öğretmenlerimizin genç olmaları avantaj ama tecrübesiz olmaları bizim için dezavantaj (YÖN 1, E).

... Yeni gelen öğretmenlerin genelde hep ilk görev yerleri, bilgi bakımından oldukça iyiler ancak tecrübe eksikliğinden ötürü bilgilerini aktarmakta zorluk yaşıyorlar ya da aktardıklarını düşünüyorlar (YÖN 4, E).

... Öğretmenlerin genç ve genelde ilk atamayla buraya geliyor olmaları, meslekteki tecrübelerinin az oluşu sınıf yönetiminde zorluklar yaşanmasına neden olabiliyor (ÖĞR 3, E).

Bir yönetici ve bir öğretmen öğrencilerin genç ve tecrübesiz öğretmenlere yaklaşım tarzlarının, tecrübeli öğretmenlere göre farklılık arz ettiğini belirtmişlerdir.

... Öğretmenler yeni mezun, yaşları çok genç. Öğrencilerde öğretmenlerin genç ve tecrübesiz olmalarından ötürü bunu kullanabiliyor (YÖN 7, E).

... Öğrencilerin tecrübeli bir öğretmene yaklaşım tarzı biraz daha farklı oluyor. Öğrenci; öğretmenin tecrübesine, tutum ve davranışlarına göre kendini konumlandırabiliyor (ÖĞR 2, E).

Görüşme yapılan öğretmenler ve yöneticiler buraya gelen öğretmenlerin ilk görev yerleri olduğu, genç yaşta ve tecrübesiz olmalarından ötürü sınıf yönetiminde zorlandıklarını belirtmişlerdir.

4.2.1.1.3. Öğretmenlerin Dilovası'nda Yaşamaması

Görüş bildiren 4 erkek, 2 bayan öğretmen Dilovası'nı güvenli bulmadığı, hava kirliliğinin yaşandığı, sosyal imkânların olmadığı gerekçesiyle burada ikamet etmek istemediklerini söylerken, görüş bildiren 4 erkek yönetici ise öğretmenlerin Dilovası'nda oturmayı tercih etmediklerini, çok büyük bir kısmının ilçe dışında ikamet ettiğini bu nedenle aileleri, çocukları ve çevreyi tanıyamadıklarını ifade etmişlerdir.

... Öğretmenler öğrencileri çok iyi tanımıyor, bunun en baştaki sebebi birçok öğretmenin Dilovası'nda ikamet etmemesi. Burada çalışan öğretmenlerin çoğu İzmit'ten, İstanbul'dan, Gebze'den geliyor (ÖĞR 2, E).

... Burada çalışan 434 öğretmen var saysanız belki 34 tanesi burada oturuyordur, çoğu burada ikamet etmiyor. Öğretmenler burada oturmak istemiyor, çünkü sosyal yönden daha gelişmiş yerleri istiyorlar (YÖN 1, E).

... Öğretmenler burada bir şeyler yapmak istiyorsa öncelikle buradaki aileleri yakından tanımamız gerekiyor. Sabah 09:00 okula gel akşam 15:00 okuldan çık, bu süre zarfında kaç kişiyle görüşüyoruz, hiç (ÖĞR 5, E).

... Öğretmenlerimizin %80'i dışarıdan geliyor. Öğretmenler burada işlerini tamamladıktan sonra hemen gidiyorlar ama öğretmenlerin çoğu ailelerin oturdukları mahallelerde otursa aileler öğretmenlerden çok şey alacak. Ama öğretmen bir devlet memuru gibi mesaisi bitince burada çekip gidiyor. Öğretmenin okul dışında aileyle görüşmesi imkânsızlaşıyor, ancak aileyi okula çağırıp görüşecek (YÖN 3, E).

(ÖĞR 8, E) öğretmenlerin burada oturmamasından ötürü aileleri ve öğrencileri tanıyamadıklarını söylerken, (ÖĞR 11, B) öğretmenlerin burada oturmasının da pek önemli olmadığını zaten velilerin okula gelip, öğrencileri hakkında kendileriyle konuşmaya gelmediklerini söylemiştir.

... Öğretmenler farklı yerlerde ikamet ettiğimiz için velilerle bire bir görüşme imkânımız olmuyor. Aslında biz öğretmenler öğrencilerle ilgilenmek istiyorsak velileri tanımamız gerekiyor. Ancak öğretmenler okulda yaşanan sorunlardan dolayı ders biter bitmez okuldan uzaklaşıp kendi yaşamına dönmek istediği için bu ortamda yaşamak istemiyor (ÖĞR 8, E).

... Bizim burada oturup oturmamız çokta önemli değil, veli istese bizi okulda bulup bizle öğrencisi hakkında konuşabilir. Ancak velilerden bu yönde bir istek gelmeyince bizim burada oturmamızda pek bir önem arz etmiyor. Biz burada otursak da oturmasak da veli okula gelmiyor (ÖĞR 11, B).

Öğretmenlerin çoğu güvenlik, hava kirliliği, sosyal imkânların olmaması ve Dilovası'nın kötü imajı sebebiyle Dilovası'nda ikamet etmek istememektedir. Öğretmenlerin çoğu ve bir yönetici öğretmenlerin Dilovası'nda oturmak istemeyişini haklı bulduklarını ifade etmişlerdir.

...Öğretmenler de haklı Dilovası'nda öğretmenlerin oturabileceği toplu konut alanları yok, sosyal aktivite alanları yok. Öğretmen burada oturmayınca velilerle pek diyaloga giremiyor. Öğretmenlerin çoğu veli toplantısı dışında ya da çocuk sorunlu bir davranış yapmıştır onun dışında veliyse görüştüğünü zannetmiyorum (YÖN 7, E).

... Türkiye'nin iyi yerlerinde yetişmiş belli bir yaşam standardı olan öğretmeni burada tutmak çok zor. Öğretmenin çevresini, öğrencisini ve ailesini tanınması için okulun bulunduğu çevrede oturması önemli ama burada hava kirliliği var, sosyal yaşantı yok bu nedenle öğretmen burada yaşamak istemeyecektir (ÖĞR 10, E).

... Öğretmenlerimizin burada oturmamasının öncelikli gerekçesi hava kirliliğinin olmasıdır. Bu da haklı bir gerekçedir. Ayrıca sosyal aktivitelerin olmaması bir diğer nedendir (YÖN 8, E).

Bir bayan öğretmen güvenlik gerekçesiyle Dilovası'nda oturmak istemediğini belirtmiştir.

... Çünkü kendimizi burada güvenli hissetmiyoruz. Bayan öğretmenler için zor bir yer. Sokakta yürürken rahatsız olabileceğimiz durumlarla karşılaşıyoruz. Bu yüzden öğretmenlerin çoğu burada oturmak istemiyor (ÖĞR 1, B).

Öğretmenler ve yöneticiler Dilovası'ndan görev yapan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun burada ikamet etmediklerini bunun nedeni olarak da öğretmenlerin Dilovası'nı çevresel şartlar bakımından sağlıklı, temiz ve sosyal bakımdan gelişmemiş bir yer olduğunu düşündüklerini, yöneticiler tarafından da öğretmenlerin burada

oturmasından ötürü aileleri, çocukları ve çevreyi yakından tanıyamadıklarını bu nedenle öğrencilerdeki sorunlu davranışlarının oluşmasında öğretmenlerin de etkisi olduğunu ifade etmişlerdir.

4.2.1.2. Öğrencilerin Okula Verdikleri Önem ve Geleceğe Yönelik Beklenti Düzeyleri

Görüş bildiren 3 erkek, 3 bayan öğretmen öğrencilerin geleceğe yönelik beklentilerinin olmadığını ifade ediyorlar. Bu bölümde sadece öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

...İleride lise okuyup, üniversite eğitimi almak isteyen öğrencilerimiz çok az. Çoğu ilköğretimi bitirip, bir an önce bir işte çalışıp para kazanmayı düşünüyorlar (ÖĞR 9, B).

Öğretmenlere göre kimi öğrenci için okul kendilerini özgür hissettikleri, eğlendikleri bir yerken; kimi öğrenci içinde gitmek zorunda oldukları bir yer olarak belirtilmiştir. Çalışan çocuklar için ise okul, dışardaki işlerden bir kaçış yeridir.

... Evdeki kalabalıktan sıyrılıp yapamadıkları davranışları sergileyebilecekleri ve kendilerini özgür hissedebilecekleri bir yer onlar için (ÖĞR 1, B).

... Çocuklar için okul zamanlarını geçirmek için geldikleri eğlence merkezi gibi bir yer (ÖĞR 4, E).

... Kız çocuklar için okul ev işlerinden, kardeşlere bakmak gibi sorumluluklardan kaçtıkları bir yer. Erkek çocuklarda kız çocuklara göre okumak konusunda daha şanslı olmalarına rağmen aileleri tarafından yine bir kazanç kaynağı olarak görüldüklerinden onlar içinde okul bir kaçış yeri (ÖĞR 5, E).

... Kimi çocuk için okul onları oyalayan ya da ailesi tarafından zorla gönderildiği, diploma almak zorunda olduğu için gittiği bir yerken, kimi çocuk

içinde gelecekte iyi bir yaşam sağlayabilmesi için başarılı bir şekilde bitirmesi gereken bir yer olarak da gören çocuklarımız da var (ÖĞR 14, B).

Öğretmenler öğrencilerin gelecek yönelik beklentilerinin olmadığını, ilköğretimin zorunlu olmasından ötürü okula devam etmek zorunda kaldıklarını, çoğununda ilköğretimi bitirip para kazanmayı amaçladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler kızlar için okulun evdeki işlerden kaçış, erkek öğrencilerinde dışarıdaki işlerden kaçış yeri olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Yine Koparal (2007)'ın Dilovası'nda yöneticilerle yaptığı çalışmasında okulda öğrencilerde karşılaştıkları en önemli problemlerin öğrencilerin gelecek kaygısının olmadığından ötürü okul başarılarının düşük olduğunu belirtmiştir.

4.2.2. Sınıf Dışı Nedenler

Bu bölümde göçe bağlı istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf dışı nedenlerinden aile, yönetici, çalışan öğrenciler, okulların fiziksel yetersizlikleri, çevresel koşullar, rehberlik hizmetlerinin yetersizlikleri başlıkları altında alt bölümlere ayrılmıştır.

4.2.2.1. Aile

Bu bölümde göçe bağlı istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerinden biri olarak aile incelenmiştir ve bu başlık ailelerin ilgisizliği, ailelerin ekonomik yetersizlikleri, aile içi şiddet adı altında alt bölümlere ayrılmıştır.

4.2.2.1.1. Ailelerin İlgisizliği

Görüş bildiren 2 erkek yönetici, 2 erkek ve 3 bayan öğretmen ailelerin ilgisizliğinden ötürü yakındıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmamızın bulgularında iki öğretmen ve bir yönetici velilerin eğitime karşı ilgisiz olduklarını ve toplantılara katılmadıklarını belirtmişlerdir. İçli (1999) “Denizli İline Göç Etmiş Ailelerin Eğitime Bakış Açıları” adlı araştırmasında velilerin öğretmenlerle yaptıkları görüşmelerin beklenen sıklıkta gerçekleşmediği söylenmektedir. Araştırma bulgularında da ailelerin okulla ilişkileri istenildiği kadar değildir.

Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre Dilovası'ndaki ailelerin çocuklarına karşı çok ilgisiz olduğunu belirtmişlerdir.

... Burada müthiş derecede ailenin ilgisizliği söz konusu, benim yanıma gelen veli toplantılarına katılan çocuğuyla ilgilenen aile sayısı çok az (YÖN 2, E).

... Sorunlu olan öğrencilerin velileri de toplantılara katılmıyor, çağırdığımız zaman gelmekte istemiyorlar. Aile öğrenciyle ilgisini kesmiş, öğrencinin sorumluluğunu yüklenmek istemiyor (ÖĞR 8, E).

... Okulda kazanılan alışkanlıkları maalesef okul dışına taşıyamıyoruz. Öğretmenlerde bıkkınlık, yorgunluk öğrencilere yansıyor bu şekilde derse ilgisizlik ve başıboşluk artıyor (ÖĞR 9, B).

... Ailelerdeki çocuk sayısının fazla olmasından ötürü aileler çocuklarına yeterince ilgi gösteremiyorlar. Velileri okula çağırmakta güçlük çekiyoruz. Herhangi bir problem yaşandığında veli öğrencisiyle ilgilenmiyor (ÖĞR 11, B).

İki öğretmen ve bir yönetici veli olarak genelde annelerle muhattap olduklarını, babaların iş nedeniyle çocuklarının eğitimine ilgisiz olduklarını belirtmişlerdir.

... Okul toplantılarında hep anneler gelir. Anne çocuğunun eğitimiyle ilgilenir ama çocuklar için baba daha baskın bir otorite olduğundan annelerin sözleri pek dinlenmez (ÖĞR 1, B).

... Ne kadar problemlili öğrencimiz varsa araştırmışımıdır, babaları dışarıda çalışıyor. Çoğu uzun yol şoförü ya da şantiyelerde çalışan işçilerden oluşuyor. Uzun süre baba başında olmayan çocuklar başıboş yetişiyor (YÖN 7, E).

...Baba sabah çıkıyor, akşam eve geliyor. Hatta uzun yol şoförü olanlar var bundan ötürü uzun bir süre evde olamıyorlar. Bundan ötürü anne çocukları tek başına yetiştirmek zorunda kalıyor (ÖĞR 3, E).

Öğretmenler ve yöneticiler öğrenci velisi olarak genelde annelerin olduğunu, babaların iş nedeniyle uzun süre evde olmadıkları için anneler çocuklarının her şeyiyle ilgilenmek zorunda kaldıklarını ancak çocuk sayısının fazlalığından ötürü yeterince ilgi gösteremediklerini, evde bir baba otoritesinin olmamasından ötürü çocukların annelerini dinlemediklerini ve veli toplantılarına ailelerin katılımının az olduğunu belirtmişlerdir.

4.2.2.1.2. Ailelerin Ekonomik Yetersizlikleri

Görüş bildiren 2 erkek, 2 bayan öğretmen ve 2 erkek yöneticinin ailelerin ekonomik yetersizlikleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir.

Bir erkek öğretmen ve iki erkek yönetici ailelerin ekonomik anlamda çok yetersiz oldukları için çocuklarının eğitimine yeterli para ayırmadıkları, aileler için beslenme ve barınma ihtiyacının öncelikli sırada olması eğitimi ikinci plana ittiğini ifade etmişlerdir.

... Aileler geçim çıkıntısından ötürü çocuklarının eğitimlerine yeterince ilgi gösterememelerinden ötürü, çocuklar bu başboşlukta istedikleri gibi davranıyorlar (YÖN 3,E).

... Ailelerin birinci öncelikli amacı geçim derdi olduğu için hep eğitim ikinci planda kalıyor (ÖĞR 4, E).

Görüş bildiren iki bayan öğretmen ailelerin ekonomik anlamda sıkıntı yaşadıkları için çocuklarının ders araç gereçlerini karşılayamadıklarını, ders esnasında araç gerecini getirmeyen çocukların da derste sıkıldığını ve çevreye rahatsızlık verdiğini ifade etmişlerdir.

... Aileler maddi anlamda iyi durumda olmadıkları için çocukların eğitimleri ve günlük gereksinimleri için gerekli ihtiyaçlarını karşılayamıyorlar. Gerek ailelerin ilgisizliği gerekse de maddi olanaklardan yoksun olmalarından ötürü çocuklar daha saldırgan oluyorlar (ÖĞR 11, B).

... Ekonomik krizle birlikte işten çıkan velilerimiz oldu. İşsizlik ailede büyük sıkıntılara neden oluyor ve bu sıkıntılar çocuğu da etkiliyor. Çocuk araç gereçlerini temin edemiyor, mutsuz oluyor. Araç gereç getirmeyen öğrenci ders esnasında sıkılıyor, arkadaşlarını rahatsız ediyor ve dersi aksatıyor (ÖĞR 12, B).

İki öğretmen ve bir yönetici bazı ailelerin ekonomik anlamda iyi düzeyde olmalarına rağmen eğitim için harcama yapmaktan kaçtıklarını belirtmişlerdir.

... Burada aile ister fakir olsun isterse durumu iyi olsun eğitim için yatırım yapmıyor, her şeyi devletten bekliyorlar. Hem aile hem de çocuk bedavacılığa alışıyor. Biz eğitim öğretim kurumlarından çok, sosyal yardımlaşma kurumu haline geldik. Veli böyle olunca çocukta bedavacı oluyor (YÖN 7, E).

... Çocuklar ve veliler nasıl olsa her yıl kırtasiye yardımı yapılacak diye maddi imkânları ne kadar iyi olsa da yardım gelir diye kalem, defter almıyorlar (ÖĞR 11, B).

... Öğrencilerimize her yıl ilden ve ilçeden kırtasiye yardımı gelir, nasıl olsa öğretmen araç gereçlerimizi veriyor diye malzeme getirmeyebiliyor öğrenci. (ÖĞR 2, E).

Yöneticiler ve öğretmenler ailelerin ekonomik durumlarının kötü olmasından ötürü öncelikli olarak barınma ve beslenme ihtiyaçlarını karşılama isteğinden bulunmaları sebebiyle çocuklarının eğitimlerini ikinci plana ittikleri, fakat durumu iyi olduğu halde çocuğunun eğitim masraflarını karşılamaktan kaçınan her şeyi devletten bekleyen bir anlayış içinde olan ailelerinde hâkim olduğunu ifade etmişlerdir.

Ayrıca öğretmenler ailelerin ekonomik ihtiyaçları nedeniyle öğrencilerine eğitim araç ve gereçlerini temin edemediklerini, ders materyallerini getirmeyen öğrencilerin ders sırasında olumsuz davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir.

4.2.2.1.3. Aile İçi Şiddet

Aile içi şiddet konusunda 3 erkek yönetici, 3 bayan ve 3 erkek öğretmen görüş bildirmiştir.

Görüş bildiren üç erkek yönetici, iki erkek öğretmen çocukların aile içinde şiddete maruz kaldıklarını, ailelerinden gördükleri şiddeti okul içinde de arkadaşlarına kullandıklarını, sorunlarını şiddet yoluyla çözdüklerini belirtmişlerdir.

... Şiddet sadece öğrencilerde yok, ailelerde de şiddet sorunu var. Bir gün veli yanıma geliyor çocuğu başka bir öğrenciyle kavga etmiş ve bunu destekler nitelikte eğer benim çocuğum dövmeseydi ben döverdim o çocuğu diyerek olayı şiddetle çözmekten yana. Burada sorunlarını konuşarak çözmeye diye bir şey yok, varsa yoksa şiddetle çözmekten yanalar (YÖN 4, E).

... Buradaki çocuklar evde de şiddet gördükleri için okulda da yanlış bir davranış yaptıkları zaman sözlü bir uyarıyı önemsemiyorlar, onun yerine sizden de evde gördüğü şiddeti bekliyorlar (ÖĞR 3, E).

... Çocukların çoğu ailelerinden şiddet görüyorlar, şiddet gördükleri içinde sorunlarının şiddetle, kavgayla çözmeye çalışıyorlar (YÖN 1, E).

... Öncelikle ailelerinden, büyüklerinden gördükleri kaba kuvveti öğrencilerde kullanıyor. Aynı şekilde çocukta öğretmeninden yanlış bir davranış yaptığında bunu bekliyor. Öğretmen şiddet uygulamadığı zaman çocuk derste sorun çıkartıyor (ÖĞR 2, E).

... Çocuk evde şiddet görüyorsa okulda da kendinden küçüklere, güçsüzlere şiddet uyguluyor (YÖN 3, E).

Çelikkaleli v.d. (2009)'lerinin "İlköğretim Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri Üzerine Görüşleri" adlı çalışmalarında öğretmen görüşlerine

göre aileleri tarafından şiddet gören çocuklar okulda da şiddet yanlısı bir tutum takınıyorlar. Benzer sonuçlar taşıması açısından da bu araştırmada da öğretmen ve yönetici görüşlerine göre öğrencilerin aile içinde şiddet gördükleri, bu şiddeti okulda kullandıkları ve öğretmenlerden şiddet yönünde bir tepki bekledikleri ifade edilmiştir.

İki öğretmen çocukların evde aileleri tarafından yoğun bir baskı altında tutulduklarını, okulda ise kendilerini daha rahat bir ortamda hissettikleri için daha kontrolsüz davranışlarda bulunmaları sebebiyle, öğretmenlerin kendilerini dinletemediklerini, bu yüzden de sınıf içinde sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

... Çocukların okulda sorunlu davranışlar sergilemesinde evde aşırı baskı ortamında olmalardan ve şiddet görmelerinden kaynaklanıyor. Bu nedenle çocuk okula geldiğinde kendini daha rahat hissediyor evdeki baskı mekanizması olan anne ve babanın yokluğu okulda istediği her şeyi yapabilme gücünü çocuğa veriyor (ÖĞR 9, B).

... Evde gördükleri şiddeti okulda öğretmenlerden görmedikleri için daha rahat davranabiliyorlar. Ancak öğrenci şiddet görmeye alışkın olduğu için sözlü uyarılarımızı umursamıyor, sabrımızı çok zorluyorlar (ÖĞR 5, E).

Görüşme bulgularına göre iki öğretmen ailelerdeki çocuk sayısının fazla olmasından ötürü ailelerin çocuklarına karşı şiddet kullanarak terbiye etmeye çalıştıklarını, çocuk sayısının az olduğu ailelerde şiddetin de az olduğunu ifade etmişlerdir.

... Buradaki ailelerde çocuk sayısı çok fazla. Çocuk sayısı daha az olan öğrencilerin ailelerinde şiddet az, öğrenciler daha mutlu, derslerde daha aktif oluyorlar (ÖĞR 14, B).

... Çocuk sayısının çok olduğu ailelerde çocuklar dinlenmedikleri için çevrelerine karşı saldırgan olabiliyorlar. Çocukların çok olmasından ötürü aileler çocuklarını saldırgan bir tutumla terbiye etmeye çalışıyorlar (ÖĞR 15, B).

Öğretmenlerin aile içi şiddetle ilgili görüşleri ailelerin çocuklarına şiddet göstererek terbiye etmesinden ötürü çocukların sınıf ortamında öğretmenlerini dinlemediklerini ve sınıf içinde huzursuzluk yarattıklarını ve saldırganca davranışlarda bulduklarını söylemişlerdir. Güney (2008)'in ‘‘Aileleri İstanbul Ümraniye İlçesine Göç Etmiş İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi’’ adlı çalışmasında da aile içinde fiziksel şiddet gören çocukların daha saldırgan olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin ailelerinden gördükleri şiddeti okulda arkadaşlarıyla olan davranışlarına da yansıtıklarını, sorunları şiddet yoluyla çözmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin şiddete eğilimli olmalarının başında aile içinde şiddet görmelerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

4.2.2.2.Yönetici

Bu bölümde göçe bağlı istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerinden biri olarak yönetici incelenmiştir. Bu bölüm sadece öğretmenlere sorulduğu için öğretmenlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.2.2.2.1. Yöneticilerin İlgisiz Olması

Görüş bildiren 3 bayan öğretmen okulda karşılaştıkları sorunlar karşısında yöneticilerin ilgisizliğinden yakınıyorlar.

... Okul idaresinde görevli yöneticiler Dilovası'nda oturuyor. Bu insanların burada evi var, arabası var, burada yaşamını geçiriyor. Burada arabasını çalarlar, evini basarlar. Bu nedenle okul idaresi bir şey yapamaz (ÖĞR7, B).

... Okuldaki idarecilerimiz burada ikamet etmesinde kaynaklı olarak ve öğrencilerin aileleriyle olan ilişkilerinden ötürü yeteri kadar öğrenciler ve aileler üzerinde otorite kuramıyorlar (ÖĞR 2, B).

...Daha önce çalıştığım okulda okul yönetimi öğretmenini her zaman savunurdu, öğretmenin yanında olurdu. Bu çalıştığım okulda ise kötölemek adına

söylemiyorum ama burada daha çok öğretmen geri planda, bir sorun olsa veliler haklı, veliler istedikleri gibi öğretmenle konuşma cüretine sahip oluyorlar, idaremizin bu anlamda çokta duyarlı olduğunu söyleyemem (ÖĞR9, B).

Öğretmenler ailelerle ve öğrencilerle yaşadıkları sorunlardan ötürü idarenin öğretmenlerin yanında olmadıklarını, idarecilerin Dilovası'nda ikamet etmesinden ötürü ailelerle daha yakın oldukları için aileleri daha fazla destekledikleri ve öğrenci sorunlarını görmezlikten geldiklerini ifade etmişlerdir.

4.2.2.3.Çalışan Öğrenciler

Çalışan öğrenciler sorunuyla ilgili olarak 1 bayan, 4 erkek öğretmen, 3 erkek yönetici görüşbildirmiştir.

Görüş bildiren bir erkek, bir bayan öğretmen ve üç erkek yönetici ailelerin ekonomik durumlarının yeterli olmadığı için çocuklarını çalıştırdıklarını belirtmişlerdir.

... Ben 8. sınıflara giriyorum ve girdiğim sınıflarda çalışmayan öğrencimiz yok gibi. Bu çocuklar ailelerin teşvikiyle çalışıyorlar evde kalabalık bir nüfus var, mecburen çocuklarda çalışıp para kazanmak zorunda kalıyorlar (ÖĞR 1, B).

... Çookk, Dilovası'nın en büyük sorunlarından biri çalışan çocuklar. Toplam öğrenci sayısına vurduğunuzda öğrencilerimizin %40'ı çalışıyor (YÖN 1, E).

... Buradaki velilerde şu mantıkta var, belli bir yaşa geldikten sonra çocuğu para kazanma aracı olarak görüyorlar. Hatta burada kaçak olarak birçok iş yerinde küçük yaşta çalıştıran çocuklar var (ÖĞR 2, E).

... Ailelerin ekonomik durumları iyi olmadığı için çocuklarda aileye katkı sağlamak amaçlı çalışmak zorunda kalıyorlar. Ya çorap atölyelerinde çalışıyorlar ya da boyacılık yapıyorlar. Okulumuzda tespit ettiğimiz 24 sürekli devamsız öğrencinin bir işte çalıştığını öğrendik (YÖN 4, E).

İki erkek öğretmen ve iki yönetici çalışan çocukların okula yorgun geldiklerini, ödevlerine yeterince zaman ayıramadıklarını, derse karşı ilgisizlik olduklarını ve devamsızlık yaptıklarını belirtmişlerdir. Ancak öğretmenler çalışan öğrencilerde sorunlu davranışlara çok fazla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

... Çok zeki bir öğrencim var, çocuk bana yalvarıyor çorap atölyesine göndermesin diye, babasına rica etmemi istiyor. Çocuk saat 13:00'de okuldan çıkıyor gece 24:00'e kadar çorap atölyesinde çalışıyor. Çalıştığı içinde derslerini yapamıyor (YÖN 1, E).

... Çalışan çocuklarda davranış problemleri yok ama derslerini yapma konusunda sorunlar yaşanabiliyor. Bu da çocuk okuldan sonra çalıştığı için eve geldiğinde yorgun oluyor ve derse ayıracak vakti olmuyor (ÖĞR 2, E).

... Çalışan çocuklar uzun saatler çalıştıkları için, yorulduklarından ötürü okula geç kalmalar, yorgunluk oluyor (YÖN 3, E).

... Bu yoğun çalışma koşulları çocuğun hem ruhsal hem bedensel hem de zihinsel her türlü gelişimine olumsuz etkisi var. Ama çalışan öğrencilerimizle disiplin anlamında pek sorun yaşamıyoruz (ÖĞR 5, E).

Bir yönetici ve iki erkek öğretmen çalışan öğrencilerin aileleriyle konuşulduğunu ama çocuklarını çalıştırmama konusunda ikna edemediklerini belirtmişlerdir.

... Veliler çocuklarını çalıştırmadıkları takdirde bu parayla geçinemediklerini söylüyorlar (YÖN 1, E).

... Biz ailelere çocuklarının okula devam etmesi konusunda ısrar ediyoruz. Bir takım yasal prosedürler var ama hep havada kalıyor. Yazılı kanunlar var ama uygulamalar yetersiz. Çocuklarını çalıştıran ailelerin para cezasını ve hapis cezasını da önemsemiyor zaten. Biz de bu konuda dertleyiz (ÖĞR 2, E).

... Okula devamsızlık yapan, çalışan öğrencilerimize ev ziyaretleri yapıyoruz ancak yine de çocuklar okula gelmiyorlar (YÖN 4, E).

Aker ve diğ., (2002)'in yaptığı “Zorunlu İç Göç: Ruhsal ve Toplumsal Sonuçları” adlı çalışmalarında bir çok ailede (%40) ailenin geçimini onlu yaşlardaki çocuklar sağladığı, okul yaşlarında olan çocukların (%65) tam ya da yarı zamanlı işlerde çalışmasının eğitimlerini doğrudan etkilediğini, çocuklar erken yaşlarında hayatın yüklerini fazlasıyla üstlendikleri; 12 yaşın üstündeki çocuklar çoğunlukla tekstil sektöründe çalışırken, daha küçükleri ayakkabı boyacılığı yapmakta ya da sokaklarda kağıt mendil vb. sattıklarını ifade etmiştir.

Öğretmenler ve yöneticiler çalışan öğrencilerle ilgili olarak ailelerin ekonomik gelirlerinin yetersizliğinden ötürü çocuklarını maddi kazanç sağlamak için çalıştırdıklarını, çalışan öğrencilerde disiplin sorunlarının gözlenmediğini ancak çok yoğun çalıştıkları için okula yorgun geldikleri, ödevlerini yapamadıklarını ve devamsızlık yaptıklarını, ailelerin okula çağrıldığını ve çocukların çalıştırılmaması konusunda aileleri ikna etmeye çalışıldığı ancak; aileler için yaptırımların ve cezaların etkisiz kaldığını ifade etmişlerdir.

4.2.2.4. Okulların Fiziksel Yetersizlikleri

Görüş bildiren 3 erkek, 1 bayan öğretmen okulların fiziksel yetersizlikleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu fiziksel yetersizliklerin başında sınıfların kalabalık olması, resim, müzik atölyelerinin, donanımlı bir kütüphanenin, bilgisayar sınıflarının ve spor salonlarının olmaması, ders araç gereçlerinin olmaması ya da yetersiz olması gibi durumlardan bahsetmişlerdir. Bu bölüm sadece öğretmenlere sorulduğu için öğretmenlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

... Okullarda kültür sanat faaliyetlerinin yapılması, resim, müzik atölyelerinin, bilgisayar sınıflarının olması, spor salonlarının olması çocukları okula çeker, okulu cazibe merkezi haline getir (ÖĞR 2, E).

... Okulumuzun fiziksel durumu çok yeterli değil. Çok amaçlı bir salonumuz yok, kütüphanemiz daha geçen yıl yapıldı. Okul bahçesinde çocukların basketbol oynayabileceği bir potaları yok, oturacakları banklar yok (ÖĞR 3, E).

... Okulların donanım açısından yetersizlikleri de istenmeyen davranışları neden oluyor. Bilgisayar laboratuvarımız da 12 çalışır durumda bilgisayarımız var ve hepsi de eski oldukları için şu an parçalarını bulmak bile mümkün değil. Bundan ötürü kimi zaman derste sıkılıp ayakta gezen öğrenciler bile olabiliyor (ÖĞR 4, E).

... Sınıfların kalabalık olması öğretmenlere sınıf yönetimi konusunda zorluk yaşıyor. 50-55 kişilik sınıflarda eğitim öğretim yapmakta zorlanıyoruz (ÖĞR 14, B).

Öğretmenler okulların fiziksel bakımdan yetersiz olduğunu, sınıfların kalabalık olduğunu, kütüphane, spor salonu, fen ve bilgisayar laboratuvarlarının yetersiz olmasından ötürü öğretmenlerin dersleri verimli işleyemediklerini bundan ötürü de öğrencilerde derste sıkılmalar gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

4.2.2.5. Çevresel Koşullar

Araştırmaya katılan 4 bayan, 1 erkek öğretmen ve 3 erkek yönetici Dilovası'nın çevresel şartları hakkındaki görüşlerini belirtmişlerdir.

Görüş bildiren bir erkek, bir bayan öğretmen ve bir erkek yönetici Dilovası'nın sosyal imkânlar açısından yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

... Dilovası'nda çocukların oyun oynayabileceği çocuk parkları yok. Sürekli olarak çocuklar okul bahçelerinde oyun oynuyorlar. Çünkü çevrede düz sahalar bir tek okul bahçeleri var, bu yüzden okul bahçeleri haftasonu bile çocuktan geçilmiyor (YÖN 3, E).

... Dilovası'nda çocukların oyun oynayabilecekleri tek yer okul bahçeleri ama bahçelerde yeterli imkânlar olmadığı için çocukların okul dışı zaman geçirebilecekleri doğru düzgün yer yok. Bundan kaynaklı olarak da çocuklar istenmeyen davranışlar kazanabiliyorlar (ÖĞR 3, E).

... Bazen düşündüğümde bende onlara hak veriyorum çünkü gidebilecekleri hiç bir yer yok. Onları dinlendirecek, eğlendirecek yerlerin olmamasından ötürü her türlü tehlikeye açıklar (ÖĞR 9, B).

Öğretmenler ve yöneticiler çevredeki sosyal alanların yetersizliğinden ötürü çocukların çevrede yanlış arkadaşlıklar edindikleri ve bu nedenle istenmeyen davranışlar gösterdiklerini belirtmişlerdir.

... Çocukların oyun oynayabilecekleri alanlar sınırlı, parklar yok, okullarda spor salonları yok, hatta spor salonunu bırakın okulumuzda pota bile yok. Sonra ne oluyor, suça karışmış insanlar geliyor. Bize katılın gelin demir satalım, şöyle yapalım böyle yapalım diyerek çocukları kandırıyorlar (ÖĞR 15, B).

... Bu çevrede çocuklara iyi örnek olabilecek kişiler çok az, hatta ben göremedim diyebilirim. Bu ortamda edindikleri yanlış arkadaşlıklar çocukları istemedikleri davranışları yapmaya itebiliyor (ÖĞR1, B).

...Mahallelerde başıboş gezen, okumayan çocuklar, eğitim öğretim gören çocuklar için olumlu örnek teşkil etmiyorlar. Çocuklarda şiddet, saldırganlık gibi davranışlara çevrede sıkça rastlamaları, çocuklarda olumsuz davranışları tetikliyor (ÖĞR 12, B).

Öğretmenler ve yöneticiler çevresel şartların olumsuzluğundan ötürü öğrenci davranışlarının da bundan olumsuz etkilendiğini, çevrede iyi örnek olabilecek kişi sayısının azlığı, sosyal alanlarının yetersizliğinden ötürü çocukların boş zamanlarını geçirebilecekleri yer olmadığından yanlış kişilerle kurdukları arkadaşlıklar istenmedik davranışlara neden olabileceği ifade etmişlerdir.

4.2.2.6. Rehberlik Hizmetlerinin Yetersizliği

Görüş bildiren 2 erkek öğretmen okullarda rehber öğretmenlerinin eksikliğinden ötürü rehberlik hizmetlerinin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Bu bölümde sadece öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

... Gerçekten bu tür göç almış bölgelerin rehber öğretmenlere ihtiyacı var. Şu an okulumuzda rehber öğretmen olmadığı için başka bir okuldan rehber öğretmen geliyor, o da haftada 1 kez geliyor ama yeterli olmuyor. Öğrencilerle yeteri kadar ilgilenmesi mümkün değil. Zaten haftada bir kez geldiği için ben rehberlik hizmetlerini çok yeterli bulmuyorum (ÖĞR 3, E).

... Okulumuzda rehber öğretmen var ancak okul çok kalabalık olduğu için bir tane rehber öğretmen bu okul için yeterli değil. En azından kalabalık okullarda 2 ya da 3 tane rehber öğretmen görevlendirilmeli. Üstelik rehber öğretmeniz bölgedeki diğer okullarda da rehber öğretmeni ihtiyacı olduğu için belirli aralıklarla diğer okulları da gidiyor (ÖĞR 13, E).

Öğretmenler okullarda rehber öğretmen eksikliği yaşandığını, var olan rehber öğretmenlerinin hem sayısının az olduğunu, hem de diğer okullara giderek görev yapmaya çalıştıklarını ama yeterli olamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler göç alan bölgelerde öğrenci sorunlarının yaşanmasından ötürü burada daha fazla sayıda rehber öğretmenlerin görevlendirilmesini istemektedirler.

4.3. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Göçe Bağlı Meydana Gelen İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Gidermeye Yönelik Kullandıkları Müdahale Stratejilerine İlişkin Görüşleri

Görüş bildiren 3 erkek, 1 bayan öğretmen ve 4 erkek yöneticiye göre istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik kullandıkları müdahale stratejileri şu şekilde belirtilmiştir.

... Sorunlu bir öğrenciyle karşılaştığımda öncelikle sorunu nasıl çözebilirim noktasında önce düşünüyorum. Eğer profesyonel bir destek alınması gerekiyorsa rehber öğretmene gönderiyorum, aileyle görüşmem gerekiyorsa aileyi okula davet ediyorum ama aileyi genelde en son düşünüyorum çünkü aile sorunu çözmek yerine daha da işin içinden çıkılmaz duruma getirebilir (ÖĞR 5, E).

... Önce sorunun kaynağına inmeye çalışıyorum. Öğrenciyle birebir görüşüyorum, gerekirse ailesini çağırdığım zamanlarda oluyor (ÖĞR 10, E).

... Önce çocukla göz kontağı kurmaya çalışıyorum, bazen yanına gidiyorum, bazı sınıflarım da çocuğu sözlü bir şekilde uyarmadan olumsuz davranışını sonlandıramıyorum. İlla sözlü bir şekilde çocuğu uyarmak zorunda kalıyorum. Ağırlıklı olarak sorun yaşadığım öğrencilerimle dersten sonra birebir görüşürüm (ÖĞR 9, B).

... Sorunu anlamaya yönelik olarak kişiliğine zarar vermeyecek şekilde önce sözlü uyarıyorum, yaptığı davranışın yanlış olduğunu ifade ediyorum, eğer bu davranışından vazgeçmiyorsa idareye ya da rehber öğretmene yönlendiriyorum. (ÖĞR 13, E).

Öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik olarak sıkça öğrencilere sözlü uyarıda bulduklarını, sorunları çözmek adına birebir öğrencilerle konuştuklarını ve profesyonel bir yardım almak içinde rehber öğretmenlere yöneldiklerini belirtmişlerdir. Eğer sorunun üstesinden gelemiyorlarsa en son çare olarak aileyle görüşmeyi ve idareden yardım aldıklarını ifade etmişlerdir.

... Sorunlu öğrencinin velisini okula çağırıyoruz. Öğretmenle öğrenciyi birebir konuşturuyoruz. Sonra buna istinaden veliyle görüşüp çocuğun sorununa çözüm bulmaya çalışıyoruz. Rehber öğretmenimize öğrenciyi gönderiyoruz, öğrenciden bir daha bu davranışı yapmaması için söz alıyoruz, sözleşme imzalıyoruz (YÖN 3, E).

... Sorun yaşanan öğrencileri alıyorum karşıma konuşuyorum. Ben öğüt vermektense sorunu onlara çözdürüyorum. Sorun yaşayan öğrencilere birbirlerine karşı empati kurmalarını istiyorum ve sorunu çözmeye çalışıyoruz (YÖN 6, E).

... Sürekli çocuklara sözlü uyarı yapıyoruz. Bu kiminde etkili oluyor kiminde olmuyor. En fazla yapabileceğimiz şey sözleşme imzalatmaktır (YÖN 7, E).

... Öncelikle okul idaresi olarak biz sorunun tespitini yaptıktan sonra, öğrenciyi rehber öğretmene gönderiyoruz daha sonra rehber öğretmenimizle ve çocuğun ailesini görüştürerek sorunu çözmeye çalışıyoruz (YÖN 8, E).

Yöneticilerin görüşleri bir bütün olarak ele alındığında istenmeyen davranışlar gösteren öğrencileri sık sık sözlü olarak uyardıklarını, sorunları çözmeye yönelik olarak velilerle ve rehber öğretmenlerle işbirliği yaptıklarını ve sorunlu davranış gösteren öğrencilerle en fazla sözleşme imzaladıklarını belirtmişlerdir.

Yöneticiler ve öğretmenlerin istenmeye davranışları gidermeye yönelik kullandıkları müdahale stratejileri sözlü uyarıda bulunma, rehber öğretmene gönderme ve velilerle görüşmedir.

4.4. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Branş Öğretmenleri ve Yöneticilerin Öğrencilerin Göç Ettikleri Bölgelerle İstenmeyen Davranış Gösterme Eğilimi Arasındaki İlişki Hakkındaki Görüşleri.

Yöneticilere ve öğretmenlere “Hangi bölgeden gelen çocuklarda istenmeyen öğrenci davranışlarının daha sıklıkta görülmektedir?” diye sorulduğunda bu konuyla ilgili olarak 2 bayan ve 1 erkek öğretmen ve 3 erkek yönetici görüş bildirmiş ve şu şekilde cevaplar vermişlerdir:

Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre daha çok Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu’dan gelen öğrencilerde istenmeyen davranışların daha fazla yoğunlukta görüldüğünü ifade etmişlerdir.

... Okulumuzda ağırlıklı olarak Doğu'dan göçle gelen öğrenciler var onun için bu bölgenin çocuklarıyla daha fazla sorun yaşıyoruz (ÖĞR 1, B).

...Daha çok Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden gelen çocuklar daha problemlidir. Ekonomik problemler, dil problemleri, ailelerin kalabalık olmasından ötürü bu çocuklar daha fazla sorunlu davranış gösteriyorlar (ÖĞR 12, B).

Bir yönetici yeni göç eden ailelerin çocuklarında istenmeyen davranışların daha fazla görüldüğünü belirtmiştir.

... Dilovası'nda daha çok Ağrı'dan gelen aileler var. Bu bölgeden gelen çocuklarda daha fazla problem yaşıyoruz, bunun haricinde Dilovası'na daha yeni göç etmiş ve buraya tam uyum sağlayamamış ailelerde sorunlar, eski göç edenlere göre daha fazla oluyor (YÖN 1, E).

Bir erkek öğretmen ve iki erkek yönetici daha çok Doğu illerinden gelen çocukların şehir yaşantısıyla köy yaşantısı arasında sıkışmalarından ötürü şehir yaşantısına adapte olamadıkları için uyum problemleri yaşadıklarını belirtmişlerdir.

... Doğu'dan gelen çocuklar daha sorunlu davranışlar gösteriyorlar. Ben Doğu'da da görev yaptım ama özellikle göç yapıp gelmiş ailelerin çocukları daha sorunlu oluyor. Bu çocuklarla Doğu'da pek sorun yaşamıyorsunuz ancak çocuklar yaşadıkları çevreden farklı bir ortama gelince, ailelerinde geçim kaygısı nedeniyle çocuk üzerindeki hâkimiyetini giderek azalması çocukların başıboş bir ortamda büyümesine neden oluyor (ÖĞR 8, E).

... Burası Doğu Anadolu bölgesinden Bingöl, Kars, Ağrı, Muş ve Erzurum'dan çok göç aldı. Aileler burada köyde sürdürdükleri yaşamlarını devam ettiriyor. Ama burası bir şehir, şehirde yaşamın da belli kuralları var ama aileler köy yaşantısını devam ettirdikleri için çocuklar bu iki kültür arasında sıkışıp kalıyorlar (YÖN 3, E).

... Doğu'dan gelen öğrencilerde sorun daha fazla. Hem aileler hem de çocuklar uyum sorunu yaşıyorlar. Orda köy hayatı yaşarlarken, burada şehir hayatının getirdiği düzene alışmakta zorluk çekiyorlar (YÖN 2, E).

İki erkek öğretmen bölge ayrımı yapmak istememiştir. Bunun yerine ekonomik yetersizliklerin çok olduğu bölgelerden gelen öğrencilerde daha fazla istenmeyen öğrenci davranışının görüldüğünü ifade etmişlerdir.

... Her bölgede iyi ya da kötü davranışlı insanları var, böyle bir ayrım yapmam. İlla şu bölgede çoktur diyemem. Ancak ekonomik yetersizliklerin çok olduğu bölgelerden göç eden ailelerin çocukları daha sorunlu olabiliyor (ÖĞR 2, E).

... Ailenin ekonomik yapısı iyiye öğrencide az sorunlu oluyor ama ekonomik anlamda yetersiz ve sıkıntı içindeyse öğrencide sorunlu oluyor (ÖĞR 4, E).

İki bayan öğretmen Karadenizli öğrencilerde daha az problemleri davranışların görüldüğünü belirtmişlerdir.

... Karadenizli ailelerin çocuk sayısının az olmasından ötürü ailenin çocuğuna ilgisi daha fazla, bizim okula çektiğimiz öğrencilerin velileri de daha çok Karadeniz kökenli kişiler. Bu nedenle daha çok sorun yaşadığımız kesim Doğu Anadolu'dan göçen aileler ve öğrencileridir (ÖĞR 11, B).

... En az problem yaşadığım öğrenciler Karadenizli çocuklar. Doğu'dan ve Güneydoğu'dan gelen çocukların ailelerinin ekonomik durumların yetersiz olması, çocuk sayısının fazlalığından ötürü daha problemleri davranışları sergiliyorlar (ÖĞR 15, B).

Genel anlamda yöneticiler ve öğretmenler Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan göç ederek gelmiş ailelerinin çocuklarında sorunlu davranışların daha fazla yoğunlukta görüldüğünü ifade etmişlerdir.

4.5. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Branş Öğretmenleri ve Yöneticilerin, Göçe Bağlı Meydana Gelen İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Giderilmesine Yönelik Öğretmen, İdareci ve Aileler Tarafından Alınması Gereken Tedbirlere İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin ve yöneticilerin görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik öğretmenler, idareciler ve aileler tarafından alınması gereken tedbirlere ilişkin görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir.

4.5.1. Öğretmenler

Görüş bildiren 2 bayan, 1 erkek öğretmen ve 3 erkek yönetici görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları gidermeye yönelik olarak öğretmenler şunları yapabilir:

Bir erkek yönetici ve bir erkek öğretmen, öğretmenlerin aileleri ve çevreyi daha yakından tanıması gerektiğini belirtmişlerdir.

...Velilerle tanışmamız, ev ziyaretleri yapmamız, mümkün oldukça onları çok yakından tanımamız gerekiyor. Öğrencinin ailesini öncelikle yaşadığı ortamda tanımalı, karşılıklı iyi ilişkiler kurulmalı. Bir öğretmen bunu yaptığı takdirde öğrencilerde sorunlu davranışların azalacağına inanıyorum (ÖĞR 8, E).

... Öğretmenlerin burada oturmamasından ötürü çevreyi tanımıyorlar, evleri ziyaret etmiyorlar (YÖN 7, E).

Bir öğretmen ve bir yönetici aileleri ve öğrencileri yakından tanıması için mutlaka Dilovası'nda ikamet etmesi gerektiği ifade edilmiştir.

... Öğretmenlerin öğrencileri ve aileleri yakından tanıması için onları burada tutabilecek sosyal alanlar yapılmalı (ÖĞR 14, B).

... Dilovası'nda görev yapan öğretmenlerin çoğu ilçe sınırları dışında ikamet etmektedir. Öğretmenler için burası yaşanabilecek bir yer olarak görülüyor.

Gerek sosyal anlamda gerekte çevresel anlamda öğretmen burada yaşamayı istemiyor. Öğretmenler trene, otobüse yetişme derdinde olunca dersi bittikten sonra öğrenciye ayıracak zamanı kalmıyor (YÖN 5, E).

Görüş bildiren bir yönetici ve bir öğretmen okullara daha fazla sayıda rehber öğretmenin görevlendirilmesi gerektiği belirtmişlerdir.

... Buradaki okullara rehber öğretmenlerin görevlendirilmesi şart. Bizler bir yere kadar çocuklara yardımcı olabiliyoruz ama bu işin uzmanı olan öğretmenlerin sorunları yaklaşım tarzları bizden farklı oluyor (ÖĞR 11, B).

... Sorunlu öğrencilerin ailelerini okula çekmek için rehberlik çalışmaları yapılabilir. Bunun içinde her okula rehber öğretmen görevlendirilmesinin yapılması gerekiyor. Bir rehber öğretmen birden fazla okulda görev yapınca öğrencileri tanıyamıyor rehber öğretmenlerin sürekli okulda olması şart (YÖN 4, E).

Öğretmenlerin ve yöneticilerin görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik olarak öğretmenlerin velilerle işbirliği yapması, aileleri ve çevreyi daha yakından tanınması, okullara rehber öğretmenlerin görevlendirilmesi, öğretmenlerin Dilovası'nda ikamet etmesinin sağlanması gerektiğini ifade ediyorlar.

4.5.2.Yöneticiler

Görüş bildiren 2 bayan, 1 erkek öğretmen ve 2 erkek yöneticiye göre istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik olarak yöneticiler şunları yapabilir:

Bir erkek öğretmen ve bir erkek yönetici Dilovası'nın ilden çok fazla destek alamadığını ve ilçenin sürgün yeri olarak görüldüğünü belirtmişlerdir.

... Dilovası'nın ilden destek gördüğünü düşünmüyorum. Gebze, Dilovası buralar hep sürgün yeri olarak görülüyor. Dilovası denildiği zaman, ilden gelen yeni

atanmış öğretmenlere Dilovası'na mı gidiyorsun “öldün, bittin sen” diyorlar.
(YÖN 5, E)

... Burası Milli eğitim tarafından da gözden çıkarılmış bir bölge olarak görülüyor. Bunu dile getirmek çok kötü ama burası sürgün yeri olarak görülüyor. Bir öğretmene ceza vermek istediklerinde onu Dilovası'na gönderiyorlar. Burada çalışan öğretmenler için çok kötü bir durum. Okulumuzda ceza alarak sürgün gelen öğretmen var (ÖĞR 11, B).

Bir erkek öğretmen okul yönetiminden okula giriş çıkışların daha kontrol altında tutulması gerektiğini belirtmiştir.

... Okul yönetimi ise okula giriş ve çıkışların bu kadar serbest olmasını engelleyecek bir takım önlemler alması gerekir. Emniyetin okullarda bir sorun çıktığı zaman okullara gelip ilgilenmesini isteriz (ÖĞR 3, E).

.... Okul bahçesinde bir bakıyorsunuz öğrenci olmayan insanlar var, bunların olumsuz davranışları bizim öğrencilerimizi de etkiliyor. Ama engelleyemiyoruz işte (YÖN 2, E).

Öğretmenler ayrıca çocukların boş zamanlarını geçirebilecekleri yerler olmadığı için, yerel yönetimler tarafından sosyal alanların inşa edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

... Çocukların oyun oynayabileceği okul bahçelerinden başka yer yok. Buralara yerel yönetimler tarafından parklar, bahçeler yapılmalı, çevre yaşanabilir bir hale getirilmeli. Burada çocuğu tutabileceğimiz okul bahçelerinden başka sosyal alanlar yok. Çocuklar yanlış arkadaşlıklar, yanlış çevreler içerisine girmesinler (ÖĞR 9, E).

... Okullar daha iyi duruma getirilebilir, çocukların boş zamanlarını geçirebilecekleri sosyal alanlar inşa edilebilir (ÖĞR 14, B).

Öğretmenler ve yöneticilerin görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik olarak yöneticilerin okul giriş ve çıkışlarda serbest olmasını engelleyecek tedbirler alması, Dilovası'nın sürgün yeri olmaktan çıkarılması gerektiğini ifade ediyorlar. Ayrıca öğretmenler yerel yönetimlerin Dilovası'nda çocukların boş zamanlarını geçirebilecekleri park, bahçe gibi sosyal alanların inşa etmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

4.5.3. Aileler

Görüş bildiren 4 erkek yönetici, 2 erkek ve 1 bayan öğretmen görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları gidermeye yönelik olarak aileler şunları yapabilir:

Bir erkek öğretmen ve bir erkek yönetici ailelerin okula daha sık gelip, çocuklarıyla daha yakından ilgilenmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

... Öncelikli sorun ailelerin eğitimsiz olmalarından ötürü çocuklarına yeterince ilgili olmamalarından kaynaklanıyor, velilerin biraz daha okulla içli dışlı olmaları gerek (YÖN 1, E).

... Aileler çocukları için daha çok okula gelip gitmeliler. Çocuk en azından okulda yaptıklarının ailesine aktarıldığını bilmesi, olumsuz davranışlarının sayısını azaltacaktır (ÖĞR 3, E).

Bir erkek yönetici, bir bayan ve bir erkek öğretmen öncelikli olarak ailelerin eğitilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

... Velileri çocuklarının eğitimi ve davranışları konusunda bilinçlendirmek gerekiyor. Sorunlu ve başarılı olan öğrencilerin ailelerini yönlendirici rehberlik hizmetleri yapmak, sık sık veli toplantıları yaparak velileri okula çekmek ve okulla olan bağlarını kuvvetlendirmek gerekiyor (ÖĞR 13, E).

... Bu bölgede öğrenciden çok aileyi eğiteceksin. Özellikle annelere çocuklarının gelişim dönemleri ve eğitimleriyle ilgili seminerler verilmeli ve aileler bilinçlendirilmeli (YÖN 6, E).

... Ailelerin eğitim seviyesinin yükseltilmesi lazım, okuma yazma bilmeyen aileleri okuma yazma kursları düzenlenmeli (ÖĞR 1, B).

Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik olarak ailelerin okul yönetimine katılması, ailelerin çocuklarının eğitimi ve gelişim dönemleri konusunda daha bilinçli olmaları gerektiğini ifade ediyorlar.

4.6. İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemeye Yönelik Olarak İlköğretimde Disiplin Yönetmeliğinin Gerekliliğine İlişkin Görüşleri.

Görüş bildiren 8 erkek yöneticinin görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik olarak disiplin yönetmeliğinin gerekliliği hakkındaki görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

Dört erkek yönetici ilköğretim kurumları yönetmeliğinin istenmeyen davranışları önleme konusunda yetersiz kaldığını, bu yüzden ilköğretim kurumlarında disiplin yönetmeliğinin olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

... Özellikle ilköğretim disiplin yönetmeliğinin olmaması bizi 6., 7. ve 8. sınıflarda çok ciddi problemler yaratıyor. İlköğretim 1. Kademesinde sorun yaşamıyoruz ama 2. Kademe ilköğretim disiplin yönetmeliğinin olmaması çok ciddi problem oluyor. Çocuk öğretmenine hakaret ediyor, arkadaşını dövüyor ya da küçük boyutta hırsızlık yapıyor. Biz öğrenciye nereye kadar telkin verebiliriz ki. Bir yerde sistem yetersiz kalıyor (YÖN 1, E).

... İlköğretim yönetmeliğini yeterli bulmuyorum. Bir çocuk suça karıştığında çocuğa uyarma, bir üstü kınama bir üstü sözleşme imzalama en sonunda okul değiştirme cezası veriyoruz. Bunlar çok fazla caydırıcı olmuyor. (YÖN 4, E).

... Öğrenciye bağırılmazsın, kızamazsın hiç bir yaptırım yok. Öğrenci bir ay geliyor okula ondan sonra ortalıkta yok, sene sonu okulların kapanmasına 1 ay kala sınavlara giriyor. Sonra karşıma geçip diplomayı vereceksin diyor. Şimdi böyle sorunlu çocuklar için mutlaka bir yaptırım olmalı (YÖN 5, E).

... Bu bizim belimizi büken bir durum, çocuk bile artık soruna karşı çözümsüz kaldığımızı biliyor. En ağır ceza okul değiştirmek ama öğrenciyi ve ailesini mağdur etmemek için buna başvurmuyoruz. İlköğretim kurumlarında da çok sorun teşkil eden öğrenciler için en azından caydırıcı nitelikte bir yönetmelik olmalı (YÖN 8, E).

İki erkek yönetici ilköğretim kurumları yönetmeliğinin istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme konusunda yetersiz kaldığını söylediği halde, ilköğretimin zorunlu olmasından ötürü çocukları okuldan soğutmamak adına aşırı cezalardan kaçınılması gerektiğini belirtmiştir. Disiplin yönetmeliğinin olması konusunda kararsız kalmışlardır.

... Ben yeterli olmadığını düşünüyorum. Çocuğa en fazla yapabildiğimiz şey sözleşme imzalatmak oluyor daha ötesi yok. Eğer ikna edebilirsek aileyi okul değiştirebiliriz. Disiplin yönetmeliği olsun diyorum ama bu seferde ilköğretim zorunlu bu çocuk 8 yılı tamamlamak zorunda. İlköğretimde çocuğu atamazsın. (YÖN 7, E).

... Biz yönetmelikte belirtilenleri tam anlamıyla uygulamıyoruz, genellikle bir özür dilemeyle olaylar kapanıyor. Öğretmenine de karşı gelen, ailesine karşı gelen, okul idaresine de karşı gelen böyle asi karaktersiz öğrencilerimizde var. Bunlarında ceza mutlaka alması lazım ama işte çocuklar ergenlik çağında oldukları için yaptıkları pek çok şeye göz yumuyoruz (YÖN 3, E).

İki yönetici disiplin yönetmeliğinin ilköğretim çağındaki çocuklar için gereksiz olduğunu ifade etmişlerdir.

... Çocukları cezalandırmak ya da disipline başvurmak da iyi bir şey değil. Çocuklara okumaya zorunlu kılıyorsun diğer taraftan disiplini uygulamaya çalışacaksınız, gerek yok. Eğer iyi bir rehber öğretmeniniz varsa sorunları çözersin. İlköğretim yönetmeliğindeki maddeler bile fazla (YÖN 6, E).

... İlköğretim sekiz sene ve zorunlu olduğu için çocuklar bu sekiz seneyi tamamlamak zorundalar o yüzden çocukları okuldan soğutmamak, çokta fazla cezayı yaptırımlara başvurmamak en iyisi. Ne kadar problemlili olursa olsun karşımızdaki bir çocuk okuldan soğutmamak gerekir (YÖN 2, E).

Yöneticilere “İstenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik ilköğretim kurumları yönetmeliğinin 108. maddesini yeterli görüyor musunuz?” sorusuna verdiklerini cevaplar dört yönetici mevcut yönetmeliğinin ilgili maddesinin istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik caydırıcı olmadığını ve sorunlu davranışları önlemediğini ifade etmişlerdir. İki Yönetici ise disiplin yönetmeliğinin olması konusunda kararsız kalmıştır. İki yönetici de ilköğretim kurumlarında disiplin yönetmeliğine gerek olmadığını belirtmiştir.

BÖLÜM 5: SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde göç olgusuna bağlı olarak meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin yapılan araştırmanın, nitel veri toplama aracından elde edilen görüşme kayıtlarının, analizi sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar açıklanmış ve araştırmaya yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Araştırmanın alt problemlerinden elde edilen bulgular dikkate alınarak elde edilen sonuçlara bu bölümde yer verilmiştir.

Branş öğretmenlerinden ve yöneticilerden elde edilen bulgulara göre öğrenciler birbirlerine karşı fiziksel ve sözel olarak şiddet uygulamakta, sorunlarını şiddet yoluyla çözmeye çalışmaktadır. Bu şiddet çocukların oyunlarına da yansımaktadır. Öğrencilerin şiddete eğilimli olmalarının en büyük nedeni aile içinde şiddet görmelerinden gelmektedir. Öğretmenler ve yöneticiler öğrencilerin küfürlü ve argo kelimelerle birbirlerine hitap ettiklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin çoğunun iki dilli bir kültürden gelmelerinden ötürü kendilerini ifade etmekte ve öğretmenleri anlamakta zorluk yaşadıklarını bu nedenle dil problemi yaşayan öğrencilerde ders başarılarının düştüğü ve derse karşı ilgilerinin azaldığını belirtmişlerdir. Ayrıca ailelerin Türkçe bilmemesi çocukların dil gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Görüşmeye katılan öğretmenler ve yöneticiler öğrencilerin okul eşyalarını kullanırken özen göstermediklerini ve zarar verdiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenler ve yöneticiler devamsızlık konusunda aynı fikri paylaşmışlardır. Derse devamsızlık sebebi olarak öğrencinin derste zorlanması, okuldan kaçma ve çocuğun bir işte çalışıyor olması gösterilmiştir.

Öğretmenler velilerin ekonomik yetersizliklerinden ötürü öğrencilerin dersle ilgili araç gereçleri temin edemediklerini söylemişlerdir. Özellikle görsel sanatlar ve teknoloji tasarım derslerinde görev yapan öğretmenler araç gereç sıkıntısı yaşamakta ve araç gereç getirmeyen öğrencilerin derse katılmadıkları gibi çevrelerine de rahatsızlık vermektedirler.

Öğretmenlerden okullarda en çok karşılaştıkları 3 istenmeyen davranışı sıralamaları istendiğinde sırasıyla şu şekilde belirtmişlerdir: Öğrencilerin birbirine karşı şiddet uygulaması, dil sorunu, ders araç gereçlerini getirmeme, küfürlü konuşma, ders araç gereçlerine zarar verme, devamsızlık, yalancılık olduğunu belirtilmiştir.

Yöneticilerden de okullarda en çok karşılaştıkları 3 istenmeyen davranışı sıralamaları istendiğinde sırasıyla şu şekilde belirtmişlerdir: Öğrencilerin birbirine şiddet uygulaması, okul araç gereçlerine zarar verme, hırsızlık, devamsızlık, öğrencilerin birbirlerine karşı saygısızca davranmaları, küfürlü konuşma olarak belirtmişlerdir.

Öğretmenler ve yöneticiler de öğrencilerin birbirlerine karşı gösterdikleri şiddeti en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca okul araç gereçlerine zarar verme, devamsızlık ve küfürlü konuşma ortak sorunlar olarak belirtilmiştir. Ayrıca en fazla sorun davranış gösteren öğrencilerin daha çok Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden gelen öğrenciler olduğu öğretmenler ve yöneticiler tarafından ifade edilmiştir.

Araştırmaya katılan yöneticiler ve öğretmenler toplantılara katılan velilerin çoğunluğunun annelerin oluşturması, babaların çocuklarının eğitiminde ilgisiz kalmasından ötürü şikâyette bulunmaktadır. Bu nedenle aileler için çocuklarının eğitimi hep ikinci planda kalmaktadır. Yöneticilerde bu durumdan ötürü öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda zorluk yaşadığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin sık sık tayin olmaları yüzünden, okullarda sürekli öğretmen değişimi yaşanmaktadır. Bu değişimden ötürü öğrencilerde daha fazla sorunlu davranışlar ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenler ve yöneticiler, öğretmenlerin bir an önce tayin olup gitme isteği içinde olmalarından kaynaklı yaşanan öğretmen değişiminin öğrencilerin motivasyonunu, okul başarısını etkilediği ve aynı zamanda öğrencilerin bu durumdan ruhsal olarak da etkilendiği ve sık öğretmen değiştiren sınıflarda sorun davranışların daha fazla artmakta olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Karakuş (2006) 'un Göç Olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri (Sultanbeyli Örneği) tezinde de öğretmenlerin yoğun göç alan yerleşim yerlerindeki okullarda çalışmanın diğer okullara göre daha zor olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de bu okullardan biran evvel kurtulmanın yollarını aramakta oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenler güvenlik, hava kirliliği, sosyal imkânların olmaması ve Dilovası'nın imajının kötü olması sebebiyle Dilovası'nda ikamet etmek istememektedirler. Öğretmenlerin dışarıda oturması genel olarak okul müdürleri tarafından olumlu karşılanmamıştır. Neden olarak da öğretmenlerin ailelerle ve çocuklarla yeterli bir etkileşim sağlayamadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler Dilovası'nda ikamet edecekleri toplu konut alanlarının olmamasından şikâyetçidirler.

Koparal (2007)'in "Dilovası'ndaki İlköğretim Okullarında Görev Yapan Okul Müdür ve Müdür Yardımcılarının Karşılaştıkları Sorunlar" adlı çalışmasında lojman ve ev sıkıntısından dolayı öğretmenlerin bir kısmının geliş gidiş yaptıkları ve ilçe sınırları içerisinde oturan öğretmen sayısının çok az olduğu görülmüştür.

Yöneticiler ve öğretmenler okullarda hırsızlık olayları çok yaşanmadığı için istenmeyen bir davranış olarak ifade etmemişlerdir.

Göç bölgesinde çalışan öğretmenler velilerle yaşadıkları sorunlardan dolayı okul yönetiminden destek alamadıklarını, idarecilerinde çoğunun burada ikamet etmesinden ötürü veliler üzerinde yeterince otorite kuramadıklarını ve öğretmenlerin yanında olmadıklarını belirtmişlerdir.

Ailelerin ekonomik durumlarının yeterli olmamasından ötürü çocuklarını gelir kaynağı olarak görmektedirler. Okul müdürleri ve öğretmenler küçük yaştaki çocukların sağlıklı ve sosyal güvencelerinin olmadığı ortamlarda çalışmalarından ötürü yakınmaktadırlar. Çalışan çocuklarda disiplin sorunlarının gözlenmemekte ancak okula yorgun gelmekte, ödevlerini yapmamakta, derse karşı ilgisizlik, devamsızlık ve okul başarılarının düşük olduğu öğretmen ve yöneticiler tarafından belirtilmiştir.

Yöneticiler ve öğretmenler çevresel şartların olumsuz olması, parklar, spor sahaları, kütüphane, tiyatro salonları gibi sosyal alanların yetersizliğinden ötürü çocukların boş zamanlarını geçirebilecekleri yerler olmadığından yanlış kişilerle arkadaşlıklar edinmelerinden ötürü istenmeyen davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir.

İlçedeki okulların donanım açısından yeterli olmaması, sınıfların kalabalık olması, kütüphane, spor salonu, fen ve bilgisayar laboratuvarlarının yetersiz olmasından ötürü öğretmenler dersleri yeterince verimli işleyememekte ve bundan dolayı da öğrencilerde ders esnasında sıkılmalar gözlendiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenler ve yöneticiler ilçedeki okullarda rehber öğretmen sıkıntısı yaşanmakta olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle göç alan bölgelerdeki çocuklarda yaşanan uyum sorunlarından ötürü daha fazla rehber öğretmen görevlendirilmesi gerekmektedir.

Öğretmenler öğrencilerin gelecekte bir beklentisi olmamakla birlikte, ilköğretim zorunlu olmasından ötürü sadece diplomayı alıp bir an önce eğitimin dışına çıkmayı amaçlamaktadırlar. Okul buradaki kız öğrenciler için evdeki işlerden kaçış, erkek öğrenciler içinde dışarıdaki işlerden kaçış yeri olarak görülmektedir.

Öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik olarak sıklıkla sözlü uyarı yapmakta ve öğrencilerle birlikte sorunun kaynağına ulaşmak için birebir görüşme yapmaktadırlar. Öğretmenlerin çoğu sorunu öncelikli olarak kendileri çözmeye çalışmakta ancak çözemedikleri durumlarda okula aileye çağırarak, öğrenciyi okul rehber öğretmenine göndermekte ya da idareden sorunun çözümü için yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Genel olarak bütün idareciler sorunlu davranış gösteren öğrencileri öncelikli olarak sözlü uyardıklarını eğer bir kez daha bu durumun tekrarlanması durumunda öğrencilerle sözleşme imzaladıklarını belirtmişlerdir. Ancak sözleşme imzalamanın da bazı durumlarda caydırıcı olmadığını başlı başına bir disiplin yönetmeliğinin de olması gerektiği düşüncesindedirler.

Öğretmenler göçle gelen öğrencilerdeki istenmeyen öğrenci davranışlarını gidermeye yönelik olarak ailelerle işbirliği içerisine girilmesi, velileri ve öğrencileri daha yakından tanımak için ev ziyaretlerinin sık sık yapılması, eğitim öğretimin sadece öğretmenle değil; aynı zamanda ailenin de eğitimin önemli bir parçası olduğunun velilere aktarılması, velinin okul toplantılarına katılımının sağlanması için veliyi okula çekecek çalışmaların yapılması gerektiğini düşünmektedirler.

İlçedeki okulların çoğunda dış kapılarının olmaması giriş çıkışları serbest kılmaktadır. Dışarıdan gelen yabancı insanlardaki olumsuz davranışlar çocuklarda istenmedik davranışlara neden olabilmektedir.

Yöneticiler ve öğretmenler Dilovası'nın ilden de yeterince destek görmediğini, gözden çıkarılmış ve geri kalmış bir ilçe olarak görmektedirler. Ceza alarak sürgün gelen öğretmenler olduğunu bununda eğitimi olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Başka illerde görev yapmış branş öğretmenleri Dilovası'ndaki çocukların şiddete daha fazla meyilli olduklarını ve ailelerinden şiddet gördüklerini, derse karşı ilgisiz olduklarını ve ailelerin çocuklarıyla yeterince ilgilenmediklerini belirtmişlerdir.

5.2.Öneriler

Bu bölümde görüşmeler sonucunda elde edilen veriler araştırma sonuçlarına istinaden, araştırmacı tarafından uygulamaya yönelik öneriler sunulmuştur. Ayrıca bu konu üzerinde çalışacak araştırmacılara da önerilerde bulunulmuştur.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Öğrenciler arasında aşırı şiddet ve istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek için rehber öğretmenlerin sayısının artırılması ve ilçeye Rehberlik ve Araştırma Merkezi kurulması gerekmektedir.
2. Öğretmenlerin buradaki aileleri ve öğrencileri daha yakından tanımaları için öncelikli olarak burada ikamet etmelerini sağlayacak toplu konut alanları yapılmalıdır. Ayrıca hem öğrencilerin hem de ailelerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri parklar, spor sahaları, tiyatro ve sinema salonları, kütüphaneler yapılmalıdır.
3. Ailelere çocuk psikolojisi, çocuk eğitimi konusunda seminerler verilmelidir. Aileler çocuklarının gelişim özellikleri konusunda bilinçlendirilmeli ve okul yöneticileri öğretmenlerle velileri bir araya getirecek etkinlikler düzenlenmelidir.
4. Okul aile birlikleri daha işler hale getirilmeli, velileri okula çekmek ve öğretmenlerle tanışmalarını sağlayacak sosyal etkinlikler düzenlenmelidir.
5. Okul bahçelerinin daha güvenli hale getirilmesi için okul kapılarının yapılması ve okula giriş çıkışların kontrollü hale getirilmesi gerekmektedir.
6. Ergenlik çağındaki çocukların bitmek tükenmek bilmeyen enerjilerini olumlu yönde kullanmalarını teşvik edecek sosyal faaliyetler, spor müsabakaları, resim yarışmaları, tiyatro oyunları öğretmenlerin rehberliğinde hazırlanarak bir şölen havasında ilçede sergilenmelidir.
7. Çalışan öğrenciler sorununa bir an önce çözüm bulunmalıdır. Zorunlu eğitim çağında çalıştırılan bu öğrencilerin ailelerine ve çalıştıkları yerlere gerekli yasal yaptırımlar devlet tarafından yapılmalıdır. Okula devamsızlık yapan çalışan öğrencilerin takibi yapılarak, devamsızlıkları engellenmelidir.

8. Çocuklar okulu evden bir kaçış ya da bir eğlence yeri olarak gördükleri ancak gelecekteki eğitimleri için bir basamak olarak görmemelerinden ötürü bir an önce mezun olup gitmeyi istemektedirler. Bu nedenle okulla bir an önce bağını koparmak isteyen öğrencilerde sorunlu davranışlar daha fazla görünmektedir. Okulun eğitim hayatları için çok önemli bir basamak olduğu gerçeği öğrencilere öğretmenler, aileler ve okul yöneticileri tarafından benimsetilmelidir.

9. Bölgenin sorunlu olmasından ötürü öğretmenlere çok iş düşmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin çok sabırlı olmaları ve davranışlarını kontrol altında tutmaları gerekmektedir. Cezadan çok sevgiyle istenmeyen davranışların üstesinden gelmelidir. Bu nedenle öğretmenlere stres yönetimi konusunda, sınıf yönetimi ve çevreyi daha yakından tanımaları konusunda seminerler verilmelidir.

10. Göç alan bölgelerde çalışan genç ve tecrübesiz öğretmenler öğrenci davranışlarının kontrolü ve sınıf yönetimi konusunda sorunlar yaşamaktadırlar. Bu nedenle ilçeye mesleğinde tecrübe kazanmış öğretmenlerinde görevlendirilmesi gerekmektedir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma nitel araştırma yönetiminin görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Aynı araştırma nicel araştırma yöntemi kullanılarak yapılabilir ve araştırma sonuçları karşılaştırılabilir.

2. Araştırma öğretmen ve yönetici görüşlerine dayalı olarak yapılmıştır. Aynı araştırma öğretmen, öğrenci ve yönetici görüşleri alınarak karşılaştırmalı bir çalışma yapılabilir.

3. Bu araştırma ilköğretim okullarının 6., 7. ve 8. sınıf branş öğretmenleri ile sınırlandırılmıştır. Aynı çalışma ilçedeki ortaöğretim kurumlarını da kapsayacak şekilde bir çalışma yapılabilir.

4. Bu araştırma göç alan bölgelerdeki istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemeye yönelik olarak yapılmıştır. Yine göç olgusu göz önünde bulundurularak göç alan

bölgelerdeki istenmeyen öğrenci davranışlarıyla, göç almayan bölgelerdeki istenmeyen öğrenci davranışları karşılaştırılarak bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- AKKAN, Hayriye, (2000), *Öğretmen ve Yönetici Görüşlerine Göre İlköğretim Birinci Kademe Okullarının Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitliği Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu İzzet Baysal Üniversitesi.
- AKGÜL, Olcay (2004), “Niteliksel Araştırma ve Turizmde Uygulamaları”, *Seyahat ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 4, Sayı:2, s. 130–136.
- AKÇADAĞ, Tuncay (2008), “*Sorun Davranışların Yönetimi*”, Editör: Hüseyin Kıran, Etkili Sınıf Yönetimi, Anı Yayınları, Ankara.
- AKER, T., B. Ayata, M. Özeren, B. Buran ve A. Bay (2002), “Zorunlu İç Göç: Ruhsal ve Toplumsal Sonuçları”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, Sayı 3, s.97-103.
- ARI, Ramazan (2003), *Gelişim ve Öğrenme*, Atlas Kitapevi, Konya.
- ARBUCKLE, C., E. Little (2004), “Teachers’ Perceptions and Management of Disruptive Classroom Behaviour During the Middle Years (years five to nine), Australian Journal of Educational and Developmental Psychology”, No. 4, s. 59-70.
- ASLAN, Cahit (2001), “ Göç-Eğitim-Batman ve Çocuk: Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Göçün Aile ve Çocuk Eğitimi Üzerindeki Etkisi”, <http://egitim.cukurova.edu.tr/myfiles/open.aspx?file=942.doc> 29.11.2009.
- ATALAY, İbrahim (1994), *Türkiye Coğrafyası*, Ege Üniversitesi Basımevi, 4. Baskı, İzmir.
- AYDIN, Ayhan (2000) , Sınıf Yönetimi, Alfa Yayıncılık, İstanbul.

- AYDIN, Bahri, (2001), *İlköğretim Okullarında Sınıf Disiplinin Sağlanması*, Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYDIN, Bahri (2006), “Öğretmenlerin Kendi Sınıf Disiplin Sistemlerini Oluşturması”*Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2, s. 19-32.
- BALAY, Refik (2003), *2000’li Yıllarda Sınıf Yönetimi*, Sandal Yayınları, Ankara.
- BALCI, Ali (2004), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*, 4. Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- BALCIOĞLU, İ., N. Kocabaşoğlu ve M. Savrun, (2000), “*Suç, Göç; Çocuk*”, Yeni Symposium Yıl 38, Sayı 2, s. 51-55.
[http://www.yenisymposium.net/fulltext/2000\(2\)/ys2000_38_2_2.pdf](http://www.yenisymposium.net/fulltext/2000(2)/ys2000_38_2_2.pdf) 24.10.2008
- BALCIOĞLU, İ., M.K. Doksat ve O. Tan , (2001), “*Madde Bağımlılığı, Göç ve Suç*”, Yeni Symposium Yıl 39, Sayı 4, s. 185-191.
[www.yenisymposium.net/fulltext/2001\(4\)/ys2001-39-4-4.pdf](http://www.yenisymposium.net/fulltext/2001(4)/ys2001-39-4-4.pdf) 29.11.2008
- BALCIOĞLU, İbrahim (2007), *Sosyal ve Psikolojik Açından Göç*, Elit Kültür Yayınları, İstanbul.
- TOLAN, Barlas (1996), *Toplum Bilimlerine Giriş*, Murat ve Adım Yayınları, Ankara.
- BAŞAR, Hüseyin (1997), *Sınıf Yönetimi*, 3. Baskı, Önder Matbacılık, Ankara.
- BAŞAR, Hüseyin (1999), *Sınıf Yönetimi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- BAŞAR, Hüseyin (2001), *Sınıf Yönetimi*, 5. Baskı, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- BAŞAR, Hüseyin (2003), *Sınıf Yönetimi*, 10.Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

BAŞARAN, İ. Ethem (1982), *Eğitime Giriş*, Sevinç Matbaası, Ankara.

BAŞOL, Koray (1995), *Demografi*, Anadolu Matbaası, İzmir.

BATI, A. Hilal (2004), '*Nitel Araştırma Yöntemleri*' (Ders Notları), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .

BAYRAKTAR, Emin Bülent, (1999), *Köyden Kente Göç Olgusuna Bağlı Olarak Diyarbakır İl Merkezindeki İlköğretim Okullarında Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Öğretmen Algıları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

BELL, Judith (1999), *Doing Your Research Project*, Open Universty Pres, Buckingham, USA.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit (2004), *Ailede ve Okulda Eğitim Sorunları*, 2. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 3222, İstanbul.

BUDAK, Yusuf (1997) “Öğretmen Yetiştirmede Almanya, Fransa ve Türkiye Örneği”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı:228, s. 18-22.

BULUÇ, Bekir (2004) , “Sınıf İçi Disiplinin Sağlamasında Kuralların Önemi” XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, Cilt:I, s.121-144.

Cambridge dictionary.

<http://dictionary.cambridge.org/define.asp?key=22114&dict=CALD> 20.12.2008

CELEP, Cevat (2000), *Sınıf Yönetimi ve Disiplin*, Anı Yayıncılık, Ankara.

CELEP, Cevat (2004), *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*, Anı Yayıncılık, Ankara.

- ÇALIK, Temel (2004), “ Sınıf Yönetimi ve Özellikleri”. Editör: Leyla Küçükahmet, *Sınıf Yönetimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- ÇUHADAR, A., M. Sarı , (2007), “Göç Yollarında Eğitim: İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okula İlişkin Algılarının Göç Bağlamında Değerlendirilmesi”, III. Sosyal Bilimler Eğitim Kongresi <http://egitim.cukurova.edu.tr/myfiles/open.aspx?file=1398.doc> 22.08.2009.
- DEMİRTAŞ, Hasan (2008), “Etkili Sınıf Yönetimi”, Editör: Hüseyin Kıran, Sınıf Yönetiminin Temelleri, Anı Yayınları, Ankara, s.2-29.
- ÇELİKALELİ, Ö., F. Ayşe Balcı, B. Çapri ve M. Büte (2009), “Teacher Views On The Sources Of Students’ Misbehaviours At Primary Schools”, Elementary Education Online, 8(3), 625-636, <http://ilkogretim-online.org.tr/vol8say3/v8s3m1.pdf> 27.09.2009.
- CURWIN, Richard L. ve Alen N.Mendler , (1999), *Discipline with Dignity*.
- DEMİR, Yılmaz , (2003), *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaşılan Problem Davranışlara Karşı Başetme Stratejileri*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- DOĞAN, M. Cihangir, (1990), *Türkiye’de Gecekondu Meselesi ve Ümraniye Mustafa Kemal Paşa Gecekondu Bölgesinde Bir Saha Araştırması*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı-Sosyal Değişme Anabilim Dalı.
- EDWARDS, C. H. (2000), *Classroom Discipline And Management*, John Wiley & Sons Inc, USA.
- ERDEN, Münire ve Yasemin Akman (1998), *Gelişim Öğrenme-Öğretme*, Arkadaş Yayınevi, Ankara.

- ERDOĞAN, İrfan ve Korkmaz Alemdar (1990), *İletişim ve Toplum: Kitle İletişim Kuramları Tutucu ve Değişimci Yaklaşımlar*, Ankara.
- ERDOĞAN, İrfan (2002), *Sınıf Yönetimi*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- ERTÜRK, Selahattin (1982), *Eğitimde Program Geliştirme*, 4. Basım, Yelken Tepe Yayınları, Ankara.
- ERTUĞRUL, Halit (2004), *Öğretmenin Başarı Kılavuzu*, 18. Baskı, Nesil Yayıncılık, İstanbul.
- GİRAY, Hatice (2007), “Niteliksel Araştırmalar”, web.deu.edu.tr., s.1–11.
- GÖKÇE, Birsen (1976), *Gecekondu Gençliği*, Hacettepe Üniversitesi yayınları, Ankara.
- GÖKDUMAN, Gökhan, (2007), *Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Resmi İlköğretim Okulları ve Özel İlköğretim Okullarında Mukayeseli İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÖZÜTOK, Dilek (1991), “Disiplin Sağlamada Öğretmen Davranışları”, <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/dergi/dergiler/40/501/6007.pdf> 12.11.2008.
- GÜN, Zübeyit, Fatih BAYRAKTAR (2008), “Türkiye’de İç Göçün Ergenlerin Uyumundaki Rolü, Türk Psikiyatri Dergisi”, 19(2):167-176.
- GÜNDOĞDU, Hayran, (2007), *İlköğretim Okullarındaki Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı.
- GÜNEY, Kamile, (2008), *Aileleri İstanbul Ümraniye İlçesine Göç Etmiş İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- GÜROL, Mehmet (1994), “Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Yöntem Sorunu”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (1-2),s. 120-130.
- GÜVENÇ, Bozkurt (1996), “Göç Olgusu ve Türk Toplumunu”, *II Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*, Sosyoloji Derneği Yayınları, Mersin, s. 21-29.
- HANCOCK, Baverley (1998) “Trent Focus For Research and Development in Primary Health Care: *An Introduction to Qualitative Research*”, Trent Focus Group, s:1-31.
- HASTÜRK, Oytun (2007), “Göç; Çocuk Ergende Ruhsal Hastalıklar”, <http://www.bursapsikiyatri.com/makale.php?id=229> 18.06.2008.
- HEPER, Metin (1983), *Türkiye’de Kent Göçmeni*, Bürokratik Örgütler, İstanbul.
- HUMPHREYS, Tony (1999), *Disiplin Nedir? Ne Değildir*, Çev., Berat Çelik, Epilson Yayıncılık,
- İÇBAY, M. Ali (2005), “ Türkiye’de Göç Alan Kentlerdeki Eğitim Sorunları: Bir Karşılaştırmalı Durum Çalışması”, *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 28–30 Eylül 2005 DENİZLİ*, s.282-287.
- İÇLİ, Gönül (1999), “Denizli İline Göç Eden Ailelerin Eğitime Bakış Açılıarı”, 4.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 5, s:70-74.
- İLGAR, Lütfü, (2000), *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi*, Beta Yayıncılık, İstanbul, s. 167.
- İPŞİR, Duran (2002) “*Sınıf Yönetiminde, Öğrencilerle Sağlıklı İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini*”, *Milli Eğitim Dergisi*, Ankara, Türkiye, Sayı 153-154..

- İSLAMOĞLU, Ahmet Hamdi (2002), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Beta Yayınları, İstanbul.
- İSTİKLAL, Alpar ve Samirah Yener (1991), *Gecekodu Araştırması*, DPT Yayını, Ankara.
- KARABULUT, Kerem ve Polat Dilek, (2007), “ Türkiye’de Yaşanan Göç Olgusu Üzerine Bir Alt Bölge Uygulaması”, 8. *Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi 24-25 Mayıs 2007 – İnönü Üniversitesi Malatya*.
<http://eisemp8.inonu.edu.tr/bildiri-pdf/karabulut-polat.pdf> 19.01.2009
- KARAKUŞ, Emine, (2006), *Göç Olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri (Sultanbeyli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARASAR, Niyazi (2005), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım Ankara.
- KARTAL, S.Kemal (1978), *Kentleşme ve İnsan: Kentleşme Sürecinde İnsan Tutum ve Davranışlarında Meydana Gelen Değişmeler*, TODAİE Yayınları, Ankara.
- KARTAL, S.Kemal (1983), *Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme*, Yurt Yayınları, Ankara.
- KAZU, H. (2007), “Öğretmenlerin Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Önlenmesi ve Değiştirilmesine Yönelik Stratejileri Uygulama Durumları”. *Milli Eğitim*, Sayı:175, s.57-65.
- KELEŞ, Ruşen (1998), *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, 2.Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- KIRAY, Mübeccel (1998), *Kentleşme Yazıları*, Bağlam Yayınları, İstanbul.

- KISAÇ, İbrahim (2003), “ Öğretmen-Öğrenci İletişimi”, Editör: Karip E., *Sınıf Yönetimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- KOCAMAN, Tuncer ve Sema Bayazıt (1993), **Türkiye’de İçgöçler ve Göç Edenlerin Sosyo- Ekonomik Nitelikleri**, DPT, Ankara.
- KOCAMAN, Tuncer (2008), *Türkiye’de İçgöçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000)*, DPT, Ankara.
- KOPARAL, Melek, (2007), *Dilovası’ndaki İlköğretim Okullarında Görev Yapan Okul Müdür ve Müdür Yardımcılarının Karşılaştıkları Sorunlar*, Yüksek Lisans Projesi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KORKMAZ, İsa (2003), “İstenmeyen Davranışların Önlenmesi,” Editör: Kaya, Z., *Sınıf Yönetimi*, Pegem-A Yayıncılık, Ankara, s.174-211.
- KORKMAZ, Nezaket, (2007), *İlköğretim Okullarında Etkili Sınıf Yönetiminde Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KYRİACOU, C., P. Chien, (2004), “*Teacher stress in Taiwanese primary schools*”, *Journal of Educational Enquiry*, Vol. 5, No. 2, s.86-104.
- LEWIS, Ramon (2009), *Understanding Pupil Behaviour: Classroom Management Techniques for Teachers*, A David Fulton Book.
- MISIRLI, A., H. Akar ve M. A. İçbay, (2005), “Türkiye’de Göç Alan ve Veren İllerdeki Eğitim Sorunları”, *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 28–30 Eylül 2005 DENİZLİ*, s.277-281.

- MUTLU, Selcen, (2007), *Türkiye’de Yaşanan Gecekondulaşma Süreci ve Çözüm Arayışları: Ankara Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Ana Bilim Dalı.
- NAR, Betül, (2008), *Göçün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkileri (Dilovası Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZER, İ. (2004). Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme. Bursa: Ekin Kitabevi.
- ÖZDAYI, Nurhayat (2004) ,“ Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış”, *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Cilt-1, s.375-394.
- ÖZBEBİT, Gülay, (2007), *İngilizce Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Kullandıkları Sınıf Yönetimi Teknikleri ve Kullanım Sıklıkları*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZTÜRK, Bülent (2005), “Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi”, Editör: Emin Karip, *Sınıf Yönetimi*, Pegem Yayıncılık, Ankara, s.158-199.
- PATTON, Michael Quinn (1987), *How To Use Qualitative Methods İn Evaluation* , Sage Publications, USA.
- PYŻALSKI, Jacek (2005), “Coping with Misbehaviour and Discipline The Teachers’ Perspective”, *The New Educational Review*, s. 197-206.
- RUMMEL, J. Francis (1968), *Eğitimde Araştırmaya Giriş* , Çev., Rezzan Taşçıoğlu, Ajans Türk Yayınları, Ankara.
- SARITAŞ, Mustafa (2000), “Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama”, Editör: Leyla Küçükahmet, *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti. Ankara, s.120-128.

- SEİDMAN, Alan (2005) , “The Learning Killer: Disruptive Student Behavior in the Classroom”, *Reading improvement*, Vol.42, pp. 41–46.
- SEZAL, İhsan (1992), *Şehirleşme*, İstanbul.
- SEZAL, İhsan (1997), “Toplum ve Göç”, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Kasım 1996 Mersin*, DİE Yayın No: 2046, Ankara, s. 147.
- SHEN, Jiliang; Zhang, Na; Zhang, Caiyun; Caldarella, Paul; Richardson, Michael; Shatzer, Ryan (2009) , Chinese Elementary School Teachers' Perceptions Of Students' Classroom Behaviour Problems, *Educational Psychology*, Volume 29, Number 2, March 2009 , pp. 187-201(15).
- Sokak Çocukları, <http://www.sokakcocuklari.net/kimdir/06.htm> 06.08.2008.
- ŞENYAPILI, Tansı (1979), *Bütünleşememiş Kentli Nüfus Sorunu*, ODTÜ Yayınları, Ankara.
- TEKELİ, İlhan (1998), *Türkiye’de İç Göç Sorunsalı Yeniden Tanımlanma Aşamasına Geldi*, Türkiye’de İç Göç, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- TEKŞEN, Adnan (2003), *Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizma Olarak Hemşehrilik*, DPT Yayınları.
- TERTEMİZ, Neşe (2003), “ Sınıf Yönetimi ve Disiplin”, Editör: Leyla Küçükahmet, *Sınıf yönetimi*, Nobel Yayınları, Ankara, s.130-133.
- TERZİ, Çetin, (2001), *Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Anlayışlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- TEZCAN, Mahmut (1994), “Ülkemizde Göç ve Eğitim Sorunları” , *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt:27, Sayı:1, s. 61-67.
- TEZCAN, Mahmut(1996), *Eğitim Sosyolojisi*, Yargıçoğlu Matbaası 6.Basım, Ankara.
- Tuik, İllerin 1995-2000 Dönemi Net Göç Hızına Göre Sıralanışı.
http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=38&ust_id=11 20.01.2009.
- Türk Dil Kurumu, (1992). Milliyet Yayınları, Ankara.
- TORLAK, Sülün Evinç (2003), “Gecekondulaşmanın Gelişimi, İmar Afları ve Islah İmar Planları”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, s. 64.
- TURANLI, Adem Sultan, (1995), *Öğrencilerin Sınıf Yönetimine Yönelik Öğretmen Davranışlarına Dair Beklenti ve Algıları*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi.
- TÜRNÜKLÜ, Abbas (2000), “Türk ve İngiliz İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranış Yönetim Stratejilerinin Karşılaştırılması,” *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6 (23), s. 449-466 .
- ÜÇDOĞRUK, Şenay (2002), “ İzmir’deki İç Göç Hareketinin Çok Durumlu Logit Teknikle İncelenmesi”, *D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt:17 Sayı:1
- WEBER, Robert Philip (1989) , *Basic Content Analysis*, Sage, London.
- YAMAN, Erkan (2007), *Üniversitelerde Bir Eğitim Yönetimi Sorunu Olarak Öğretim Elemanının Kaldığı İnfomal Cezalar: Nitel Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- YAVUZER, Haluk (1993), *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- YAVUZER, Haluk (2000), *Eğitim ve Gelişim zellikleriyle Okul ağı çocuğu*, 4.Basım, İstanbul.
- YEŞİLYURT, E., İ. ankaya, (2008), “Sınıf Yönetimi Açısından Öğretmen Niteliklerinin Belirlenmesi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 23.
- YILDIRIM, Ali ve Hasan Şimşek (2006), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 6. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.
- YİĞİT, Birol (2004),’’Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışlarının Yönetimi’’, Editörler: ŐİŐMAN, M., ve S. Turan , *Sınıf Yönetimi (Teori ve Uygulamaları)*, Pegem Yayıncılık, Ankara, s. 155-179.
- YÜKSEL, Aslı, (2005), *İlköğretim I.Kademe 1., 2. Ve 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem ve Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YÜKSEL, Özden (1998), *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Gazi Kitapevi, Ankara.

EKLER

Ek-A. GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Sorusu:

İlköğretim okullarında göçe bağlı olarak yaşanan istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?

Okul..... Tarih ve Saat.....

Görüşmeci: Çiğdem Parlakkaya

GİRİŞ

Merhaba, benim adım Çiğdem Parlakkaya, Sakarya Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü Tezli Yüksek Lisans öğrencisiyim. Göçe bağlı olarak yaşanan istenmeyen öğrenci davranışları üzerine bir araştırma yapıyorum ve sizinle bu konu hakkında görüşmek istiyorum. Araştırmamızda görüşmeye katılan tüm bireylerin adları gizli tutulacaktır ve araştırma raporunda kesinlikle adlara yer verilmeyecektir. Görüşme sırasında veri kaybı olmaması için görüşmeyi teybe kaydetmek istiyorum. Sizce de bir sakıncası yoksa sorularıma başlamak istiyorum.

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

1. Dilovası'nda kaç yıldır çalışmaktasınız?
2. Dilovası'na gelmeden önce nerede görev yapıyordunuz?
3. Okulunuzda karşılaştığınız göçe bağlı istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
Bu davranışların oluşmasında nelerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
4. Bu davranışlarla ne kadar sıklıkla karşılaşıyorsunuz? En çok karşılaştığınız istenmeyen öğrenci davranışı nedir?
5. İstenmeyen davranışları önlemeye yönelik hangi müdahale stratejilerini kullanıyorsunuz?
6. Sınıfınızda çalışan öğrenciler var mı? Çocukların bir işte çalışıyor olmasının istenmeyen davranışlarının oluşmasında nasıl bir etkisi vardır?
7. Çocukların geleceğe yönelik beklentilerinin (okula verdikleri önemin) istenmeyen öğrenci davranışlarının oluşmasında rolü sizce nedir?
8. Öğrencilerin göç ettikleri bölgeler ile istenmeyen davranışı gösterme eğilimi arasında nasıl bir ilişki vardır?
9. Daha önce görev yaptığınız yerdeki istenmeyen öğrenci davranışlarıyla Dilovası'nda karşılaştığınız istenmeyen öğrenci davranışlarını mukayese ettiğinizde ne gibi farklılıklar görüyorsunuz? Sizce göç alan bölgelerde mi istenmeyen öğrenci davranışları daha fazla yoğunluktadır?
10. Son olarak istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi için aileler, öğretmenler ve yöneticiler neler yapabilir?

YÖNETİCİ GÖRÜŞME FORMU

1. Dilovası'nda kaç yıldır görev yapıyorsunuz?
2. Dilovası'na gelmeden önce nerede görev yapıyordunuz?
3. Okulunuzda karşılaştığınız göçe bağlı istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
Bu davranışların oluşmasında nelerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
4. Bu davranışlarla ne kadar sıklıkla karşılaşıyorsunuz? En çok karşılaştığınız istenmeyen öğrenci davranışı nedir?
5. İstenmeyen davranışları önlemeye yönelik hangi müdahale stratejilerini kullanıyorsunuz?
6. Hangi branşlarda daha çok istenmeyen davranışlarla karşılaşıyorsunuz?
7. Okulunuzdaki istenmeyen öğrenci davranışlarının çözümünde ailenin, öğretmenlerin ve okul yönetiminin ne gibi bir katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?
8. Okul yönetimi olarak istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmen ve velilerle nasıl bir işbirliği yapıyorsunuz?
9. İlköğretim kurumları yönetmeliğinin istenmeyen öğrenci davranışlarını engellemede yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
10. Son olarak İstenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi için neler yapılabilir?

Ek - B. BETİMSEL KAYIT

(,) = bir açıklama esnasında çok kısa duraklama

.. = kısa duraklama

... = bir miktar duraklama

(ara) = uzun bir ara

mhm = ara doldurma, saptama işaretli, şüphe

(.) = sesin azalması

(-) = azalan ses

(´) = sesin yükselmesi

(?) = sorun, şüphe

(s) = sıkıntı

(d) = doğrulama

emin = güçlü vurgu

emin = reddetme

(gülme) = sözel olmayan mimikler, tepkiler, sonlandırma veya konuşma

esnasındaki nitelendirme veya bitirme eğilimleri; yeni nitelendirme

veya +

(bitirme) =

(hızlı) =

& = çok hızlı kapatma

(.), (...) = anlaşılma

(öyle mi?) = doğru bir şekilde anlaşılmıyor, tahmini sözcükler

A: = tam onu kastetmiyorum

tam da öyle söylüyorum

B: = aynı anda/eş zamanlı konuşma; benzeri bir işaretle başlama

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B08.4.MEM.4.41.00.09/510
KONU : Araştırma İzni
(Çiğdem PARLAKKAYA)

24.04.09* 10681

VALİLİK MAKAMINA
KOCAELİ

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencilerinden Çiğdem PARLAKKAYA'nın yürütmekte olduğu "2008-2009 Öğretim Yılında, ilköğretim okullarında çalışan öğretmen ve yönetici görüşlerine göre göçe bağlı olarak yaşanan istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemek" konulu çalışmasına esas olmak üzere, İlimiz Dilovası İlçesinde bulunan İlköğretim Okullarında anket uygulama talebi ilgili Üniversitenin 02.04.2009 tarih ve 336 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçen söz konusu çalışmasına esas olmak üzere ekte sunulan anketleri İlimiz Dilovası İlçesinde bulunan İlköğretim Okullarında uygulama talebi komisyonca uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Muhsin ÖZTÜRK
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
21.04.2009
Ali SÖZEN
Vali a
Vali Yardımcısı

Ömerâğa Mah. Ankara Cad
Valilik Binası Kat:2 KOCAELİ
Tel: 331 33 03 Tel: 331 58 98
Tel: 321 17 47 Fax: 321 15 54
www.kocaeli.meb.gov.tr www.kocaeli-meb.gov.tr
kocaelimem@meb.gov.tr

ÖZGEÇMİŞ

Çiğdem PARLAKKAYA, 1984 yılında Bursa'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Bursa'da tamamladı. 2001 yılında Uludağ Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde lisans eğitimine başladı ve 2005 yılında sınıf öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2005 yılından beri Milli Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak Kocaeli ilinde görev yapmaktadır.